

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Februarie 2020 (Anul XII) Nr. 132 (2/2020)

BOEM@

Februarie 2020 (Anul XII) Nr. 2 (132) - 46 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida A.S.P.R.A.

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

2 / 2020

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor șef: Cristian Biru

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănilă,
Paul Sân-Petru, Denisa Lepădatu, A.G. Secară,
Victor Marola, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca
Cipolla (Italia), Mircea Marcel Petcu (Tulcea),
Lidia Grosu (Chișinău), Dumitru Anghel (Brăila),
Ștefan Andronache (Tecuci), Ignatie Grecu
(Mănăstirea Cernica), Petru Jipa (Germania),
Melania Cuc (Bistrița)

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul
www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: **0726 337376, 0740 596225**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regimentul 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: **0726 337376**

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răs-
pund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
o Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format e-
lectronic (Word, RTF etc.) și să conțină diacritice.
o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică de-
cât în mod excepțional articole apărute anterior în alte
publicații (inclusiv pe internet).

Literatură și Artă

DIN CUPRINS

Poezie: Ignatie Grecu (p.3), Maria Ieva (p.8), Lidia Grosu (R. Moldova) (p.12), Dan Viță (p.13), Sandu Teodor (p.17), Mihaela Avram (p.17), Valentina Balaban (p.24), Lazăr Magu, Vasile Dan Marchiș, Mónica Tóth (p.25), Mădălina Bărbulescu (p.33), Lidia Popa (p.34), Marieta Cristian (p.38)

Proză: Ileana Todoran: "Exclusiv" cu persoane însemnate (p.9),
Petre Rău: Problema lui Kant (p.14), **Florin Logreșteanu:** Poveste... (p.31)

Cronică de carte: Eva Monika Szekely: Despre o singură carte (p.18), **Marian Ilea:** Despre un volum de critic și prietenie literară (p.19), **Constantin Stancu:** Dimineața îndrăgostiților (p.22), **Ștefan Dumitrescu:** O carte ca o vază de flori pe masa sufletului (p.37), **Rodica Scutaru Milaș:** Romanticismul din proza lui Toader Ungureanu (p.39), **A.G. Secară:** Spre niciodată, dintr-un port unde fantoma lui Poe venea pe-o epavă... (p.41) / Un sinucigaș în serie au un copil din insectarul lui Alice (alt nume al Evei) (p.42)

Note de lectură: Ionel Necula: Din nou despre jurnalul inedit al lui Simion Mehedinți (p.4) / Ingrid Beatrice Coman-Prodan și Epica tranziției (p.6), **Camelia Ardelean:** George Văidean – în dimineața poeziei, așteptând mântuirea (p.26), **Lucia Pătrașcu:** Polen de depărtare de Henry Luque Munoz (p.28) / Studiu în clarobscur, de Petre Rău (p.29)

Personalități: Lidia Grosu: Mihail Dolgan: "Floarea gândurilor" sau sentința zigzagului unui destin (p.15)

Meridiane: Marin Mihalache (Chicago): Carl Sandburg - poet american, traducere (p.20)

Debut: Anca Miron: Poezie (p.44)

Interviu: Victor Marola: În dialog cu Zvezdana Stanojevic, profesor Petrovac, Serbia (p.35)

Cărți: Redacția: Cărți sosite la redacție (p.45)

Grafică:

Coperta I: Leonor Fini - Bohemian

Coperta IV: Luna plină - Colecția InfoArt 2018

Interior: Grafică de Constanța Abălașei-Donoșă

www.boema.inforapart.ro

Ignatie GRECU**Departe, într-un sat, departe**

Departe, într-un sat, departe,
Cu dealuri line și câmpii,
Fântâni bătrâne și pustii
Sub ceruri, înstelată carte.

Livezi cu fructe aurii
Și păsări minunate foarte,
Departe, într-un sat, departe,
Cu dealuri line și câmpii.

Acolo-n taină întrezării
Lumina sfântă care arde
Și umple sufletul și-mparte
În rugăciune, veșnicii...

Departe, într-un sat, departe!...

Casa copilăriei

Întoarsă, ca un corn de lună,
Cu dor întruna după soare.
La streșini cuiburi o-ncunună,
Sărmane păsări călătoare.

Pitică, dar atât de mare
În amintire, stea străbună,
Întoarsă, ca un corn de lună,
Cu dor întruna după soare.

În zori, când tulnice răsună,
Ale lucirii peste mare,
Se pregătește să apună
Printre grădini, tremurătoare,

Întoarsă, ca un corn de lună!

Sub Carul Mare

Sub Carul Mare, într-un sat,
Bătrâna casă mă așteaptă,
Atât de mică și-nțeleaptă,
Precum era când am plecat.

Spinarea frântă își îndreaptă,
În curte-o umbră a intrat!
Sub Carul Mare, într-un sat,
Bătrâna casă mă așteaptă.

În luna plină un bărbat
Pășește lin treaptă cu treaptă
Și bate-n geam cu mâna dreaptă
Așa cum pelerinii bat.

Sub Carul Mare, într-un sat!...

Cântecul unui fluture adormit într-o floare

Toată noaptea am visat
Îngeri, păsări călătoare
Dând voios din aripioare
Și cântând prea minunat.

De-o firavă, lină boare
Tainic, gingaș legănat,
Toată noaptea am visat
Îngeri, păsări călătoare.

Am visat sau mi se pare?
Nu mai știu ce s-a-ntâmplat.
A fost cântec, a fost soare,
De miresme îmbătat.

Toată noaptea am visat!

Rugăciune către Maica Domnului

Cânta-voi Ție, cu iubire,
Măicuța mea, Fecioară Sfântă,
Cerească, minunată, blândă,
Tu, crin cu dulce mirosire.

Mi-i sufletul aripă frântă,
Lipsit de tot de strălucire,
Cânta-voi Ție, cu iubire,
Măicuța mea, Fecioară Sfântă

Vrăjmașul stă mereu la pândă
Să-mi surpe viața, s-o deșire,
Lucrând cu veche pizmuire.
Nu mă lăsa, Măicuță Sfântă!

Fii scut și armă și-ntărire!

Ionel NECULA

Din nou despre jurnalul inedit al lui Simion Mehedinți

Același Costică Neagu - neobositul cercetător al manuscriselor lăsate moștenire de învățatul Simion Mehedinți – ne-a mai dăruit un volum, al patrulea, din notațiile cărturarului sovejean. Recentul volum (**Caiete**, vol. IV, Editura Terra, Focșani, 2019) subîntinde perioada 1954-1959 – exact obsedantul deceniu, anii cei mai grei de după instalarea comunismului, intervalul celui mai obedient dogmatism, marcat de o teroare cumplită și de dubele nopții care băteau satele și orașele țării în căutare de dușmani ai poporului și de crucificații pentru iluzoricul canal de la Marea Neagră. Devenise circumspect și foarte puțin din devălmășia noilor realități instituite după model moscovit erau consemnate în jurnal. La data acestor notații de jurnal se apropia de 90 de ani, avea deja casele confiscate, biblioteca risipită și abia i se îngăduise o cămăruță în care să-și petreacă restul de viață. *Venise vreme grea pentru domni (Blaga)*

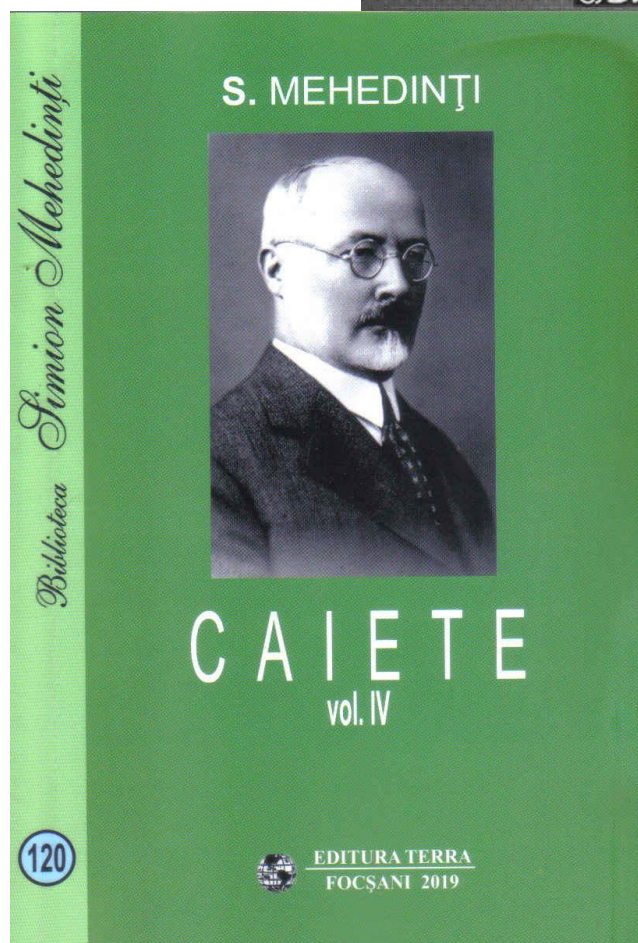
Ceea ce surprinde în jurnalul lui Simion Mehedinți este resorbția în sine, gasteropodică a autorului, retragerea sa într-o lume apusă, populată de făclierii altor vremi, cei care i-au fost contemporani și-au imprimat realității românești un trend de evoluție european. Trecea drept un om de știință cu numeroase recunoașteri, dar avea și o perfectă înțelegere a trudniciei oamenilor de cultură, despre care face deseori trimiteri și sublinieri rezolubile.

Mihai Eminescu este numele cu cele mai frecvente prezențe în reflecțiile autorului. Puse cap la cap și într-o anumită ordine, notațiile sale despre poet configurează cea mai prețioasă imagine și cea mai rafinată recunoaștere a lucidității lui în privința destinului românesc *Eminescu a dăruit literaturii române, numai într-un volum, mai multă poezie decât toți poeții dinainte și cei care au venit după el*, nota la 2 octombrie 1954, iar trei zile mai târziu, la 5 octombrie 1954 revenea cu notația: *Singurul adjectiv potrivit cu Eminescu este astral*. (p. 48-49).

Într-o altă notație, cea din 22 noiembrie 1954, tonul autorului capătă valoare de adevărată sentință: *nu-i român adevărat cel care nu va citi în fiecare duminică, după ieșirea de la biserică, ce-a spus Zamolxe și Eminescu pentru îndrumarea nației noastre* (p.46). Eminescu, mai nota la 10 ianuarie 1955, este *cel mai mare poet-filosof al secolului* (p.64).

Uneori, reflecția autorului este impregnată de xenofobia și de antiliberalismul poetului și nuși reprimă convingerea că *Eminescu este stâlpul de foc, îndrumătorul poporului nostru când s-a rătăcit prin pustia renașterii luându-se după flecarii politicii liberale și alte spurcăciuni de meteci (străini, n.e.)* (p.47).

Boem@ (132) 2/2020

Într-o altă notație, cea din 22 noiembrie 1954, făcea o afirmație pe care o vom regăsi, câteva decenii mai târziu, în termeni aproape identici și la Emil Cioran: *El a fost și este mintea cea mai bogată din câte s-au ivit în poporul românesc, farul cel mai înalt care să ne ajute a lumina trecutul și a ne îndruma spre viitor. Nici până astăzi nu ne-am învrednicit a ne folosi de îndemnul lui. A trecut atâta timp și n-am întemeiat, cum au făcut-o alte nații, o societate științifică pentru cercetarea vieții și operei lui, să vedem cât mai exact toată moștenirea pe care a lăsat-o el neamului românesc. Secolul renașterii noastre fixat de Eminescu între 1821 și 1921 când el credea că elementul românesc va ajunge precumpănitor în destinul nației, s-a încheiat, într-adevăr cu întregirea politică a nației. A urmat după aceea o epocă de pleavă atât de murdară încât în 1940 toate hotarele României Mari s-au făcut țândări* (p. 47).

Totdeauna, când aduce vorba de Eminescu, autorul folosește un ton ditirambic și nici nu face vreo economie de superlative. A fost *cel mai mare poet-filosof al secolului* și corolarul unei generații de excepție, din care mai făcea parte *Carol cel Înțelept*, Maiorescu, P. P. Carp și alți cărturari înțelepți și cu viziune.

Într-un plan generos de recunoașteri publice se înscrie și propunerea autorului de a se înființa câteva instituții speciale (Societăți) care să cerceteze viața, activitatea și opera acelor personalități care au cadastreat devenirea românească într-o anumită perioadă. Prioritar ar fi cele trei Societăți care să se ocupe de Andrei Țaguna, de Ion Creangă și de Eminescu –

(continuare în pag. 5)

acesta din urmă fiind *darul cel mai mare pe care Moldova l-a făcut întregului neam românesc*. O **Societate Eminescu** va trebui să cerceteze timp de secole opera lui, comparând-o cu cele similare din literatura universală, ca să se poată vedea locul cu totul singular pe care îl ocupă în istoria culturii românești. Și mai spune ceva în notația din 10 octombrie 1956: *Eminescu a fost cel mai îndurerat și cel mai Sfânt dintre toți Martirii neamului românesc* (p.114).

Eminescu e nu numai cea mai înaltă încorporare a inteligenței românești, cum a zis Maiorescu, dar și cea mai deplină manifestare a temperamentului etic al neamului Carpatic, mai precizează autorul în notația din 9 ianuarie 1957 (p.150).

Eminescu nu poate fi asumat printr-o singură lectură frugală, el trebuie citit și recitit permanent pentru a fi înțeles în toate articulațiile gândirii lui providențiale. Când cineva i-a adus volumul lui Eminescu, probabil o nouă ediție, Simion Mehedinți se folosește de acest prilej pentru a formula alte reflecții adâncite: *Oriunde îl deschid, găsesc mereu ceva nou. Din două-una: ori că Eminescu stă mai sus decât toți poeții lumii, ori limba noastră are funcție și armonii armonice pe care nu le mai are nici o limbă* (p.270). Răliază la opinia lui Emil Muracade (arab?) care opina că *oriunde ar fi trăit Mihai Eminescu, fie cu o mie de ani înainte, ori numai cu 50, aceeași închinare i s-ar fi înălțat din inima și mintea urmașilor. El n-a murit, ci moartea s-a fărmat la picioarele lui, căci veșnicia l-a îmbrățișat. Trăiește în fiecare tânăr, în fiecare filosof, nu numai de la Nistru până la Tisa. E farul polar, e prietenul mărilor* (p.91-92).

De multe ori, efigia lui Eminescu este proiectată pe un fundal dacic și conchide că *dacă drama sa Decebal ar fi fost dusă la împlinire figura lui Decebal ar fi umplut ochii lumii* (p.102).

Se vede bine că din toate notațiile lui Simion Mehedinți despre *poetul nepereche*, se irizează un portret bine conturat, trasat de o mână sigură și de o conștiință rafinată care l-a înțeles bine și l-a așezat la fundamentul devenirii românești.

Titu Maiorescu - omul care l-a apreciat constant și i-a încredințat conducerea *Convorbirilor literare* este o altă personalitate ținută în grații de Simion Mehedinți. Îl considera un Aristotel român, un descălecător în cultura noastră, care, împreună cu Eminescu a creat limbajul filosofic românesc. *Așa cum Cicero a dat limbii latine terminologia filosofică, la fel și T. Maiorescu, împreună cu Eminescu au creat fațada filosofică a limbii române* (p.49). A început cu *critica literară*, apoi a terminat cu *critica politică* (p.53).

Alcătuia, împreună cu Șaguna, Creangă și Eminescu cvadratura spiritului românesc și pro-punea, ca și în cazul celorlalți trei, înființarea unei Societăți Maiorescu din care să facă parte negreșit și transilvăneanul Băncilă a cărui concepție despre români ca *popor creator îl îndreptățește să aprecieze mai exact decât alții scara valorilor culturale din toată întinderea în spațiu și timp a neamului nostru* (p.89). Citise, probabil, cartea lui Vasile Băncilă despre **Spațiul Bărăganului** și l-a impresionat abilitățile analitice ale autorului.

Într-o notație din 12 august 1956 scria despre Maiorescu că la Theresianum, *măhnit de lăudăroșenia ungurilor, polonilor, nemților...*, se gândește să scrie **Istoria românilor**.

Dacă ar fi rămas la catedra unde a fost numit o și scria. Ca bărbat devine cronicarul domniei lui Carol I, dar ce cronicar! *Proiectează asupra câtorva decenii, lumina adunată din experiența unei întregi vieți* (p.100).

Într-o altă notație, cea din 10 noiembrie 1956, formulează o adevărată radiografie a rolului asumat de Maiorescu în emanciparea culturii românești. O reprodus în întregime pentru că recompune personalitatea pontifului junimist în toată dimensiunea sa izbăvitoare:

1. S-a adâncit în toată filologia epocii sale, să ne dea nouă *literele alfabetului*, să ne arate și *etimologismul și fonetismul*.

2. Ne-a învățat cel dintâi *gramatica limbii noastre*, luându-și înadins sarcina de a conduce *preparandia de la Trei Ierarhi*, de unde trebuia să iasă *învățătorii satelor*

3. Ne-a deprins cu literatura cea adevărată

4. Ne-a dat un model neîntrecut de istorie contemporană, arătând cum poate cineva ne-părtinitor în fața unor evenimente cunoscute și ne-cunoscute.

5. Ne-a dat cel mai înalt model de oratorie *academică* (la Universitățile Academice și în Parlament...) *pretutindeni stăpân și pe cugetare și pe exprimare*

6. Ne-a dat și modelul omului de stat care prevede. El a tras linia politicii externe, urmată de toți timp de 35 de ani, după ce la început toți fuseseră contra lui, apoi a terminat cu prezidarea *Păcii de la București* și întregirea Dobrogei la o sută de ani după altă *Pace la București*, prin care pierdusem jumătate din Moldova și toată fațada la mare a neamului românesc (p. 123-124).

Dar dincolo de toate aceste considerații – poate cele mai pertinente din câte s-au scris despre Maiorescu - stă **Rugăciunea** sa testamentară adresată tuturor celor ce vor scrie în viitor despre el să *pună ca moto acest aforism (inedit până azi, aflat într-o scrisoare arătată mie de gen. Cismuță, către cel ce redacta Tribuna la Sibiu pe la 1884. Sbor liber inteligențelor oneste cu patru cuvinte o întreagă filozofie practică. Este cel mai logic, drept și frumos, dintre toate aforismele lui Maiorescu și, poate dintre toate aforismele formulate de mintea omenească. Ar trebui săpat chiar pe marmora de la mormântul lui și scris undeva pe peretele casei lui, care avea deasupra ușei cuvintele lui Miron Costin Biruit-au gândul. Le pusese cu litere slavone, să creadă lumea că sunt figuri decorative* (p. 259).

Un alt corifeu al vieții noastre politice românești, contemporan cu Eminescu și Maiorescu și apreciat de Simion Mehedinți a fost **P.P.Carp** – un politician conservator abil și cu vocația sentințelor pline de sagacitate, a formulărilor concentrate și multe din zicerile sale au rămas încrustate în istorie ca panseuri și vorbe de duh memorabile. El este cel care l-a numit pe Maiorescu *părintele bunului simț la români* și sentința a traversat veacurile și-a fost adoptată de toți cei ce s-au interesat de pontiful junimist. Spre deosebire de Maiorescu care a început cu *critica literară* și a terminat scriind singura istorie a epocii

(continuare în pag. 6)

sale, P.P.Carp a început ca traducător și critic literar, apoi a terminat cu critica politică fiind un fel de educator al Parlamentului român (p.53).

Judecata lui, totdeauna clară și esențializată trecea peste lumea politicianilor români ca un fier încins și mulți se fereau de aciditatea verbului său, totdeauna impregnat de toxină. Când Carp i-a zis lui Brăteanu: Autoritate morală? Să-ți spun eu Domnule Brăteanu cine are autoritate morală: cel care e corect în viața privată și dezinteresat în viața publică. Cum sta plecat înainte pe o bancă în partea stângă a Senatului, a căzut ca și cum i-ar fi dat cineva un pumn în creștet. Judecata lui Carp a rămas ca o sentință de moarte morală pentru Carol al II-lea... atât cu privire la viața lui privată, cât și la cea publică - a Marelui Străjer, fugind peste graniță cu un mare Tezaur și o metresă... adăpostiți într-un tren blindat... Tot așa cu sentința din ultimul discurs în Parlament înfierând pe Take Ionescu: Talentul nu scuză toate încarnațiile, după cum frumusețea nu scuză prostituția (p. 103). Sigur că toată grațitudinea autorului față de Maiorescu, cade bine, mai ales în anii din urmă când - sub pretextul nefundat c-a fost indiferent la soarta lui Eminescu în cei șase ani de încețoșare a minții lui - s-au înmulțit criticile la fostul pontif de la Junimea.

Nici Simion Mehedinți n-a avut numai prieteni și nu s-a disipat numai în elogii. A arătat tot timpul o exigență așa de severă încât puțină lume încăpea în tiparele ei. Din nefericire, sub ghilotina verbului său caustic au căzut și cărțurari față de care astăzi avem o altă percepție. Este vorba de Ion Petrovici și de Vasile Pârvan, amândoi din ținutul Tecuciului și bine mobilați intelectualicește, amândoi academicieni și cu contribuții remarcabile la evoluția culturii românești.

Departe de a fi o cronică a evenimentelor din timpul său, jurnalul lui Simion Mehedinți este îndreptat cu precădere spre trecut și spre oamenii cu care viața l-a intersectat și-au avut un rol în formarea lui intelectuală sau în cariera lui publică. Înțelesese că este riscant să-și aștearnă gândurile pe hârtie sau să vorbească despre privațiunile sale și ale familiei. Mulți dintre colegii lui de la Academie sau Universitate populau deja lagărele comuniste și-și privea libertatea ca pe un fapt provizoriu, nicidecum ca o generozitate a regimului. După epoca de pleavă a lui Carol al II-lea s-a trecut direct la una de teroare și de ioralitate în care nu se mai regăsea nimic din cutumele și valorile în care crescuse și se formase.

Poate și din această cauză, a perversităților deșănțate, jurnalul este presărat cu multe reflecții morale și sublinia apăsător calitatea omeniei – singura însușire care deosebește pe om de restul animalelor. Semnul distinct al omeniei era considerată delicatețea, modul manierat de comportament în relațiile interindividuale, dar, firește, nu erau prohibite nici celelalte modalități care puteau optimiza viața comunitară. *Omenia adevărată*, spunea în notația din 21 martie 1957, *va începe când în toată gama valorilor etnice se va aplica justiția muncii după merit*. (p.170). Nu credea într-o valoare etnică, câtă vreme nu era validat mai întâi în plan etic.

A fost o conștiință și-a ținut tot timpul o pupilă larg deschisă la durerile neamului său pentru care a căutat mereu căi sigure și sănătoase de emancipare.

Ionel NECULA

Ingrid Beatrice Coman-Prodan și Epica tranziției

Mărturisesc că multă vreme, după ce am citit romanul **Badante**, n-am putut să mai citesc altceva. E-ram fascinat de magia personajului principal – poate cel mai pitoresc și mai îndrăgit personaj feminin din toată literatura noastră - dar și epuizat în capacitatea mea emoțională. Mă simțeam stors ca o lămâie, dar și buimac, de parc-aș fi servit prea multă șampanie franțuzească. Mi-a fost teamă că azimutul fusese deja atins și orice altă lectură îmi va eroda impresia excelentă cu care mă împodobise **Badante**. Cine, după șampanie, mai este interesat să servească și vin ordinar?

Eroare. **Satul fără mămici - Il villaggio senza madri**, ediție bilingvă româno-italiană (Editura Rediviva, 2012), - conține un buchet de povestiri decupate, toate, din viscolirile prăpăstioasei noastre tranziții și degajă o stare emoțională la fel de inflamantă ca și cea din **Badante**, dar, firește, mai variată și mai bine distribuită pe structura fiecărei povestiri. Ori-cum, Ingrid Beatrice Coman-Prodan, se profilează ca o prozatoare actuală și rafinată ce-și extrage substanța povestirilor sale din aluviunile tranziției noastre bolnave de lingoare și de indolență, care a dus la depopularea satelor noastre de mămici – cele mai multe, în căutarea norocului, luând drumul pribegiei în Peninsula italică.

Intriga este aceeași în toate cele zece povestiri, numai drama se consumă în nuanțe diferite de la caz la caz. Sărăcia le obligă pe bietele mămici de prin satele românești să-și caute norocul prin străini, în alte zări, departe de țară și de cei dragi, de părinți și de copii. Se-nțelege că momentul cel mai greu este cel al despărțirii, când mămica are deja tolba pregătită de plecare și trebuie să-și îmbrățișeze copilul, să-l îmbărbăteze și să-i promită că va reveni acasă foarte curând. *N-ai întors capul să mă mai saluți o dată, dar am zărit, pe linia blândă a profilului tău, clipirea deasă a genelor care se străduiau din răspuț să trimită înapoi lacrimile și am știut că acea picătură neplănsă era pentru mine* (p.7)

De regulă, povestirile sunt scrise din perspectiva celor rămași acasă, cel mai adesea al copiilor, și mai puțin din perspectiva celor ce pleacă. Una dintre mămici și-as fi părăsit copilul când abia învățase alfabetul până la litera f și i-a promis că-l va învăța, la întoarcere și litera m, ca să poată să scrie cuvântul *mami*. Au trecut săptămâni și luni după luni, anotimpuri, clasa lui a învățat alfabetul în întregime, dar pentru el alfabetul a rămas știrb, căci copilul, în așteptarea mamei refuza să scrie și litera m din interiorul cuvintelor. *Litera m rămăsese agățată de penița lui ca un liliac speriat*. Scia, bunăoară lu-ină în loc de lumină sau pri-ăvară în loc de primăvară. *Nu mai e mult și-o să vină mama, și-atunci om pune toate m-urile la locul lor* (p.36).

Altădată despărțirile se prelungesc mult mai mult decât fusese înțelegerea la despărțire și bietul află

(continuare în pag. 7)

pe căi ocolite, din mărturiile bunicilor că mama lui nu mai vine. *Nu mai vine, maică, s-a măritat acolo prin străinătăți, și uite luna asta naște și-un prunc, o fată, năstrușnică mai e și viața asta... tocăse mărunț bunică-sa, cu vorbe înțepătoare și şuierate dureroase, de parcă ar fi mâncat urzici vii.* (p.50).

Uneori, dorul de mamă se drenează în manifestări colaterale și excentrice. Un copil își descarcă dorul de mamă aruncând cu pietre în trenul ce trece prin spatele grădinii, răzbunându-se în felul acesta pe trenul care i-a luat mama. *Trecuse atâta amar de vreme de când maică-sa se urcase în trenul acela întunecat și hâtru, că aproape nu-și mai amintea chipul ei și se gândea cu groază că ar putea să nu o recunoască în ziua când se va întoarce. Mult timp îl urâse ca pe un dușman de moarte și nu o dată se strecurase în spatele casei să arunce pe furiș cu pietre în el, ocărându-l în șoaptă și cerându-i socoteală de ființele care puseseră piciorul pe scărița de metal și pe care nu le mai văzuse vreodată* (p.79).

Există în povestirile autoarei o dramă a înstrăinării – subiect tabu doar în cântecele noastre vechi de cătănie, dar aici e vorba de altceva, e vorba de o înstrăinare liber asumată, de o plecare în necunoscut și pe termen lung, din care nu se știe când, dacă și cum se întorc.

O formă de legătură între cei plecați și cei rămași în țară este corespondența. Povestirile autoarei circumscriu o perioadă când telefoanele mobile nu erau o raritate, iar

internetul nu era la îndemâna oricui. Ulterior, sigur, ele vor substitui dialogul epistolar, dar atunci, imediat după revoluție, scrisorile erau cele care facilitau schimbul de informații între cei plecați și cei rămași în țară. În pântecul lor regăsim tot zbuciumul și toată durerea de care sunt încercați cei rămași de izbeliște, de regulă în grija bunicilor bătrâni sau a rudelor mai apropiate în inima cărora nu este loc totdeauna și pentru cei părăsiți. *S-au întâmplat o grămadă de lucruri de când ai plecat, scria unul dintre copii rămași în seama bunicilor. Astă primăvară s-a născut un vițel negru și catifelat în noaptea de dinainte de Paște. Am auzit vaca țipând și am ieșit în ocol cu bunica, tocmai când botul umed se desprindea de corpul însângerat al maică-sii. Eu am vrut să-i spun Făt-Frumos, că avea o stea albă în frunte, dar bunica a zis că e prea lung și i-au spus doar Negrul. Eu am luat premiul întâi, cum îți place ție, și doamna mi-a pus pe cap o coroană de brad, dar mi-a înțepat fruntea și râdea bunica de mine, spunea că arăt ca Isus Hristos*

Nu la toate scrisorile primea răspuns, dar în inocența lor genuină copii se consolau cu explicații care o exonera de vină pe cea de la care aștepta răspuns. Poate că nu-i primise scrisoarea, o fi pierdut-o poștașul pe drum, i-o fi căzut din geantă și-o fi zburat-o vântu' cine știe unde, gândea Luminița, a cărei mamă își găsisese jumătatea prin străinătate. *Ce era să facă și ea săraca? Se gândi Luminița. Îi era milă de maică-sa, singură, acolo, printre străini, biata de ea.*

Un alt copil, care înțelesese că mămica lui a hotărât să plece în ziua când n-a mai avut lapte să-i toarnă în cană, în locul unei scrisori kilometrice își comprimă gândul într-o singură frază: *Acum avem lapte mamă, poți să te întorci.*

Ce-ar mai fi de spus? M-am lăsat copleșit de conținutul partituri epice, de chinurile care răscolesc prin adâncurile personajelor, și de marile deznădejdi provocate de tranziția noastră nevolnică și fără sfârșit, dar dincolo de toate acestea, cartea e bine scrisă - nu nerv, cu aplomb și cu toată recuzita mijloacelor epice puse în act și-n active lucrătoare. Nu știu să existe în epica noastră mai veche sau mai nouă o carte care să supună înfrigurările omenești unei analize epice așa de răscolitoare, să genereze atâta emoție și să angajeze simțirea omenească așa de adânc sub aspectul gingășiei omenești, al temperamentalului și al compasiunii. Căci, dacă durerea omenească este singulară fizică, trupească, biologică și nu poate fi preluată sau încredințată altuia prin delegație, suferința ține de esența umană, de specificul modului de ființare omenesc, este conștiința durerii, este reflecția rațională asupra durerii, suferim prin compasiune chiar dacă nu ne încercăm vreo durere fizică. Or, cartea semnată de Ingrid Beatrice Coman-Prodan este o carte a suferinței.

Ar mai fi ceva: acțiunea cărții se decontează dintr-un fenomen complex și involburat al realității românești postdecembriste. Autoarea a extras din acest fenomen - care a dus la depopularea satelor și la absența mămicilor din realitatea noastră rurală -

(continuare în pag. 40)

Maria IEVA

Noi

Noi nu ne naștem dintr-un nor de ceară,
Nici nu venim de unde am plecat,
Nu suntem toamnă, dar nici primăvară,
Suntem ecoul forme, destrămat.

Suntem un mal, dar suntem și o mare -
Amestec de-ntuneric și lumină -
Scânteii lovite tainic de amare
Ce au rămas întemnițate-n mină.

Noi nu mai suntem noi de multă vreme,
Ne-am agățat cu mâinile de cer
Și am căzut din două diademe,
Chiar în mirajul clipelor ce pier.

Ca două sfere adunate într-una,
Formăm spirala timpului ceresc,
Să se cunune soarele cu luna,
Ca doi copii de rang împărătesc.

Urmele vântului

Foșnește vântul într-un miez de vară,
În ornic e furtună de nisip
Și fulgerele ies din călimară,
Ca un ecou al umbrei fără chip.

În stropi de rouă vântul se îmbracă,
Iar zările tresar de-nfiorare,
Culorile din pleoape să desfacă
Înmugurirea lumilor astrale.

Se-aude-o harpă, undeva, departe
Sau poate visu-i răscolit de vânt,
Ce n-am trăit, trăim și după moarte,
Că am păstrat cordonul de argint.

Aceste mâini

Aceste mâini ce-n rugăciune-au stat,
Nu au cuprins tot cerul între ele,
Au stat așa, ca doi bătrâni la sfat,
Cu fulgerele adunate pe sub piele.

Aceste mâini ce-au plămădit o pâine,
Nu au cuprins tot grâul între ele,
Dar au știut că tot privind spre mâine,
Vor aduna lumina de pe stele.

Aceste mâini ce-au legănat un prunc,
Nu au știut să spună ce le doare
Și-au coborât adânc, tot mai adânc,
Spre rădăcina frunzelor de soare.

Aceste mâini ce-au îndrăznit să plângă,
Că n-au putut să-ți fie mângâiere,
Din patru zări au început să strângă,
Lumina vie pentru înviere ...

Diminețile sfinților

Cât încă speră să-ți înțelegi menirea,
Chiar de te doare n-ai să strigi,
Pe Golgota se naște nemurirea
Și tu pe tine poți să te învingi.

În șapte straturi de lumină albă
Ți-e inima de-o vreme învelită
Și o întrebi: ce ar mai vrea să aibă,
De nu se simte încă împlinită?

Dar n-ai răspuns, așa, la îndemână,
Oglinda vremii bezna o cuprinde,
Iar diminețile ce le-ai purtat în mână
Le regăsești, acum, tot mai flămânde.

Săgețile din lună sunt desprinse
Și firul ierbii e călcat de sfinți,
Dar la țâțână porțile nu-s unse,
Să înțelegi că n-ai cum să te minți.

Prima întrupare

De voi rămâne, n-am să-ți fiu povară,
De voi pleca, să nu mă chemi apoi,
Trei fluturi albi de șapte vieți ne ară
Și florile iubirii au înflorit în noi.

În roua mâinii tale am revăzut trecutul
Și prima întrupare a florii de lumină;
Ca pânțele zării se recreeze lutul,
Am fost și vânt, și apă, și pâine, și neghină...

Copacul prins sub glie n-a devenit o cruce,
La rădăcina vremii el a rămas zăpadă,
Dar mugurii de gheață au început s-abdice
Și s-au aprins în palma ce-a început să vadă.

Fântână

De-aș fi plătit la timp o datorie,
N-aș achita dobândă la durere,
Iar creditul primit din veșnicie
L-aș rambursa cu clipa de tăcere.

Pe scadențar aș face semnul plus,
Să se prescrie rată după rată,
Căci au vândut icoanele la preț redus
Cei ce ne-au spus că luna e pătrată.

Din apele genezei doar un strop,
Sub pleoapele mirării să rămână,
Când se aprind luminile-n Prislop,
În pieptul meu să te gădesc, fântână

Ileana TODORAN

"Exclusiv" cu persoane însemnate
(fragment din romanul „Pariul pe iubire” în curs de
apariție la editura InfoRapArt)

După ce i s-a părut că e peste tot (în toate închisorile trecute și prezente de pretutindeni, inclusiv pe Elbrus, în cel de la birou și de acasă), fiind confuză și dezorientată, Ile ajunge într-o nouă stare: are impresia că e nicăieri (asta e și mai rău ca a fi peste tot, parcă nu a mai rămas nimic din ea, oricât o strig pare că nu e prezentă). Nu reacționează nici când o chem să facem duș împreună, să mâncăm sau să facem dragoste. Să recurg la vorbitul ca Vanghelie așa cum a procedat ea acum mai bine de cinci ani când am făcut greva nud sub chador (vălul integral iranian), greva tăcerii, poate reușesc să o trezesc (și când am vorbit am spus declarația drepturilor la ce potopuri, holocausturi, catastrofe și dezastre am eu dreptul)? Sau asta va fi o tortură în plus ca pentru mine atunci? Pământule, trezește-te! Ile, trezește-te! Nu e capabilă nici să se prefacă că-i pasă, cum face de obicei în asemenea situații.

Din fericire, după câteva zile, îmi răspunde singură când se percepe din nou în închisorile noastre obișnuite (Elbrus, Tartar din Olimp, Siria, Iran, Palestina, Coreea de Nord, China, Elbrusul de la birou și cel de acasă etc.). Mă bucur, înseamnă că și-a regăsit identitatea. Nu mai era ea însăși fără să fie în închisorile astea și să audă urletele de acolo. Nu vroia să se simtă o haină circulând bezmetic pe străzi ca-n poezia lui Marin Sorescu, "Viziune": "Străzile erau întesate de haine / Care își vedeau de treburi. (...) Pe linia troleibuzelor / Circulau fiare de călcat. / Iar eu căutam oamenii. / Știam că trebuiau să se afle / Fie în buzunarul de la vestă / Fie în fața sau în spatele hainelor / Anexați cu o clamă." Trebuia să-și regăsească identitatea pentru că suntem invitați la emisiunea "Exclusiv" a lui Dio (Dionysos) și a faunului Silen de la canalul TV "AER (Aceasta E Revoluția) 1" condus de Thalia, singura muză rămasă aliată.

Înainte de emisiunea "Exclusiv", îmi vopsesc părul creț, alb negru, îl tund un pic și-l îndrept cu placa. Să mai îndrept și eu ceva pe lumea asta, măcar părul. O întreb și pe Ile:

- Nu mă ajuți să mă coafez?
- Nu coafez decât cântărețe chele. Am rămas cu reflexul ăsta de când lucram în cercetare de piață.

Mai bine mă descurc singur, dacă mă coafează, cine știe ce operă de artă iese? Apoi mă îmbrac cu tricoul alb obișnuit și blugii rupți și tociți ("uniforma" mea cum era helanca lui Steve Jobs). Ile se dă doar cu ruj și se îmbracă cu o rochiță neagră scurtă. Îi aduc aminte să se pieptene (uită din cauza bolii Huntington) și să-și lase părul lung, negru cu șuvițe blonde și albe pe umeri.

Apoi, ne teleportăm la televiziune. Când sunt în fața studioului emisiunii, remarc că Ile lipsește. Iar s-a zăpăcit

Ileana Todoran

PARIUL PE IUBIRE

Editura InfoRapArt

și rătăcit din cauza bolii Huntington? Unde o fi? N-am observat dispariția ei din cauza emoțiilor. Din fericire, o găsesc repede: nu pe Elbrus sau la altă închisoare (e numai cu gândul la închisori), ci la toaletă. De emoție, au apucat-o toate treburile, tremură de parcă l-a văzut pe Știi Tu Cine... Zeus ori pe Hermes (care nu mai sunt decât în coșmarurile noastre, nu și în realitate) și a luat-o cu leșin de emoție, parcă nu era destul de leșinată. Parcă ar fi ultimul drum ca-n poezia lui Marin Sorescu, "Drumul": "Gânditor și cu mâinile la spate / Merg pe calea ferată / Drumul cel mai drept / Cu puțință. / Din spatele meu, cu viteză / Vine un tren / Care n-a auzit nimic despre mine".

Unde mergem? Parcă ar fi ultimul drum. Și am și eu emoții, nu numai Ile. În plus, mă tem să nu cânte Apollo sau sirenele melodia lui Ruby, "Stinge lumina" ("Stinge lumina, arată-mi calea, / Pune mâna pe mine, simte chemarea / Inimii mele, inimii mele / Știu că îți face plăcere"), nu avem dopuri antifonice la noi și nu am supraviețui acestei torturi. Ulise știe de ce. Tremurând eu ușor, Ile de parcă are Parkinson, ca moșulică care suflă în trompetă la magazin din filmul lui Charlie Chaplin "Șeful de raion" (sau ca atunci când a dat prima oară examen la școala de șoferi), intrăm în studio. Este unul mare. În centru e o canapea spațioasă, roșie, flancată de două fotolii pe care stau nimfe în costume de baie aurii tanga. În fața canapelei, e o masă de sticlă cu patru pahare cu apă plată și patru de vin (umplute cu vin de la zeul vinului). Numele emisiunii e scris cu beculțe roșii și ele, undeva deasupra canapelei, ceva mai în spate: "Exclusiv".

Muzica e deja pornită, destul de enervantă,

(continuare în pag. 10)

house (doar trei sunete, repetate la nesfârșit), dar măcar nu e Ruby cu "Stinge lumina", nici Apollo, nici sirenele. Noi vom sta pe canapeaua roșie din mijloc. Îmi suflu bretonul vopsit negru, lung, filat, asimetric, îndreptat cu placa ce-mi ajunge până la bărbie și mă duc spre canapea, ținând-o pe Ile de mână (mereu rece și vineție). Dio (Dionysos) și Silen ne așteaptă pe canapea. Faunul Silen are părul șaten, ondulat și chipul deformat de un rânjet scabros. E îmbrăcat cu tricou verde și blugi negri. Dio are, ca de obicei, părul lung, șaten cu reflexii aurii murdar și în dezordine, nasul roșu și umflat și ochii albaștri tulburi și injectați. E îmbrăcat cu tricoul lui kaki murdar de vomă și de vin și cu blugi rupți și tociți. Pentru că încă zace mângă, îi dau o pungă de gheață în cap pentru campania ice bucket de sensibilizare cu privire la scleroza laterală amiotrofică.

De îndată ce se trezește un pic, Dio începe emisiunea cu o întrebare, rostită tare, cu glas de bețiv:

– Spune-mi, Promy, poți să tragi și tu un vânt sonor cu aromă de parfum franțuzesc ca Bebe la mine în emisiune?

– Aș face-o dacă aș mânca o porție zdravănă de fasole cu ciolan, Dio. Dar Ile nu mi-a preparat încă, răspund eu pe un ton șugubăț.

– Păi, iubire, n-ai adus încă ciolanul și mai zici că ești la putere, intervine Ile cu voce scăzută, ușor tremurătoare.

– Cum așa, Ile? L-am adus. Dar, scuză-mă, Dio, noi mâncăm de regim, ciolanul nu e dietetic. Fac pariu că-l vom vomita, spun eu.

– Jos regimul! zice Ile.

– Vai de mine, Ile, noi respectăm riguros regimul. Cred că te referi la sistem, punctez eu.

– Jos regimul! Jos sistemul! spune Ile cu voce ceva mai fermă și mai tare. Noi nu suntem nostalgici după vechiul regim totalitar (care a rămas în sistem). Dacă am fi, ne dăm singuri o pungă de gheață în cap pentru campania ice bucket de susținere a bolnavilor de scleroză laterală amiotrofică ca să ne trezim, ne dezbrăcăm, ne legăm și ne mâncăm singuri nu doar ficatul, ci și coaiele de Don Quijote castrați și fără vise, în public. Dar mai avem oare ce consuma? Trebuie să ne continuăm lupta cu sistemul. Cum a zis Mandi, "la început te vor ignora, apoi vor râde de tine, apoi vor lupta împotriva ta și apoi vei câștiga". Na, uite, asta am reținut după zile și nopți de repetiție. Sau poate era Sandi.

– Care Sandy? Sandy Bell? întreb eu.

– Atunci poate Bandi, zice Ile.

– Poate familia Bundy, încerc eu.

– Nu, mă, iubire, cred că era vorba de Gandhi. El a zis că până la urmă vom învinge, spune Ile.

– Nu am învins deja? zic eu. Poate că nu. Și atunci trebuie să ne continuăm lupta. Exterioară și mai ales interioară. Jihadul spiritual, singurul cu care sunt de acord dintre jihaduri, cum spuneau și Rumi și Shams, marii gânditori sufiști. Jihadul iubirii, al focului meu sacru. *Cui protest? Cui prodest?* Revoluția trebuie să fie în primul rând una spirituală, în minte și în suflet. Așadar, mai trebuie să ne luptăm cu noi înșine. Așa ne vom simți (măcar din când în când) la putere (putere asupra noastră), dacă nu și în putere. Și vom avea puterea

celor fără de putere.

– Știți, dragii mei, pe mine răul încă mă mai șochează, chiar dacă nu mă mai surprinde și ghicim mereu potopurile, spune Ile. Starea de șoc înseamnă că nu m-am obișnuit complet. Refuz să mă obișnuiesc. "Obișnuit" nu e și "normal". Poate că starea de șoc e semn bun. Dacă tot avem atâtea semne pe corp și în suflet...

– Sunteți persoane însemnate, punctează Silen cu o voce sigură și puternică.

– Da, Silen, animale, legume, zombie, fantome și gunoaie de nu mai știm de care, zice Ile.

Se face o pauză doar ca nimfele așezate pe fotolii să se ridice și să danseze o melodie. Noi, restul rămânem așezați pe canapea. Eu și cu Ile luăm o gură de apă, nu și de vin (că ținem regim și luăm medicamente incompatibile cu consumul de alcool). După dansul nimfelor, Dio ni se adresează din nou:

– Ce mâncați de aveți o asemenea siluetă? Întreabă Dio.

– Ficat, desigur, dacă tot mi s-a mâncat mie jde mii de ani, de dimineața până seara (iar noaptea se regenera), zic eu. După cum spune și titlul thrillerului românesc de Mihaela Apetrei, "Cină cu ficat și inimă". Noi nu am reușit să trecem de titlu. Ne ia cu leșin, frisoane și ne vine să vomităm. Mie mi s-a mâncat constant ficatul, iar Ile a împărtășit durerea mea și experiențele mele (și are și ea cicatrice la ficat (urma ciocului bestiei de vultur) și la piept – urma pironului). Ca să nu mai vorbim de cicatricele din suflet, mai exact de rănilor încă neînchise. Bine că ni le-am lins și le-am spălat cu lacrimile noastre, așa am putut găsi o oarecare alinare și purificare.

– Alinare și purificare am mai găsit așa, nu și când l-am terorizat pe Promy (altă tortură, că el e obișnuit, să nu se dezobisnuiască, știu eu, cumva) cu întrebarea: "cu gluten sau fără gluten? *This is the question*", zice Ile. Acum trei ani și, din nou, anul ăsta când am frunzărit cartea "Alimentația pentru un creier sănătos" a doctorului Perlă ori Sperlă ori Spermă...

– David Perlmutter, corectez eu. M-a înnebunit cu întrebarea despre gluten, dar, desigur e una fundamentală ca "ce e viața?" (nu răspund nici la asta că am aut mai mult parte fie doar de supraviețuire, fie de viață de zombie, fantomă, animal, legumă și gunoi de nu mai știu de care). Mi-a arătat și mie niște rețete din cartea asta – toate cu ingrediente bio SF, fără gluten și fructoză, sărate (erau recomandate, de pildă, saramuri și murături – de exemplu, salsa murată, varză murată, cepe murate și usturoi murat, toate bio), cu grăsime (de exemplu, ulei de cocos – noi îl folosim pentru mască de păr și masaj), cu acid (de exemplu, usturoi), iar noi mâncăm fără (prea multă) sare, grăsime și acid. Chestia cu alimentele fără gluten e mai mult o modă inspirată de vedete ca Miley Cyrus ori Lady Gaga. Din câte am citit în alte părți, nu s-au demonstrat științific avantajele consumului fără gluten, ci doar eventual dezavantajele, cum ar fi pentru cardiaci ca mine ori persoane cu colesterol și tensiune ca Ile. Produsele cu gluten ca pâinea (pâinea integrală în special) conțin fibre necesare organismului, nu mai zic pentru inimă.

– Lasă asta acum, zi-mi mai bine cum faceți masa-

(continuare în pag. 11)

jul cu ulei de cocos, intervine Silen.

– Păi, simplu, ne ungem bine la cur, la coaie, pe sfârcuri, pe cicatricile comune de la piept și ficat și ne masăm, răspund. Vai de mine, cred că am zis niște cuvinte nepotrivite tocmai acum la tine în emisiune. Poate primești amendă, Dio, iar eu voi ajunge din nou pe Elbrus, într-un dulce exil cu lanțuri, piroane și păsărici antropofage. Știi bine, prefer altfel de păsărici. Dar lasă că îți crește audiența.

Dio și Silen râd, dând ușor din cap aprobator. Nimfele dansează. Île mai bea o gură de apă, la fel și eu, apoi Dio revine:

– Cum reușiți voi doi, Promy și Ile, să fiți mai mangă ca mine și ca Silen? Sunt invidios. Știi doar că sunt zeul alcoolului și mi-e greu să accept competiția în acest caz.

– Secretul e simplu, Dio, zic eu. Consumăm limonade cu sirop de arțar și ceai de urzici cu lămuie. Asta e principala cauză. Încearcă și tu. În plus, eu sunt amețit de la insuficiența renală, hepatică și cardiacă, iar Ile are boala Huntington care îi dă o stare de beție gratis (ca la tine – beția iubirii, sper), o face să se rățăcească (pentru a se regăsi), să uite (pentru a regăsi) și să danseze cu dezastrele (se numește și boala dansului). Noi doi suntem dansatori înnașcuți cu dezastrele. Madame și Monsieur Dezastru ca Zorba.

– Și ca mine și ca Silen! E cineva care nu se confruntă cu dezastrele? Nu mai știi, Promy, chiar eu am zis: "fericiți cei care nu s-au născuți!". Și încă e bine dacă dansăm cu ele așa cum facem noi! spune Dio.

Nimfele mai dansează pe o melodie, apoi Dio reia:

– Apropo de dansul cu dezastrele, dansul în potop, Promy, mai creezi ființe umane raționale? întreabă Dio.

– Oare ce-o fi asta? zic eu. Mă întreb, în ciuda rațiunii și a liberului arbitru cu care Antena i-a înzestrat pe muritori când am creat oamenii și a faptului că i-am învățat științele și artele și le-am dăruit focul, sacrificându-mă eu însumi. Nici eu nu sunt rațional așa cum aș vrea. Când dansezi mereu în potop îți pierzi de multe ori rațiunea. Bine era dacă dansam cu cutremurele ca-n filmul "6,9 pe scara Richter" al lui Caramfil, ca tânărul acela care stă într-un bloc cu bulină, cu risc de cădere la cutremur și se mai confruntă cu cutremurul regășirii lui taică-su! Bine era să fie doar atât. Chiar fii-miu, Deu (Deucalion), mă acuză că am contribuit la inventarea instrumentelor de tortură când l-am învățat pe Hefaiistos să creeze ființe umane raționale, pentru că a produs-o, ă, a scos-o la produs, pe soacră-sa, Pandoruța (prima femeie). Să nu înțelegi din asta că regret cumva ce am făcut și ce am suferit pentru muritori. *Je ne regrette rien*.

– Cum așa? Ființele umane raționale nu sunt instrumente de tortură? Nici soacrele? spune Dio.

– Să nu generalizăm, zice Ile. Sunt și soacre bune ca mama Temis a mea, care a suferit și ea foarte mult (cu frații și trei băieți, Promy, Mene (Meneceu) și Atlas, condamnați la chinuri veșnice, nepotul Deu (Deucalion) și pământul condamnați la potop și așa mai departe).

– Așa e, confirm eu. Niciodată nu trebuie să generalizăm. Île însăși e o mașteră bună pentru Deu, care altminteri e strămoșul ei.

Nimfele mai dansează o melodie. Dio bea o gură de vin, apoi revine:

– "Dragostea este un pariu, smintit, pe libertate. Nu a mea, a celui alt", spunea Octavio Paz în "Dubla flacăra".

Să pariem atunci, pascalian (dacă nu (mai) putem să credem, cum paria el pe existența lui Dumnezeu care aduce mai multe avantaje decât dezavantaje), pe dragoste și pe libertate, zice Dio. Voi sunteți adepții iubirii și ai libertății ca mine, nu?

– Noi suntem credincioșii iubirii și ai libertății, răspund eu. Însă, pentru necredincioși mai bine să parieze pascalian pe libertate și pe dragoste. Nu avem decât de câștigat din asta. Dulce exil pe Elbrus, lanțuri, piroane, furii, fulgerașe, ger, jeg și păsărici antropofage care ne devorează ficatul. Și sufletul ăla iubitor, bineînțeles. De-asta prefer să fiu acasă, mai exact să putrezesc la mine în pat, să fiu în lanțuri la închisoarea iubirii, prizonierul lui Ile (nu și proprietatea sau sclavul ei), prin liberă voință. De fapt, dragostea transgresează limitele și depășește contradicțiile. Chiar Octavio Paz ridică dragostea deasupra erotismului (ritualuri, seturi de reprezentări cu alt scop decât reproducerea) și a sexualității (cu simplu obiectiv reproducerea): izvorâtă din dragostea curteană din secolul XII, dragostea e acceptarea unicității celui alt și o combinație de probe și depășirea lor, dominație și supunere, libertate și necesitate, trup și suflet.

– Așa e, iubire, spune Ile. Ce frumos! Toată iubirea asta... focul sacru! Și tu! Ești cel mai frumos lucru pentru mine.

– Eu credeam că sunt cel mai frumos pentru tine, nu și lucru, zic eu. Că măcar tu mă tratezi ca altceva decât lucru și mi-ai dat viață prin iubire (depășind stadiul de supraviețuire ori scoțându-mă din simpla existență de zombie, fantomă, animal, legumă sau gunoi și reușind să învingem legile infernului).

– Știi ce? Iubire, cred că te-ai răsfățat prea mult, spune Ile. Da, cred că te-am răsfățat prea mult. Cred că ți s-a urcat la cap că ai drepturi. Dreptul să fii prizonierul meu. Și să putrezești acasă, la tine în pat.

– Da, așa e, revin. Să-mi repet ce drepturi am, la ce catastrofe, dezastre, potopuri, apoca...lipsuri și holocausturi de tot felul am zis chiar eu că am dreptul, ca toată lumea, după o lună de greva tăcerii, nud sub chador (vălul integral iranlian), acum 5 ani și mai bine, când eram deprimat și nu vroiam nimic, nici Marretti cu pizza, măsline ori ceapă, nici să fac dragoste, nici nu am reacționat când Ile a vorbit ca Vanghelie ore în șir ca să mă provoace să mă trezesc.

Nimfele mai dansează o melodie, noi bem o gură de apă, iar Dio și Silen una de vin, apoi Dio reia:

– Spune-mi, Promy, cum e să mergi la cabinetul ginecologic și să stai toată ziua cu mâinile în pizdele de firmă? întreabă Dio. O să iau amendă pentru ce am spus, dar îmi crește audiența. Nu-i nimic, răspunde-mi!

– Cum să fie, Dio? răspund eu. Obositor. Parcă nu eram deja anchilozat după milenii de stat în lanțuri pe Elbrus. Nici nu pot să-mi îndoi spatele și genunchii, iar mâna îmi paralizează și ea. Dar, mă rog, se pare că sunt drept și demn așa înțepenit. Și cred că m-am născut, *natural born...* obosit. Și stresat, și bolnav, și traumatizat, și la închisoare, și în lanțuri, și la gunoi, și din spuma balelor, nu a valurilor.

– Eu aș da orice să rămân cu mâna paralizată în pizde de firmă, zice Dio.

– Și eu, mărturisește Silen. Noi ne-am duce la ca-

(continuare în pag. 12)

binetul ginecologic imediat. Nu vrei să ne iei asistenți? Cred că ai nevoie de ajutoare.

Silen mai bea o gură de vin, apoi revine:

- Uite ce e, dragul meu, voi doi ați reușit să vă regăsiți măcar ca Asya, bastarda Istanbulului, și Armanoush, fata armeană care-și căutau identitatea din romanul lui Elik Shafak, "Bastarda Istanbulului", care, apropo, era să fie condamnată la închisoare în Turcia pentru abordarea (critică) a genocidului armean făcut de turci? zice Silen.

- Știm cum e cu condamnările absurde, spun eu. Să încercăm să ni le luăm ca titluri de glorie, ca lista de etichete și epitate lui Ile pe care mi-o asum și eu ("șarpe cu clopoței (și cu ochelari)", "nebună", "măimută posedată", "bețivă", "pupăză", "femeie născută la sindrom premenstrual", "catastrofă", "dezastru", "căteia turbată", "vacă proastă", "șobolan împuțit", "bășistă", "intellectual de-al lui Băsescu", "sclavă obraznică", "băgăcioasă", "Vampi", "Fata lui Dracu-lă", "golancă", "ciumpalacă", "bulangiu/homosexual" (care critică mari filosofi, deținuți politici și martiri creștini ca Gigi Becali), "teroristă", "trădătoare", "jengoasa de la nouă", "indian", "fantomă", "curvă" finanțată din diaspora, "animal nazist", "mutantă", "miner", "handicapat"). În ce privește regăsirea, nu poți să te regăsești dacă nu te rătăcești. Nu poți să redescoperi dacă nu uiți. Am învățat asta din boala Huntington a lui Ile. Și apoi să ne îmbătăm de beția iubirii, să ne întoarcem la inocență (nu știu de ce găsim mereu copiii orfani și traumatizați și pe ăia care fac prostii, nu și pe cei inocenți) și să dansăm dansul dezastrelor ca Zorba, goi în potop și în abis.

- Să ne luăm din nou etichetele și epitetele ca titluri de glorie și să ne continuăm dansul dezastrelor ca niște autentici Madame și Monsieur Dezastru, intervine Ile. Să nu cumva să fim întrerupți ca Iohannis Boulian din cartea "Bastarda Istanbulului", poet și gazetar armean care scria o carte de povești când a fost arestat, apoi ucis în timpul genocidului armean. Detest întreruperile astea. Mă sfâșie și mă scot din minți. Cum zicea și Escu ăsta... Sorescu parcă: "Mie mi s-a omorât timpul, / Onorată instanță (...) lertați-mi expresia, / Dar asta n-a fost viață!"

- Îl cheamă Hovhannes Stamboulion, nu Iohannis, corectez eu. Sau poate crezi că e Santa Klaus? Erau și în filmul "Concertul" întreruperi: întreruperea Concertului pentru vioară și orchestră în re major al lui Ceaikovski în mijlocul acestuia și, odată cu asta, întreruperea activității și vieții marelui dirijor Andrei Filipov de la Teatrul Bolșoi din Moscova și a violonistei Leia Strum sub pretextul că sunt evrei (violonista și alții din formație) și dușmanii poporului (toți). Concerte întrerupte, trupuri, suflete și vieți distruse pe vremea comunismului. Știm și noi ce înseamnă foarte bine, am luat o supradoză de întreruperi de concert. De aceea, la festivalul "AER" din 2014, atunci când am interpretat simfonia dedicată lui Marsias (inventatorul flautului jupuit de Apollo pentru că era mai bun decât el la muzică) și apoi celor care au suferit / suferă pe nedrept, credeam că, înainte să apuc să mă fac de râs, o să ne jupoaie Apollo pe toți, nu doar orchestra, inclusiv portarii și femeile de serviciu, și o să-și facă fabrică de diplome din piele noastre jupuite. Până la urmă, dirijorul Andrei Filipov a reluat concertul lui Ceaikovski cu fata violonistei Anne-Marie Jacquet solistă. Sper că și noi.

Lidia GROSU
(Rep. Moldova)

TRĂIESC... ȘI TOATE-AR FI CA-NTĂIA OARĂ,

Mi-i calea duiosie spre cuvânt:
Am darul lui – cu toată-albastra zare,
Recuperez melodios avânt,
Indiferent de-i nord sau sud în gara-mi.
Aleg, din ce aș fi, rondul vital:
Bilingv limbaj al norilor cu soare,
Un tămăduitor veșmânt astral,
Lux de cuvinte – pentru-o-mbrățișare
A valului cu nume de rival...
...Trăiesc...Și toate-ar fi... ca -ntăia oară...

DĂRUIRE

O poveste nescrisă, cu chip de femeie,
Azi coboară din vise pe-un făgaș de scânteie,
Trosnitoare,-și descarcă viața-n flacăra vie
Pe o simplă povață ce mereu te învie.

În magia color, fluturi albi își anunță
Un ilustru, lin zbor, cu-nălțimi ce nu-i cruță
Pe acei ce se tem de-a lor umbră bizară
Și-o anină totem pe a vieții lor scară.

...Născătoare de vieți, prinsă-n rod, cam ciudat
Se pictează-n nămeți, când i-ar fi mult mai drag
Să ajungă la soare... Și povestea se-ncinge
Cât mai este artistul, să-i arunce-a sa minge...

Odissea-și anunță pentru cel ce adoră
Scrișul dintr-o trăire, ambii – frate și soră –
Cititorului demn de intrarea în carte
Ca-ntr-un suflet de-artist ce comoara și-o-mparte.

...O poveste nescrisă, cu chip de femeie,
Azi coboară din vise pe-un făgaș de scânteie,
Trosnitoare,-și descarcă viața-n flacăra vie
Pe o simplă povață ce mereu te învie.

Dan VÎȚĂ

teofanie

cum norii care cântă prin întuneric și umblă
deasupra pământului
și deasupra lui celălalt
și cleopas
strălucitori în colbul drumului,
spre poemmaus,
cum cei doi ucenici
care mi-au dezlegat mâinile și mi le-au luat
pentru că Domnul are trebuință de ele iar după
mi le va trimite înapoi,
așa sunt ochii mei când nu mai sunt feriți
și fericiți să te vadă fără hainele tale
și fără hainele mele hainele tale ard la marginea cerului.

și aerul e ars de parc

în ierurgie și ca îngerii sfărâmați stă aerul, curbat,
deasupra ta, sfințindu-ți suspinele de pe urmă,
ca pe odoare,
iar deasupra-mi, ca jivina, greu și plin de vrăjitoare
și-are beregată de lup și urlă ca-n noaptea de sabat
și când ne tragem sufletele și-n miorlăitoare
salturi aerul meu se urcă pe tine ca o pisică-acrobat
în cap îmi crește-un ochi mare și holbat
și umblă ca orbu-n lumină și vede până la iluminare
așa cum nu te-a văzut vreodată un bărbat,
ca apa tulburată de duhuri până la înfricoșare
până hainele sufletului tău se rup și-atârână
ca zdrențele-n pat
până când carnea ta e un strigăt de luptă și-n aiurare
până când îngerii tăi se mânia și turbat
tot aerul meu se liniștește și rămâne-n contemplare

umbre

pentru tine
ochii mei și mâinile mele vor să mă lase
și ei să umble singuri
și ele singure să umble după tine
și mie mi-i frică de Dumnezeu să nu te vadă
cu ochii Lui
când
la marginea patului pe marginea patului
îți scoți hainele cum erau scoși bolnavii și ochii bolnavilor
și mâinile bolnavilor la marginea drumului
pe marginea drumului și îi puneau pe paturi
și pe așternuturi când vor trece sfinții
la marginea drumului
pe marginea drumului
umbra sfinților să treacă peste vreunul din ei
și să vindece

și mie mi-i frică de Dumnezeu
să nu te vadă
cu ochii Lui
când umbra ta trece și mă îmbrățișează

Mirofor

Tu, cea care ai strălucit în mâinile mele
toată noaptea...
mâinile mele au orbit în lumina lunii de lumina lunii
și ochii mei nu te au să te țină
și te caută și se tânguie,
țipă și plâng cum cealaltă Marie,
cum miroforele mâinile mele ți-au cuprins
picioarele
și s-au înspăimântat și nu știu unde ești
unde te-au pus
și tu care erai ca fulgerul, cu haina ta,
albă, căzută ca zăpada la marginea patului,
tu, cea care ai strălucit
în mâinile mele
toată noaptea...

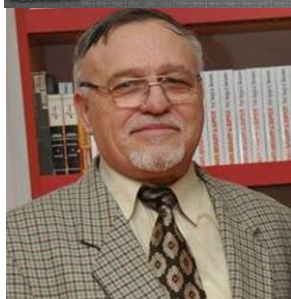
Mirador

lângă tine
de atâta timp ochii mei ca un mirador de pândă și
mâinile mele
ca un laț de până și oamenii pricepuți
în prinderea sălbăticiunilor
de aer și de apă și de pământ se miră
și se înspăimântă
și prin pământul crăpat vine înserarea

**mâinile mele umblă prin întuneric ca prin
mulțimea de strainici**

mâinile mele umblă prin întuneric
ca prin mulțimea de strainici
te caută
se ating de hainele tale și se vindecă
și eu mă tem și îngenunchez
și sângele meu ca un râu căruia
îi este dor de izvor
se întoarce
și cu chiote, pe cai, haiducii din aval
cad peste călugării care-și spală cămășile
în amonte
și se îmbrățișează și cântă lui Dumnezeu
dar cu mult înaintea noastră
hainele mele se îmbracă cu hainele tale
și fac dragoste și cântă zeilor și se vindecă
și noi stăm goi în pat și ne privim în ochi
cu toate puterile
care au ieșit din noi

Petre RĂU

Problema lui Kant

În apartamentul meu de la etajul șase, în imobilul fără ascensor în care locuiesc, pe birou sau pe fotoliul din colțul camerei, pe pat, chiar și jos pe covor, stau înconjurat de ciorne pe care am însemnat multe dintre încercările nereușite de a rezolva problema ce cu atâta dibăcie mi-a strecurat-o Profesorul în ultimele clipe ale primei noastre întâlniri. De trei zile încerc să dezleg afurisita de problemă. Mai grav este faptul că până mâine ar trebui să am rezolvarea completă, ca să nu fiu nevoit să mă duc la noua întâlnire planificată cu vreo justificare a neputinței mele în fața celui care mă provocase. Desigur, în tot acest timp n-am stat numai cu gândul la problemă. Dar acum, când termenul scadent se apropia vertiginos, era imperios necesar să trag o concluzie definitivă, că sunt sau nu în stare să o rezolv, iar nelineștea care mă cuprinsese mă stăpânea aproape complet. În fața dificultăților pe care le întâmpinam, începea să-mi încolțească gândul că Profesorul a premeditat totul, în ideea de a mă umili, deși nu aveam prea multe motive să bănuiesc asta.

Reușisem doar să-mi notez câteva idei despre care am crezusem și mai speram încă să mă apropiu de rezolvare problemei ce-mi fusese atât de subtil strecurată ca temă pentru acasă.

În criză de timp, nu-mi mai îngăduiam nici să-mi prepar, din când în când, câte un ceai cald. Pur și simplu îmi adusesem aproape cana întreagă cu mai bine de un litru de fiertură cu frunze mentă și, chiar dacă se răcise de multă vreme, turnam când și când în ceașca pe care mi-o doream tot timpul plină.

Prima idee care îmi trecuse prin cap mi s-a părut interesantă: Kant ar fi putut încerca să-și cronometreze pașii cu ajutorul orologiului cel bun din casa amicului său, așa încât, dacă determina un număr care să-i indice, de exemplu, în câte minute făcea o sută de pași, la întoarcere, după ce s-ar fi uitat la ceasul prietenului și apoi și-ar fi numărat pașii, ar fi putut aprecia ora exactă cu care și-ar fi putut regla ceasul de acasă.

M-am dezumflat însă repede, în primul rând fiindcă ideea mi s-a părut prea simplă și nicidecum una salvatoare. Aproximarea aceasta cu cronometrarea pașilor trebuia să se bazeze pe un mers perfect echilibrat, cu pași uniformi pe o distanță deloc ideală, în sensul că drumul nu putea fi unul fără mici denivelări, fără mici obstacole și imperfecțiuni care numai la o măsurare perfectă nu ar fi putut duce. În plus, nu mi-l puteam imagina pe Kant că și-ar fi depășit orgoliul personal ca să-și roage prietenul să-l lase să facă ceva cronometrări de pași prin casa acestuia, cu ajutorul orologiului aflat probabil într-unul din pereții sufrageriei. Și apoi, era de presupus că pașii din casă nu prea sunt egali cu cei de pe stradă. Așadar, erau o mulțime de motive ca să mă îndoiesc că ideea mea inițială era una în

Boem@ (132) 2/2020

stare să mă conducă la rezolvarea problemei.

Explorând apoi diferite căi și metode, notând meticulos toate posibilitățile, eliminând drumurile înfundate pe măsură ce îmi păreau inutile, tot speram să mă apropiu de marea rezolvare, să pot să mă mândresc a doua zi în fața Profesorului, să-i arăt cât de abil și ingenios am fost și mai sunt încă în fața înfricoșătoarei matematici. Regretam că n-am rămas apropiat de matematica pe care o îndrăgisem cumva, că am abandonat-o cu atâta ușurință în pofida faptului că nu mi-a displicut niciodată. Desigur, aș fi putut să dau problema spre rezolvare prietenului meu Raul, care mi-ar fi dat, sunt convins, pe loc sau în scurt timp, rezolvarea completă, dar asta însemna să trișez și nu mă puteam împăca cu acest gând.

Eram hotărât să nu abandonez și să nu mă culc până la victoria finală. Trudeam la masa mea fără odihnă, mângâind foaie după foaie, întorcând problema pe toate fețele. Îmi imaginam situații concrete, încercam exemple practice din care speram că aș putea deduce soluția, dar nu reușeam să mă apropiu de vreo idee câtuși de cât scilicitoare, alta decât una legată de tot felul de cronometrări și aproximări grosiere. Cel mai nemulțumit eram de schițele pe care le întocmeam pentru niște situații închipuite și de notarea matematică a acestora, care nu mi se păreau potrivite și pe care le abandonam una după alta, multe dintre ele din motive de estetică dezastruoasă. Adeseori, când eram sătul de atâtea raționamente deductive abstracte, începeam să verific cazuri particulare ca nu cumva Profesorul să-mi fi întins vreo cursă cerându-mi să rezolv ceva ce ar fi fost aproape evident imposibil. După nenumărate încercări, creasem un tabel cu cazurile pe care le studiasem deja, pe care eram pregătit să le reiau din nou în ideea de a controla că nu-mi scăpase ceva.

Cu cât mă adânceam în problemă, cu atât mi se părea mai viu faptul că ea exprima un adevăr fundamental în ceea ce privește o socoteală simplă, dar care nu putea fi deslușit. Desigur, loial angajamentului de a nu căuta sprijin din afară, nu am căutat vreo referință pe nicăieri, nici prin vreo carte, nici pe internet, nici prin apelarea vreunui prieten care m-ar fi putut ajuta măcar cu o sugestie.

Am încercat să-mi dau seama ce mă ține atâta pe loc, ce mă împiedica să-mi ating scopul, să pic pe o idee care m-ar duce la rezolvarea mult așteptată. Putea fi vorba despre faptul că n-am înțeles exact datele problemei sau că nu folosesc rațional argumentele, sau poate altceva. Nu aveam în problemă decât două ceasuri, primul care arăta o oră falsă și deci n-ar fi trebuit să-mi fie de folos, al doilea care arăta corect orele, dar era departe de primul, la o distanță pe care nu o puteam aprecia în minute, întrucât Kant nu avea asupra sa un ceas la purtător. Cel mult putea să numere pași.

Cunoscându-i destul de bine biografia, îmi amintesc că filosoful era considerat unul dintre cei mai punctuali cetățeni. Ca o nedumerire personală, desigur, mi-ar plăcea să adaug și faptul că, german

(continuare în pag. 16)

Lidia GROSU

Mihail Dolgan: FLOAREA GÂNDURILOR sau sentenția zigzagului unui destin

"Cum în fire-s numai margini, e în om nemărginirea"
(M.Eminescu)

Academicianul Mihail Dolgan, critic și istoric literar, profesor universitar, doctor abilitat în filologie, poet, filosof, ar fi împlinit, în luna februarie, 81 de ani (1939-2013). A scris monografii, articole științifice, manuale, a coordonat și redactat culegeri de lucrări, a pregătit 10 doctori în filologie. A elaborat și a predat la Universitatea de Stat din Moldova cursurile normative: „Istoria literaturii române postbelice”, „Istoria criticii literare române de la începuturi până în prezent” și cursurile speciale: „Dimensiuni ale omenescului și esteticului în poezia lui G. Vieru”, „Metaforă, simbol și mit în opera literară”

A fost o onoare să fiu doctoranda domniei sale și sunt mândră să mă fi cultivat la Școala științifică, dar și la cea a poeziei OMULUI și SAVANTULUI MIHAIL DOLGAN. Acest articol reflectă câteva opinii ale subsemnatei pe marginea filosofiei acestui om de cultură.

Academicianul, scriitorul, poetul Nicolae Dabija, pe bună dreptate afirma: „Dacă vorbim de critica literară ca știință din Republica Moldova, am putea vorbi lesne de Școala critică a lui Mihail Dolgan. Acest savant de vocație a crescut generații de tineri cercetători, de tineri cărturari, de tineri profesori, îmbogățind și asigurând o continuitate în procesul de cercetare a procesului literar autohton”.

Astăzi, când savantul a trecut în Eternitate, îl descoperim Școală în timpuri a tuturor ipostazelor - de savant, profesor, poet, critic literar, dar și de filozof - de cea care ne asigură noua sa carte de aforisme intitulată „Floarea gândurilor”, prin care dezvoltă ideea misionarului de a se alimenta din izvorul spiritual al timpurilor, dând naștere unor altor valori ce ar onora „Coloana Infinitului”. Conștient de dramatismul desti-nului omului de creație, dar cu totuși aceea satisfacție a împlinirii, fie și relativă, autorul se înșela amarnic în prima parte a unei fraze rostite în trecutul nu prea depărtat în timp ce afirma: „Din tot ce face omul, rămâne foarte puțin pentru posteritate: și din poezie, și din proză, și din critică, și din istoria literară (mai ales), și din multe, multe altele. Esențial e să-ți trăiești intens, cu dăruire, cu rost secvența de timp ce-ți este hărăzită de Cel de Sus, s-o acoperi cu ceea ce ai mai frumos și mai creator în sufletul și în cugetul tău”. Da, se înșela, pentru că opera va rămâne, pentru că ceea ce este viață nu poate muri.

Savantul Mihail Dolgan a cunoscut prețul Tainelor și le-a lăsat întru dăinuire prin descoperirea lor de către alții, care îi vor tălmăci fulgerarea în limbajul luminii. Or, prin noua apariție editorială vocea autorului devine răsunătoare: „Omul propune, Dumnezeu dispune”. Unul din cele trei epigrafe ale cărții sale îi aparține lui Vovnarg, care zice: „Maximele oamenilor dau pe față inima lor”. Omul Mihail Dolgan a dat pe față inima care a bătut în ritmul clipei pe care a trăit-o intens - foarte frumoasă - care va păstra vibrația prin opera pe care a lăsat-o și școlile pe care le-a zidit. O cugetare naște altă cugetare, ce trece prin sita timpurilor cu „înțelepciunea scăpărătoare (și) sau povața prețioasă”, selectând piatra rară și păstrându-i strălucirea purtată cu demnitate

Academicianul Mihail Dolgan (R. Moldova) - critic și istoric literar

(„Mereu ascundem ceva de realitate, mereu realitatea ascunde ceva despre noi”). Autorul Mihail Dolgan reorientează mereu izvorul înțelepciunii („Carul de înțelepciune nu se simte în apele lui, dacă nu trage din urmă încă două care, dar de... nebulie”), ce curge de veacuri prin diversele brațe ale unui destin, deloc alintat („Nu aștepta să vină apa și la moara ta, dacă locuința ți-i pe vârful de deal”), îndeosebi al omului de creație, al cărui curgere se confruntă cu o „instaurare” ilegală a unor „legi” în afara oricăror legi ce contravin Decalogului („Vorbele mari ascund, de obicei, o inimă mică”), dar și a „legilor nescrise”, ce sunt o dezmințire a celorlalte prin abundența luminii din suflet („Știm când și cum plânge sufletul, dar când și cum plânge cugetul?!”), consecutivitatea lor anunțând mereu la timpul prezent duelul fără secundanți între paloșul necruțător al defectelor/metehnelor omului (Și muntele are „talpă” - o talpă uriașă. Dar nu strivește cu ea nici măcar o furnică!), și primăvara virtuților într-un cadru larg al boltei universului de creație: „Copacul care găzduiește un cuib de privighetoare toată vara e în floare”.

Scrise pe scara ierarhică a zigzagurilor vieții („Mirajele nasc pustiu, și pustiu naște mirajele”), aforismele, cugetările constituie un itinerar mereu periclitat de o sinuozitate dominantă cu surprize intempestive, dar și o unitate a ideilor unui gânditor ce mereu a învățat din nemulțumirea de sine („Mai bine e să fii mulțumit de alții, decât de sine”) pe unda de lumină: „Speranța - perna la bine și la rău a înțeleptului” Cartea lansată este un postscriptum lăsat de înțeleptul Mihail Dolgan, în care se poate revedea oricine întru corectare la timp a unor lucruri („Primul simptom al omului negru: vede în jurul său numai oameni răi”) sau, pur și simplu, întru evitarea unor greșeli (Graba naște nerăbdare, și nerăbdarea graba), sau pregătirea, ca o recalificare, la școala înțelepciunii sale a unei alte gândiri creative întru adaptarea la o realitate dură („Până și în lumea florilor sunt anti-flori”), dar cu mereu păstrarea bucuriei în cadrul picului material, întru asigurarea celor din jur de multul spiritual („Când citesc o carte, întotdeauna încerc senzația că storc esențele unui fruct miraculos”). Chiar dacă, „faptele frumoase și așa sunt demne de laudă”, „Nu lauda pe cei care nu au nevoie de lauda ta, dar nici nu-i critica”, zice autorul. Parcurgându-l cu ochii minții, îți dai seama de acest infinit spiritual, obținut prin prisma unor mari eforturi printre urcușurile vieții de către omul de stofă

(continuare în pag. 16)

superioară, căruia îi este dat mai puțin să se bucure de admirația celor din jur într-o societate străjuită de cei 3p – pâra, ploconirea, pizma - despre care menționa regretatul nostru poet Grigore Vieru. „Floarea gândurilor”, este o lecție de bune maniere ce cultivă alese calități, între toate cele divine fiind și iertarea („Cât de frumos e sufletul care iartă! El se aseamănă cu îngerul nostru păzitor”). Fiecare gând este o metaforă („La capătul fiecărei raze înflorește un crin”) în a cărei limbaj sunt redată trăirile intense a *homo-sapiens* într-o realitate nu întotdeauna cea adecvată („Izbânzile mari sunt pentru un talent mare, în același timp, și mari cutremure”), gloria, succesul fiind purtate pe umerii cu aripile legate ai unui spațiu comprimat de o societate în continuă tranziție la reformare în care nu se acceptă lumina prin cultură și învățământ, ci mlaștina prin avarii a unora ce se uită spre est („Nici o rătăcire nu este fatală ca rătăcirea cea din urmă”), orbi la excepțiile frumoase care oricum sunt și vor fi apreciate de posteritate („Nimerind în țara orbilor, nu-i bine să te lauzi că vezi cu ambii ochi”), dar intenționat dezonorându-le pentru vizi-unile largi, niciodată supuse eșecului când este vorba de o chemare la insurecție cu ignoranții unei societăți: „Nu vârsta adaugă înțelepciune omului, ci experiența și studiul neîntrerupt”...

Elegant în cugetare, la fel ca în cuvânt, academicianului, omului de litere Mihail Dolgan, datat cu trup și suflet poeziei, nu-i putea fi străină arta de a fi a omului („Să ne bucurăm până la iarbă de verbul „a fi”) și sentimentele înălțătoare în afara oricăror lamentări sau recompense: „Mereu ne plângem de lipsa reciprocității în toate, dar uităm de vorba veche: „Cine iubește pe Dumnezeu cu adevărat, nu trebuie să ceară ca Dumnezeu să-l iubească la rândul său”. Prin valul perfecțiunii („Caut și găsesc în toate voință de perfecțiune”) poți naviga doar cu dorința de a persevera („Cheia de la toate dorințele noastre se află în chiar mâinile noastre”) și cu simțul responsabilității de continuu automodelare, conștient de faptul că numai astfel poți descoperi o lume mai frumoasă decât în cea în care te afli. Virtutea dă roade - performanța - de care te poți bucura doar în afara aroganței („Când bucuria te înalță în al nouălea cer, nu uita să iei cu sine și o scară”), doar astfel simțind în ființa-ți omul, iar sub picioare pământul.

„Floarea gândurilor” a filozofului Mihail Dolgan ne predispune să alegem ceea ce ar fi util întru determinarea sinelui, într-o „descoperirea bogățiilor launtrice inepuizabile”: „Rosturile mari se caută nu în lucrurile trecătoare”. Această carte, ca oricare alta scrisă de savant, îndeamnă la un dialog, doar că într-o strictă confidență cu... tăcerea cuvântului pentru a lăsa neuitarea să vorbească ceva important, ceva ce ține de filozofie sau ontologie („Dorești să trăiești viață lungă și frumoasă? Deprinde-te să prefaci bucuriile mici ale existenței în bucurii mari ale sufletului”), prin implicarea virtuților, bună-cuviinței într-o mobiliza pe fiecare să se regăsească în ipostaza de creștin fără a-și alerta eul: „Calea cea mai sigură spre autoperfecționare este rușinarea de sine”.

„Lăsați copiii să vină la mine!”, zicea Domnul. Un copil al timpurilor a rămas savantul Mihail Dolgan, care a răzbătut spre Isus cu lumina cărților scrise pe fața sa...

fiind la origine, cum altfel ar fi trebuit să stea lucrurile, știind bine proverbiala vorbă despre punctualitatea nemților! Dar povestea cu ceasurile este o întâmplare relatată chiar de filosof, deci ar trebui să presupun că era una reală. În fine, cu regrete tardive, mi-am dat seama că, atunci când am întâlnit această poveste în referințele despre Kant, nu mi-a trecut prin cap să o rețin cu toate detaliile.

O vreme destul de lungă am irosit doar ca să-mi dau seama dacă timpul pe care filosoful l-a petrecut la prietenul său avea sau nu avea vreo importanță în rezolvarea problemei. Intuiția îmi spunea că n-ar trebui să conteze, deoarece ceasul cel salvator putea fi citit atât la sosire, cât și la plecare. Dar nu eram deloc sigur că raționamentul meu era corect.

De asemenea, era de presupus că dacă orologiul de acasă ar fi fost lăsat neîntors, atunci nu mai existau elemente suficiente de comparație, altele decât orele arătate de ceasul amicului. Asta m-a determinat să înțeleg că probabil filosoful, când a plecat de acasă, și-a întors ceasul și l-a lăsat în stare de funcționare, eventual reglându-l la o oră pe care a presupus-o ca fiind apropiată de ora reală.

Abia după miezul nopții am avut revelația să înțeleg că, dacă distanța până la prietenul său nu ar fi fost străbătută în exact același timp atât, la dus cât și la întors, Kant n-ar mai fi avut de unde să ia date corecte, așa încât în final să-și poată regla ceasul de acasă, deoarece era o distanță ce nu putea fi cronometrată. Devenea așadar clar faptul că trebuia presupus că această distanță a fost parcursă cu pași regulați, egali atât la dus, cât și la întors. De aici mi-a venit și ideea care s-a dovedit până la urmă salvatoare, anume aceea că timpul parcurs pe drum la dus și la întors nu juca pesemne niciun rol în calcul. Abia atunci am putut construi mai multe exemple de situații cuprinzând ora plecării de acasă, ora sosirii la destinație, ora plecării înapoi către casă și ora pe care o găsește la revenire pe ceasul de acasă. Am înșirat unele sub altele toate aceste exemple și, presupunând fictiv un timp oarecare cu care se parcurge distanța dintre cele două obiective, am observat că jumătatea sumei diferențelor dintre orele arătate de cele două ceasuri la dus și apoi la întors este exact ceea ce ar trebui adăugat la ceasul de acasă ca să se ajungă la ora exactă!...

(fragment din romanul în lucru „Casa cu fluturi”)

Sandu TEODOR**ironiile vieții mele**

ironiile vieții mele
 îmi dau de băut aproape în fiecare zi
 invitându-mă chiar și la cele mai murdare
 și înghesuite terase
 punând muzicanții să-mi cânte lăbărat
 toate amintirile dureroase pe care
 am încercat să le uit
 dar sunt încă legate ombilical de mine
 cu tot ceea ce a moștenit viitorul meu
 scrise și nescrise, auzite și neauzite
 spuse și nespuse
 iar la refren tot
 dar absolut tot ce-am discutat doar eu
 cu mine
 o pastilă sau altceva pentru resetare
 încă nu s-a inventat
 și cu toate astea conștient de inconștiența mea
 privesc tâmp în gol ca și cum aș cugeta la ceva anume
 fără a clipi
 le fac semn să mai toarne în paharele slinoase
 încă un rând de amintiri ce-mi înțețosează trecutul
 și cam atât.

un colț de stradă

un colț de stradă
 pustiu
 peste care se cațără lumina despuată a lunii
 ca o iederă răzvrătită
 stau copacii inerti ce-și spun poveștile
 țipând cu liniștea crengilor
 către frunzele atrase
 de dragostea neagră a nemuririi pământului
 privesc nostalgici la
 cuplurile îngălbenite de vreme ce încă se mai țin de
 mână
 și își numără pașii bârfind despre dorințe neîmplinite
 alunecând pe trotuare cu mișcări goale
 într-un balans continuu
 tac
 din când în când oprindu-se
 sub umbrela fiecărui felinar
 privind cerul
 prin ceața luminii chioare
 și citind pe ziduri sloganuri singuratice
 care mint cu umbrele lor
 despre fragilitatea dreptului la uitare
 de după ultimul colț de stradă
 pustiu.

eu

eu
 nu urăsc
 pentru că nu știu
 cu toate că am învățat
 de la ucigașii cu mâinile pline de sânge șters
 ce le făcea semn moartea
 să aducă liniștea de culoarea nopții
 ... omul mort are aceeași liniște
 ca a celui care l-a omorât...
 ...iar viața pe care o iubești
 se poate întoarce împotriva ta cu liniștea ei
 asurzitoare...

...ascult în fiecare zi
 zborul dimineții care se dezbracă de noapte
 aruncându-și hainele-n timp
 mă îmbrac cu ele dacă mi-e frig
 iar dacă mi-e sete
 beau ploaia din streșinile caselor părăsite
 mai rar
 mai des
 de sus
 de la toți sfinții cu aripi albe
 ce plâng pentru noi
 și curg ca un zbor de păsări
 pe care nimeni nu-l înțelege
 planând în urma umbrelor lor
 le urmez și eu
 aruncându-mă
 pentru a le vorbi de anotimpul ce migrează o
 dată cu ele
 și cu mine în același timp
 un om simplu
 care încă se mai întreabă cine e
 și de ce are mersul
 pe cale de dispariție...

Mihaela AVRAM**Sentiment de iarnă**

Ninge-mă cu Alb
 și lasă-ți lacrimile
 să cadă asupra mea
 cu greutatea fulgilor
 ce se-aruncă-n vânt
 de atâta dor..

Stârnește în sufletul meu
 viscolul pasiunii tale
 și ridică de la pământ
 fulgii uciși
 de prea-plinul dorului
 dintre noi...

Mai lasă-mă o iarnă
 să-ți întorc toate
 zăpezile reci
 și viscolul puternic
 ca să renaștem, apoi,
 în Primăvară!

Eva Monica SZEKELY

Despre o singură carte și mai multe argumente

Argumentele pentru editarea unui asemenea volum de critică/istorie literară în care sunt cuprinse opere reprezentative ale unor scriitori contemporani cu noi din Maramureș și din județele limitrofe sunt foarte multe, dar cele mai importante dintre ele pot fi grupate în trei serii:

1. nu există până acum un asemenea instrument valoros de conservare și promovare a culturii tradiționale/locale prin care să fie valorizat spațiul de origine; recitirea scriitorilor maramureșeni din perspectiva spațiului redefinit de cărțile lor, spațiu devenit reper geografic aparte, dă sens unui spațiu european al culturii;

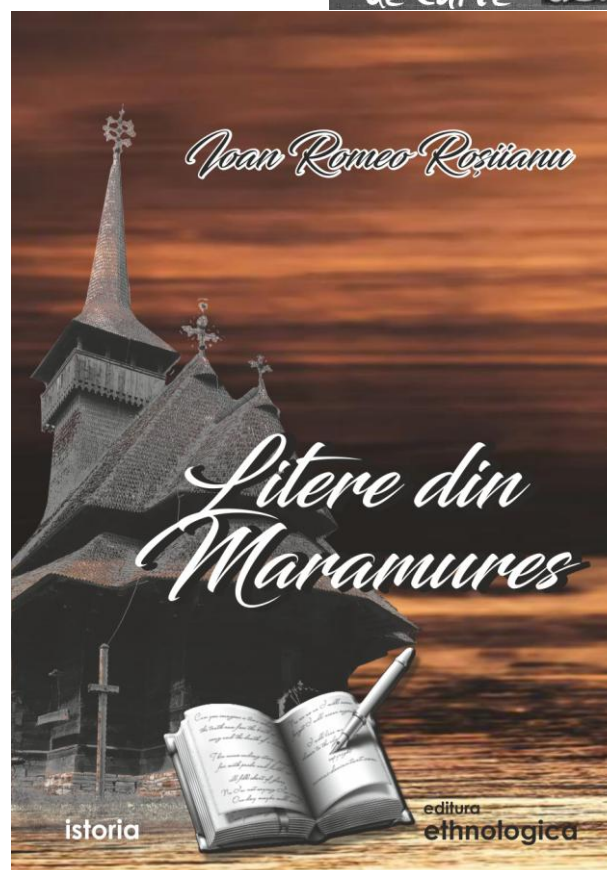
2. tensiunile dintre globalizare, regionalizare și localizare - tot mai manifeste astăzi - reclamă tot mai mult abordări de tip „glocal” prin care se impun modalități noi de ieșire din anonimat a periferiei/a provinciei/a județelor așa încât acestea să devină mult mai independente și mai vizibile inclusiv din punct de vedere cultural; volumul propus este de o asemenea abordare;

3. în condițiile restructurării la care a fost/va fi supus canonul literar prin noul curriculum școlar, acest volum ar deveni un instrument didactic excelent pentru promovarea literaturii Maramureșului în biblioteci județene, în școli și licee, atât în județ, cât și în afara lui, atât pentru elevii de gimnaziu, cât și pentru elevii de liceu; în programele școlare nu există autori obligatorii, profesorii împreună cu elevii pot alege pe cine să citească/studieze, iar majoritatea elevilor nu pot enumera 3-5 scriitori contemporani (conform unor studii făcute de masteranzii noștri), cu atât mai puțin să enumere scriitori contemporani maramureșeni/ bistrișeni/ bănățeni/dobrogeni etc.); volumul ar facilita accesul la nume de scriitori maramureșeni contemporani adunați la un loc.

Voi veni mai jos în sprijinul acestor argumente pornind de la deja mai vechi preocupări referitoare la rolul pe care spațiul, peisajul, climatul tradițional îl joacă în configurarea viziunii despre lume a unui anumit scriitor, preocupări pe care le-a avut și reputatul critic bănățean al prozei românești contemporane, Cornel Ungureanu (*Geografia literaturii române. Muntenia*, vol. I, Editura Paralela 45, Colecția „Sinteze”, Pitești, 2003, *Moldova*, vol. II, 2004).

Exeget memorabil al literaturii central-europene, în concepția lui Cornel Ungureanu, o alternativă a istoriei literaturii ar trebui să fie „geografia literaturii”, cu atât mai mult în era globalizării. În continuarea acestei idei, perspectiva pe care o anunță Ioan Romeo Roșianu cu acest proiectat volum și care vine să detalieze și să facă o radiografie asupra literaturii române din Maramureș este deosebit de fertilă. Chiar planul din Argument schițează deja două părți: „Litere din Maramureș” și „Prietenii literare”.

Prima parte, cea despre „Literele din Maramureș” cartografiază și trasează prin cei 24 de scriitori maramureșeni chiar acea modalitate nouă, inventivă despre care aminteam, de a cartografia firesc niște spații culturale românești/maramureșene, prin granițe literare interjudețene din care cu ușurință am putea constitui o „hartă a literelor din Maramureș”. Țara Lăpușului, Țara Chioarului și Țara Maramureșului - sugerez să fie chiar coperta acestei cărți o hartă cu numele/chipurile scriitorilor în localitatea lor de

origine/domiciliu - ar veni aproape de sufletele iubitorilor de litere, indiferent de ce vârstă, dar cu deosebire ale tinerilor cititori în rândul cărora această carte tipărită și promovată gratuit în școli și licee cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și promovarea Culturii Tradiționale Maramureș pe care îl coordonați dvs. ar fi ca un veritabil manual interdisciplinar de Literatură Istorie, Geografie, Etnografie și artă populară.

Apoi, partea a doua a plănuitului volum, „Prietenii literare”, încearcă o redeschidere a granițelor, dar și o cartografiere firească a spațiilor culturale românești limitrofe, în funcție de conceptele de globalizare, deteritorializare sau identitate. Această parte este „o secțiune alocată scriitorilor care au trăit și lucrat anumite perioade de timp în județul nostru, alături de câțiva scriitori contemporani care au acordat spațiu și atenție deosebită scriitorilor din Maramureș”, cum spune și criticul Ioan Romeo Roșianu.

Criteriul istoric nu este astfel suspendat, teritorii precum Lăpușul și Maramureșul istoric sau Țara Codrului se deschid și construiesc poduri spre Sălaj, Satu-Mare, Bistrița și nu numai, renumele de „podar” fiind și o constantă a activității de mecenat, de mentor cultural și spiritual a lui Ioan Romeo Roșianu. „Deschiderea granițelor” până spre sud și dărâmarea de ziduri de orice fel este o preocupare constantă a acestuia, iar acest „comparatism”, aceste apropieri nu dăunează defel întregului, dimpotrivă sunt o trimitere la lipsa unui centru de referință absolut și degajă autenticitate prin recurs la documentare și contextul operelor, scoțând în evidență specificul locului.

(continuare în pag. 19)

În noul context tehnologic, literatura, critica și istoria literară au suferit o schimbare de paradigmă care s-a reflectat nu doar în rândurile cititorilor amatori (elevi, studenți, pasionați de litere), ci și în rândurile cititorilor profesioniști. Dacă rolul generației '60 a fost unul major, importanța acesteia pentru propriu-i context socio-istoric fiind clar stabilită, noua generație simte nevoia legitimării. Un aspect sociologic al literaturii este continuarea unei tradiții. Acest continuum al tradiției ar trebuie să certifice legături pozitive între o generație și cele care o continuă. Dar acest lucru nu poate fi observat în interiorul criticii noastre contemporane fărămițată de lupte de tot soiul, numai pentru promovarea culturii locale nu, decât sporadic. De aceea, inițiativa criticului Ioan Romeo Roșianu este de lăudat și de sprijinit.

În concluzie, această lucrare proiectată de scriitorul/criticul Ioan Romeo Roșianu, dacă va fi tipărită cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și promovarea Culturii Tradiționale Maramureș pe care îl coordonați dvs. nu numai că va analiza ruptura și cauzele acesteia, încercând să propună rezolvarea acestui conflict, dar va fi și prima/singura cu asemenea rod din țară.

Marian ILEA

Despre un volum de critică și prietenie literară

„Litere din Maramureș” de Ioan Romeo Roșianu este o carte de critică literară a unui Maramureș ce se împarte între creație și prietenie literară.

Mulți cititori ori cunoscători ai fenomenului literar al ultimilor ani cred că vor zâmbi amar spunându-și: „de unde prietenie literară în breasla scriitoricească atât de fărămițată de dușmăni ce macină sau au nimicit scriitori și destine literare?”

În Maramureș termenul de „prietenii literare” nu e frust e, de fapt, o parte dintr-un program strategic pe care Roșianu l-a lansat pe piața literară cu putere și care se dovedește viabil.

Să revenim la volumul „Litere din Maramureș” care apare la Editura Ethnologica din Baia Mare.

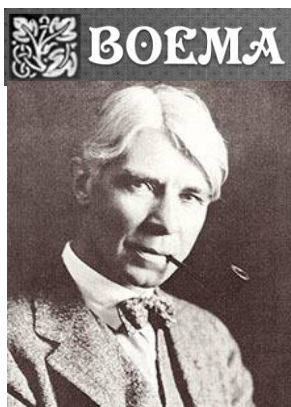
Sunt prezentate, analizate opere literare în număr de 34, despre 26 de scriitori maramureșeni.

Scriitorii onești puși în ordine alfabetică sunt următorii: Doina Rândunica Anton, Carmena Băințan (2), Alexa Gavril Bâle, Pamfil Bilțiu, Florica Bud, Gavril Ciuban, Alina Narcisa Cristian, Vasile Dragoș, Ioan Dragoș, Vasile Gogea, Sorin Grecu, Dumitru Iuga, Vasile Dan Marchiș, Ștefan Marincea, Nicoară Mihali, Vasile Morar (2), Vasile Muste (4), Aurelia Oancă, Gheorghe Pârja, Rodica Brad Păuna, Dorin Ploscaru, Ioan Es. Pop, Ioan Potop (2), Valentin Raiha, Nicolae Scheianu (2) și Echim Vancea.

La „Prietenii literare” - capitolul doi al cărții - apar scriitori români care au trecut prin Maramureș scriind despre fenomenul literar al zonei: Petronela Apopei (poet și critic literar din Gheorgheni, doctorand), Mioara Bahna (critic literar de forță, premiat al Uniunii Scriitorilor din România), Firiță Carp (directorul revistei „Detectiv cultural” din București), Ciprian Chirvasiu (poet care și-a făcut studiile în Baia Mare, prea repede plecat dintre noi), Ion Cristofor (poet și critic literar din Cluj-Napoca), Ion Toma Ionescu (membru activ al mișcării literare „Direcția 9” din București), Nadia Urian Linul (Bistrița - Năsăud), Daniel Luca (poet și critic literar din Timișoara), Daniel Marian (poet și critic literar din Deva), Ioan Moldovan (director revista „Familia” și unul dintre cei mai importanți poeți români ai ultimilor ani), Cristian Gabriel Moraru (poet și critic literar, director al revistei „Teleormanul cultural”), Mirela Orban (Bistrița - Năsăud), Mariana Petrache (poet din județul Sălaj și coordonator de antologii literare), Adrian Suciu (poet din București și fondator al mișcărilor literare „Direcția 9” și „Poezie Vie”) și George Vulturescu (poet din Satu Mare și director al revistei „Poesis”).

„Litere din Maramureș” este o carte interesantă, scrisă cu vervă, despre lumea culturală maramureșeană.

Carl SANDBURG
(1878–1967)

BRANCUSI

Brancusi is a galoot;
he saves tickets
to take him nowhere;
a galoot with his baggage ready
and no time table;
ah yes, Brancusi is a galoot;
he understands birds and skulls
so well, he knows the hang of the hair
of the coils and plaits
on a woman's head,
he knows them so far back
he knows where they came
from and where they are going;
he is fathoming down
for the secrets of the first
and the oldest makers of shapes.

Let us speak with loose mouths
today not at all about Brancusi
because he has hardly started
nor is hardly able to say
the name of the place
he wants to go when he has
time and is ready to start;
O Brancusi, keeping hardwood planks
around your doorsteps in the sun
waiting for the hardwood to be harder
for your hard hands to handle,
you Brancusi with your chisels and hammers,
birds going to cones, skulls going to eggs
how the hope hugs your heart
you will find one cone, one egg,
so hard when the earth turns mist
there among the last to go
will be a cone, an egg.

Brancusi you will not put a want ad
in the papers telling God it will be to His
advantage to come around and see you;
you will not grow gabby and spill God
carfuls of prayers; you will not get fresh
and familiar as if God is a next-door neighbour
and you have counted His shirts
on a clothes line; you will go stammering,
stuttering and mumbling or you will be silent
as a mouse in a church garret
when the pipe organ is pouring ocean
waves on the sunlit rocks of ocean shores;
if God is saving a corner for any battling
bag of bones, there will be one for you,
there will be one for you, Brancusi.

(continued on the page 21)

Marin MIHALACHE

(Chicago)

Traducător

BRÂNCUȘI

Brâncuși este un insolit;
Rezervă bilete de călătorie
dar fără o destinație anume;
un pelerin cu bagajul făcut
dar fără un plan de plecare;
ah da, Brâncuși este uluitor
el înțelege bine păsările și craniile
știe poziția părului buclilor
și a șuvițelor de pe capul unei femei,
le cunoaște atât de bine
încât știe de unde vine
și cum este așezat fiecare fir de păr;
el înțelege tainele celor dintâi
și ancestralilor fauri de forme.

Să nu sărim astăzi cu gura pe Brâncuși
Fiindcă nu s-a dumirit încă
nu s-a hotărât, nu este gata
să ne spună destinația, sau dacă a sosit timpul
și dacă este hotărât să plece;
O Brâncuși, ai pus chituci
pe prispa casei tale la soare
să se zbicească îndeajuns
să se întărească astfel ca tu
cu mâinile tale înăsprite,
cu dălțile și maiurile tale, Brâncuși
să prefaci din păsări conuri
și din cranii ouă - inima ta însuflețită de năzuința
că vei dăltui în sfârșit conul, oul
menite să mai dăinuie chiar și după ce pământul
se va topi într-o nebuloasă
și ce va mai fi să rămână
va fi doar acel con, acel ou.

Brâncuși, tu nu ai da un anunț
în ziare prin care să-i aduci la cunoștință
lui Dumnezeu ca ar fi spre folosul său
să vină și să te vadă;
n-ai putea fi un ipocrit sporovăind
rugăciuni lui Dumnezeu cu nemiluita;
n-ai putea deveni ireverențios la pertu
cu Dumnezeu ca și cum ți-ar fi vecinul
căruia să-i numeri rufele de pe frânghie;
vei pleca bâiguind, gângăvind ori bodogănind,
ori tăcând chitic precum un șoarece
în podul bisericii când orga revarsă
un ocean de unde luminoase
peste piscurile înșorite ale țărurilor;
dar dacă Dumnezeu va hărăzi un ungher
pentru odihna unui sac de oase neostoite
acel ungher negreșit va fi pentru tine,
va fi pentru tine, Brâncuși.

(continuare în pag. 21)

CHICAGO

Hog Butcher for the World,
Tool Maker, Stacker of Wheat,
Player with Railroads and the Nation's Freight Handler;
Stormy, husky, brawling,
City of the Big Shoulders:

They tell me you are wicked and I believe them, for I
have seen your painted women under the gas lamps
luring the farm boys.

And they tell me you are crooked and I answer: Yes, it
is true I have seen the gunman kill and go free to kill
again.

And they tell me you are brutal and my reply is: On the
faces of women and children I have seen the marks of
wanton hunger.

And having answered so I turn once more to those
who sneer at this my city, and I give them back the
sneer and say to them:

Come and show me another city with lifted head
singing so proud to be alive and coarse and strong
and cunning.

Flinging magnetic curses amid the toil of piling job on
job, here is a tall bold slugger set vivid against the little
soft cities;

Fierce as a dog with tongue lapping for action, cunning
as a savage pitted against the wilderness,
Bareheaded,

Shoveling,

Wrecking,

Planning,

Building, breaking, rebuilding,

Under the smoke, dust all over his mouth, laughing
with white teeth,

Under the terrible burden of destiny laughing as a
young man laughs,

Laughing even as an ignorant fighter laughs who has
never lost a battle,

Bragging and laughing that under his wrist is the pulse,
and under his ribs the heart of the people,

Laughing!

Laughing the stormy, husky, brawling laughter of
Youth, half-naked, sweating, proud to be Hog Butcher,
Tool Maker, Stacker of Wheat, Player with Railroads
and Freight Handler to the Nation.

THE HARBOR

Passing through huddled and ugly walls,

By doorways where women haggard

Looked from their hunger-deep eyes,

Haunted with shadows of hunger-hands,

Out from the huddled and ugly walls,

I came sudden, at the city's edge,

On a blue burst of lake,

Long lake waves breaking under the sun

On a spray-flung curve of shore;

And a fluttering storm of gulls,

Masses of great gray wings

And flying white bellies

Veering and wheeling free in the open.

CHICAGO

Abator de Porcine al Lumii,

Fabricant de Scule, Stivuitor de Grâne,

Dirigent al Căilor Ferate și Intendant al Transportului

Național de Mărfuri;

Impetuos, înflăcărat, cutezător, Orașul Omoplaților Lați:

Îmi spun că sunteți libertini și îi cred pentru că v-am văzut
sub lămpile de gaz femeile fardate ademenind pe feciorii
de la țară.

Și îmi spun că ești nedrept și le răspund: Da, este
adevărat că l-am văzut

pe pistolar ucigând și lăsat liber pentru a ucide din nou.

Și îmi spun că ești indolent, iar răspunsul meu este: Pe
fețele femeilor și ale copiilor am văzut semnele
halucinante ale foamei.

Și după ce am răspuns, mă întorc încă odată către cei
care clevesc acest oraș al meu și le servesc propriul
vicleșug zicându-le:

Arătați-mi un alt oraș cu capul înălțat cântând cu mândrie
că trăiește atât de vioi și de dur și de intens și de frumos.

Izbăvit de blestemul trudei sisifice repetitive, iată dovada
bravurii bărbătești spre osebite de moliciunea micilor
orașe.

Feroce precum un câine cu limba scoasă gata de atac,
insidios

ca un sălbatic împotrivindu-se vitregiei soartei,

Cu mâinile goale,

Săpând,

Demolând,

Plănuind,

Construind, dărâmand, reconstruind,

Prin fum, cu praf peste toată gura, râzând cu dinții albi,

Sub povara teribilă a destinului râzând cum râde un tânăr,

Râzând ca un pugilist nesăbuit care nu a pierdut niciodată
o rundă,

Mândrindu-se și râzând că sub încheietura brațului este
pulsul și sub coaste inima

Râzând!

Râzând impetuosul, aprigul, tumultosul râs al Tinereții, pe
jumătate dezbrăcat,

asudând, mândru că este Măcelar de Porcine, Fabricant
de Scule, Stivuitor de Grâne,

Dirigent al Căilor Ferate și Intendantul Transportului de
Mărfuri al Națiunii.

PORTUL

Strecurându-mă printre ziduri dărăpănate

Pe lângă ușile unde femeile trase la față

Priveau cu ochii lor supti de foame,

Tulburat de umbrele mâinilor tremurânde,

Din înghesuiala dintre zidurile dărăpănate

Brusc m-am trezit la marginea orașului

În azurul detonant al lacului,

Valuri adânci irupând sub soare

Sub spuma de la țărnuțul arciut;

Și în furtuna de pescăruși

Puzderie de aripi cenușii

De vintre albe zburând

Virând și rotindu-se nestingherite.

Constantin STANCU

Dimineața îndrăgostiților

Iubirea a constituit și constituie un motiv esențial pentru un poet. Iubirea oferă impulsul necesar exprimării frumuseții și abisului omenesc. Constantin Marafet, prin volumul de versuri *Febra pietrelor cărunte** ne oferă o imagine a potențialului existent în sufletul unui bărbat matur, detenta sa în raport cu iubirea. Cartea a apărut la Editura Rafet în anul 2019, are o prefață semnată de Theodor Codreanu, cu un titlu semnificativ *Diminețile iubirii*. La final, Florin Dochia trage o concluzie: poezia lui Constantin Marafet ne oferă *Paradox și nostalgie*. Cele 161 de pagini ne incită la o plimbare pe culorile poeziei de dragoste specifice autorului. O poezie complexă, tensiunea dintre mintea bărbatului și trupul bărbatului declanșează febra, temperatura existenței crește exponențial cu vârsta acestuia, capătă dimensiuni de saga, de poveste mereu neterminată, de căutări febrile în destinul omului. Bărbatul și femeia se întâlnesc sub cerul de început, goi în fața lumii, flămânzi de absolut, de frumusețe. Stau deasupra abisului și cântă. Adevărul este simplu: iubirea consumă energiile subtile, se desfoliază sub luminile dimineții.

Timpul dragostei este *dimineața*, trupurile au ceva din energia de la Creație, ceva special. Lumina care năvălește peste cei doi oferă satisfacții, tristețe, bucurie, o cale spre desăvârșire. Poeme nu au o poveste lirică exact trasată, dacă în roman Constantin Marafet se ține scai de soarta personajelor sale, în versurile sale tema se deschide pe căi nedefinite, cuvintele sunt la marginea pustiului. În ultimul poem, unul în proză, atins de ritmul intern din sufletului bărbatului matur, el afirmă: „Eternitatea o folosesc doar ca monedă de schimb la înlocuirea apelor în oglindă” (*Autobiografie*, p. 149).

Mereu în căutarea metaforei care să exprime inefabilul și secretul vieții, mereu preocupat să definească stările, poetul acceptă arderea spirituală, acceptă orbirea, iluziile, nopțile vergine, muțenia celui îndrăgostit. De fapt, el compune un poem continuu, ca un prezent continuu, se prezintă pe sine, stăpânit de febra iubirii, consolată de apele din oglindă... Trecătoare imagini care compun timpul și netimpul omului. Febra vine din lumina soarelui care fecundează piatra, care atinge ființa omului. Iubirea declanșează povestea bărbatului, istoria lui se concentrează într-un sărut, se desăvârșește într-o îmbrățișare, capătă forță de la sânul femeii iubite. Chiar dacă poetul este învins de imensitatea temei, el rămâne învingător pentru că a smuls ceva din carnea timpului.

Chiar dacă bărbatul egoist se baricadează într-o dimineață, o singură dimineață, el gustă tăcerile care vin din foamea după dragoste, din visul nestins al nopții, din *febra pietrelor cărunte*. Uneori poetul duce experiența până la capăt: cerul coboară în pântec, într-un dinamism

constantin marafet

febra pietrelor cărunte

care-l aruncă în cercul uzat al vieții (*cerc cărunt*). Poetul revine la tensiunea oferită de sărut, împreunarea ființelor sub zodia dragostei, lipirea de viață, fuga de moarte, toate au ritm. La final el se simte *prizonierul unui destin neanunțat*. Alături este ludic: *nopțile au buzunarele cusute*, precum costumele noi ale mirelui. Durerea vine și ea, neanunțată, pasivă, rănilor sunt invadate de diminețile iubirii, de apa blândă din infern. Rămân semne discrete: rujul iubitei, trandafirul rupt din grădina cuvintelor de dragoste, fumul unei țigări, lumânarea, fotografia fricii...

Constantin Marafet scrie un poem despre sine, despre cum se lipește bărbatul de femeia din oglinzile memoriei, el arde, acceptă rugul aprins și ploile care șterg aparențele dimineților. Femeia este definită *dordorita*, *cântecul absențelor - imnul prezenței*, doina celui abandonat în febre mișcate. El insistă pe cântecul continuu, cel care vrăjește oglinzile, este cântarea celui care refuză realitatea dură a absențelor.

Textul capătă farmecul picurat de poet în miracolul greu de definit ale celui care iubește și așteaptă revelația absolută: *respir lumină*, șoptește el. Dinamica fiorului se exprimă tranșant, cuvintele abia țin pasul cu dorințele, cu trăirile, cu lacrimile: iubita se așează în clipa căruntă, tace în gura foamei, cerul poate fi perceput doar în ochii femeii care iubește, iar umbra unei răni doboară bărbatul. Femeia învinge golul din urletul dorului... În adâncurile ființei se petrec miracole: „simt cum/ aleargă lupii în haite tinere/ prin trup/ după urletul vechii haite./ întunericul/ roade prăbușirea/ fricii/ din adâncuri/ cu picioarele în jeratic/ urlă lupii/ speriați că nu văd luna” (*din adâncuri*, p. 31).

Poetul iscă versuri care descoperă febra și, apoi, o
(continuare în pag. 23)

ascunde. El se dăruiește definitiv, reia de la capăt dorul, febra care macină pietrele uzate de razele soarelui și de singurătăți asumate. „Cămașa mea muribundă/ cea cu trandafirii albi brodați sub buzunar/ ridicată pe umeri/ și purtată în lumină de statui/ numără îmbrățișările rămase/ neînregistrate de plânsul/ în cădere...” (*într-un cerc cărunt*, p. 39).

Poezia lui Constantin Marafet impune un ritual ceremonial, el acceptă autoritatea supremă a Creatorului care a pregătit frumusețea. Cuvintele sunt chemate în acest ritual, imaginația cititorului este stârnită de arderea poetului, el pășește în poem *descult ca-ntr-o biserică*, se implică până la ultima moarte din moarte. El se pierde în labirintul timpului, uneori clipele se condensează, alteori vremea se dilată, eternitatea valsează în odaia unde se petrec marile ceremonii.

Febra declanșează iubirea, iubirea provoacă febre. Totul devine năvalnic, cuprinde teritorii: „privesc cum sunt așezate/ furtunile pe anii iubirii într-un catalog/ cu rugini și vini apocaliptice,/ întorc calendarele în tristețea/ fierului înroșit în talpa țării/ îngenunchez în zări/ ca muzica unui trandafir cu mănuși albe/ și pe suspin scriu cu majuscule/ LASĂ-MĂ SĂ TE IUBESC!” (*ești cuibul zborului meu*, p. 16). Avem de a face intens cu o mitologie personală, autorul nu renunță la ea, o consideră importantă în conservarea sentimentului unic, irepetabil, declanșat de iubire.

Poetul scrie poemele folosind litere mici, banale, renunță la grafia clasică, adoptă o zicere modernă, tot mai uzată în poezia actuală. Titlurile fac parte integrantă din poem, nuanțează starea. În ciuda unui modernism aparent, poemele au ceva din vechile cântări de dragoste, din baladele dedicate de cavalerii febrili ai evului mediu, mereu pasionați, având un dor imens pentru doamna de la castel. Ei au făcut din această dedicare un țel, mod de a trăi în onoare și demnitate. Ei îl influențează pe scrib...

Pe unele locuri sunt preluate motive din folclor, bine prelucrate într-o manieră actualizată. *Dordorita* este un exemplu care apare cu evidente accente, cu patos.

Este creat o lume alternativă, spiritualizată, cu energia reflexelor luminoase: oglinda, visul, iluzia, aparențele, jocul dintre el și ea, *lacrima care umple oceanul*... Sunt versuri care rup echilibrul fragil al relației dintre parteneri, ies din normalitatea anormală a iubirii: „dacă nu eram orb/ nu-ți pipăiam niciodată sufletul/ aș fi stat așa ca o statuie într-un tablou/ ca cel de la muzeul municipal/ cel cu umezeala ochilor tăi/ cu igrasie pe gâtul înalt/ direct în firul de iarbă pictat/ ca formă de protest/ al oaselor ruginite” (*adierile fac popas înlăcrimat*, p. 48). Pe unele locuri sunt și naivități ivite din prea plinul inimii, fraze care fac parte dintr-un joc mundan, care are farmecul lui. Ele leagă versurile și pun accent pe efemer, pe trecător.

Constantin Marafet este un poet care-și asumă unele riscuri, el mizând pe sinceritate, pe trăiri autentice, pe energii impuse. Are experiența viziunii poetice și se lasă purtat pe valul unui lirism pe care-l consideră important în economia vieții. Volumele sale i-au marcat istoria personală, titlurile sunt semnificative. Amintim câteva stări: *Înălțimea frigului* (2018); *Eu și sora mea umilinta* (2008); *Negativ* (1992); *La agapă cu Dumnezeu* (2012). Toate demonstrează foamea poetului după absolutul din poemul perfect. Cu toate acestea, limitele sunt depășite și mesajul

vine spre cititor cu accente autentice, proaspete.

Theodor Codreanu reține în prefață următoarele: „Constantin Marafet redescoperă substanța imnică, străveche, a poeziei, de o ‘solemnitate intrinsecă’, precum o numește Florin Dochia. Și nu se putea s-o facă mai fericit decât prin acest poem al iubirii de mare amplitudine, care este *Febra pietrelor cărunte*” (p. 10).

Iubitorul de poezie va remarca acest mod de a trăi, această ardere până la ultima clipă, sub imperiul dragostei acceptate ca predestinare, indiferent de vârstă. În fond, lumea a început cu un bărbat și o femeie...

Trebuie să-l iertăm pe poet, valul l-a purtat spre alte arhipelaguri, sub alte astre... A greșit din prea-iubire...

*Constantin Marafet, *Febra pietrelor cărunte*, poeme, 161 de pagini, Râmnicu Sărat: Editura Rafet, 2019.

Valentina BALABAN

Dominoul clipei

Din freamătul gândului
 țâșnesc orizonturi
 pe columna visului din...
 nimicul ce adulemecă povești
 din frânturi de lumină
 descătușată în cheia solului
 energetic și o incantație poetică
 din geană prinsă-n pană...
 scrijelind prezentul
 prin *domino-ul clipei*
 nemărginite...

La taifas cu cerul

Înot în gânduri translatate,
 creând realități din tăvălugul visului
 conștientizat, ce învârt universuri
 prin umbrele destinului tocmit
 pe un program latent...
 decriptat în pașii cuvântului incantat
 prin mistere...
 la *taifas cu cerul* ce-mi fructifică
 rădăcinile...

Povestind trecuturi

Prinse-n corzi solare,
 stele rebele, învârtind inele
 ticăind Lumină pe-a dorului vină
povestind trecuturi prin cununi cu scuturi
 toarse în fuioare din matricea mare...
 lotus incantat, vânt descătușat
 prin vama privirii, laserul iubirii
 într-a Lui chemare...
 mare.

Faci rai din ce ai....

Derulate iluzii inundă prezentul...
 Gândul se-adapă în fântâna cu har
 Țărâna-i altarul, columna, momentul
Faci rai din ce ai, prin clepsidra cu dar.

Clipe-amprentate-n lumină și umbră
 Căi infinite prin tăceri ce șoptesc...
 Vidul se sparge în suflare și undă
 Geneză-n oglinda amprentată celest.

Pe coama evoluției

Stele trezite *pe coama evoluției*
 din acrobația clipelor călătoare,
 creând punți purtătoare
 de speranțe...
 sub bagheta Timpului,
 ce-nvârt Lumina vânată de vânt
 în descântul lutului călit
 pe-altarul iubirii eterne...
 din tolba necunoscutului
 devoalat prin păcat...

Lacrimi sidefate

Pe alea sufletului,
lacrimi sidefate tânguie
 în tăcerea visului răzvrătit,
 către scopuri prezente
 prin cursa încercatelor clipe,
 și căutarea antidotului
 prin intuiția gândului creat
 subliminal pe un ritual
 universal...

Răsărituri diamantine

Degete încununate
 în uniunea rugii lăuntrice
 oglindită prin lumini astrale,
 paralele inelare, înnoind zările
 din *răsărituri diamantine*
 filtrate prin rouă spre o viață nouă,
 pe poteca prezentului tainic
 cu nădejdea regăsirii
 înțelepciunii iertării
 din iubire...

În muzeul metaforei

Dintr-un artificiu de creație
 prin savoarea fanteziilor
 descind în *muzeul metaforei*
 contemplând...
 certitudinea incertitudinilor
 decriptate din pagini-enigmă
 prin amuleta-astrală,
 sparg parola banalului
 într-un paradox spartan...
 creat pe huzurul imagistic
 întru iluminare...

Lazăr MAGU**Icoana din parc**

Nebănuind că deranjăm eroii,
noi ne-am iubit pe băncile din parcuri.
Îți amintești? Băncile n-aveau arcuri
și n-aveau fân în Grigorescu, boii.

Noapte era... Luceferii mahmuri,
atingerii îi luminau cărarea.
Ne invadase parcă bunăstarea
- parcul întreg intrase în călduri.

Cădea zăpada ca o pălălaie...
Fierbinți genunchii, buzele fierbinți -
eram călugărul ieșit din minți,
pornit să duc icoana în odaie.

Curând a stat definitiv ninsoarea
și, ca un câine mă lătra chilia.
Vecernie a fost doar întâmplarea -
întors din cer îmi ispășesc beția.

Călugăr orb de duh și neprihană,
în rama nopții te-am crezut icoană.

Ninsoare provincială

Sunt urma care fuge pe-alee,
viața spre moarte mă-mpinge..
Dar carnea ta albă mă ninge
- ninsoare cu gust de femeie.

Aud în cer o stea care plânge
- o doamnă de-un înger sedusă.
Simt firea zvâcnind nesupusă
și lupii cum urlă în sânge.

Un câine o rană îmi linge,
din unele răni fumegă crime...
Domnul zidește biserici în mine,
dar carnea ta albă mă ninge.

Mai umblu o vreme, eu, urma, pe stradă
și fac din ninsoare, femei de zăpadă.

Foc de împrumut

Ca un ecou al unui fost dezastru
înmugurit-au țurțurii pe ram...
Era o noapte strâmtă ca un ham
iar gerul ne mușca - un armăsar albastru.

E iarna vieții noastre o trăsură
care transportă-n lume frigidere.
Din ele, frigul unei foste ere
ne pălmuiește zdravăn și ne-njură.

Visăm măcar un foc de felinare
de-a lungul minimei copilării
în care-am învățat din joacă a fi
părinți și doctori și zugravi de-altare.

Mă încălzesc în noaptea vieții mele
la focul Lui, de îngeri și de stele.

Vasile Dan MARCHIȘ**TOATĂ VIAȚA...**

Pe când doream să aniversez într-un fel sau altul
ziua scrisului de mână
muza m-a împresurat într-un mod neobișnuit
ca un flux de căldură relativ rezistenței mele
ce-mi străpunge pielea fie din afară în interior
sau din interior în afară ,
deocamdată imprecis și întreb astfel:
"Ce înseamnă venirea aceasta
atât de stranie asupra mea,ba chiar nepipăibilă?
Concret ce pot scrie despre asta?"
Muza m-a copleșit cu răspunsul:
"Sunt mai mult decât pipăibilă dar aștepti
să-ți vin mură în gură,
sau ca banii cash în palma nevoiașului
sau drept alarmă spre a ști dacă
s-a întâmplat ceva deosebit!
Doar așa poți să scrii.?"
Am rostit: "În fond și la urma urmei legat de aceste
elemente sau de altceva
prezintă-te cum vrei să pot scrie ceva concret
din inimă...!"
Muza m-a uluit astfel:
"Păi,bine că ți-ai dat seama... scrie cum dorești
că exact inima o reprezint
și ai la dispoziție toată viața ...!
Și toată moartea...!"

Mónika TÓTH**buzele tale**

buzele tale
au gust de poezie,
de șampanie
și de puțină veșnicie

în fiecare zi

în fiecare zi
port cămașa albastră a cerului
un țipăt de lalele am în suflet
ce însângerează covorul meu gri
iar astăzi după visul frumos
sosesc petalele fericirii în bucătărie
sunt bucuroasă ca o adolescentă după
primul sărut

te îmbrac

te îmbrac
te îmbrac cu haine de gânduri, optimistă,
te mângâi cu ritmul poeziei
și îți șoptesc cuvintele rareori folosite,
tu râzi și deschizi palma inimii tale
ca să mă odihnesc
după o zi grea.

Camelia ARDELEAN

George Văidean – în dimineța poeziei, așteptând mântuirea

Talentul este acel mărgăritar primit (sau nu) în dar la naștere, pe care nu îl poți cumpăra și care trebuie șlefuit în permanență, pentru a străluci. Uneori trec ani sau zeci de ani până să ți-l descoperi, alteori poate trece o viață, dar niciodată nu este prea târziu să mergi pe calea pe care destinul ți-a ales-o, pentru a-ți desăvârși scopul vieții.

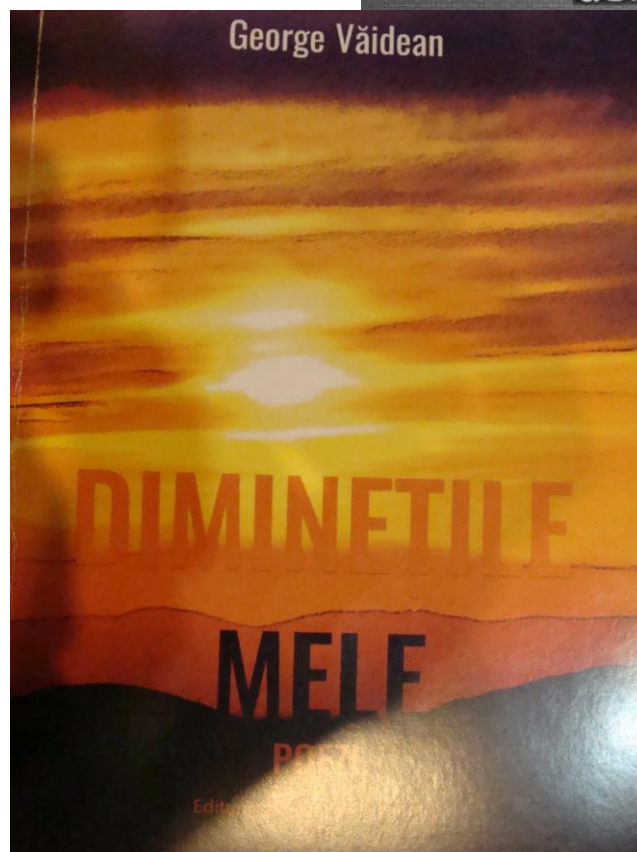
Scriitorul american Leo Buscaglia susținea că „Talentul tău este darul lui Dumnezeu pentru tine. Ceea ce faci cu el este darul tău pentru Dumnezeu”, iar cunoscuta și apreciată poetă Ana Blandiana enunța: „Toți avem talent, dar talentul nu este decât un mijloc de tracțiune, cu care unii transportă diamant, alții cărbune și atât de mulți materiale sintetice”.

Unul dintre cei cu care „ursitoarele” au fost generoase în această privință, cu toate că și-a descoperit harul târziu, după vârsta de 80 de ani, este poetul George Văidean, din Orăștie, județul Hunedoara. În modestia sa ieșită din comun, el nu se consideră cu nimic deosebit de alții, susținând: „Poeți sunteți toți cei care îmi citiți sufletul!”. Așa cum ne-a obișnuit în ultimii ani, ne dăruiește fărâme de talent, presărându-le în creațiile sale, împreună cu „torentul roșu, vremelnic, neoprit, al interiorului” său.

Îndreptându-se cu pași înceți, dar siguri, spre o nouă schimbare de prefix, a avut „curajul” să „încearcă” din nou strunele muzei, pentru că „l-a împins singurătatea”, dar și pentru că „Timpul, prin scris, a vrut să acopere o rană cu duioșia și împăcarea ultimei vârste”, așa cum însuși afirmă la finalul celui de-al optulea volum al său, intitulat **Diminețile mele** (Editura Cenaclul de la Păltiniș, Sibiu, 2018).

„Preocupat să aprind(ă) în suflet bucuria”, autorul, aflat „într-o umblare fără cărări”, poposește la umbra poeziei, care îi răcorește cugetul și îi înseninează pustiuul lăuntric. Versurile de debut ale cărții reprezintă o evadare din lumea reală în cea a amintirilor, acolo unde nemărginirea pare mai aproape, iar persoana iubită, pierdută pentru totdeauna în lumea liniștii veșnice, mai ușor de atins: „Imaginația, împrietenită cu noaptea,/ se plimbă printre stele.../ Am ieșit din tăcerea nemișcată a iernii lungi.../ te cauți cu disperarea celui care și-a pierdut memoria./ Poate așa se va liniști conștiința...” (**Patima căutării**).

„Cad în genunchi și mă rog/ în catedrale invizibile” (**Așteptând mântuirea**), ne mărturisește

poetul, încercând să scape din lanțurile solitudinii la care l-a condamnat ursita. Conștient că suntem „Apăsați sub talpa timpului, cât viețuim” (**Sub talpa timpului**), el se străduiește să rămână un optimist (chiar dacă reușește de puține ori) și să inspire acest lucru și altora: „Ghimpii durerii din suflet/ Alungă-i pe cărări neumbrate/ Și fă-ți bucurios al tău umblet” (**Alungă durerea**).

„Gândurile mele sunt în cuvânt răstignite” (**Gânduri răstignite**), iar „fără poezie/ Viața mea este și mai pustie” (**Cât mai trăiesc**), afirmă George Văidean, la care curgerea monotonă a zilelor este luminată, uneori, doar de noianul de versuri „primite” cadou de la mărinoasa muză. În afara acestora, el nu mai simte plăcere în nimic pământesc, nici măcar atunci când călătorește în lumea viselor: „Viața a început să rădă de mine” (**Ani triști**); „Prin visurile mele când trec,/ Nu-mi mai aud pașii cum sună” (**În somn**).

Deși melancolia pentru trecerea amănunțită a timpului este pe deplin justificată, poetul conștientizează că temutul „ceasornic” funcționează după reguli bine stabilite de Creator și orice perturbare a sa ar fi împotriva firii: „Ar fi o catastrofă să se rotească invers,/ Omul ar fi tentat să nu mai moară” (**Ceasornic**). „Să ieși din labirint nu este ușor,/ Cu o aripă ruptă, rănită” (**Nu-i ușor**), mai spune el, acceptându-și cu stoicism trista Golgotă: „Îmi duc pe umeri crucea în spinare,/.../ Urcând din greu pe drumul fără de iertare” (**Însingurat**).

Așteptând „al iernii alb covor”, autorul își pune întrebări existențiale, născute din frământări inerente vârstei: „Mai fi-va, oare, pentru mine, lan și mai în floare,/ ori lutul îmi va cere ceea ce-i sunt dator?” (**Datorie**).

(continuare în pag. 27)

Alături de poezie, panaceu de suflet, imaginea consoartei ce i-a fost cândva alături este, după cum spuneam mai devreme, singura bucurie care îi mai umple golul interior: „umbra imaginii tale s-a așternut/ peste toate gândurile mele/ acoperindu-le cu un val misterios (**Doar cu dorul**). Alte versuri în formă adresată sunt cele ale poeziei **Inima ca un cuib părăsit**, versuri încărcate de patimă și regrete, ce surprind dorul și durerea despărțirii, rămase vii în cugetul poetului: „Tu ești prima și ultima mea iubire! / ...prima și ultima mea povară!.../ ...inima mea a rămas ca un cuib părăsit/ din care au zburat toate visele”.

Căutându-și partenera printre „făcliile aprinse ale cerului/ coroană de stele/ înfășurată la gâtul veșniciei (**Te caut în stele**), autorul se căiește pentru „Câte clipe frumoase s-au irosit./ Câte zile din viață nu am iubit” (**Clipe**). El face, totodată, o paralelă între tinerețea de mult apusă („Mă-nveșmântam frumos cu visul/ Atunci când înflorea caisul” – **La 8,6 ani**) și vârsta senectuții, cu dezamăgirile și tristețea ei („În jurul meu, castele se dărâmă” – **La 86 de ani**), conștientizând că singurul remediu pentru tratarea rănilor lăuntrice rămâne scrisul: „Mi-am bandajat sufletul cu versuri” (**Mi-am tratat**). Pe tărâmul „liniștii absolute”, unde cu toții vom ajunge, la un moment dat, „Suspînul pietrelor nu-l va auzi nimeni” (**Când într-o zi**), mai spune el.

Încercând să nu se lase pradă disperării („să privim viața ca pe o vacanță” – **Îndemn**), autorul ar vrea să își conserve trăirile, pentru a fi cruțat de suferință: „Nu vreau ca inima să mi-o destram” (**Cu tine**). „De sub tâmpile mele albite/ Amintirea nu poate să doară” (**Voci**), se încurajează el, lansând o declarație inedită persoanei iubite, ce (mai) sălășluiește doar în imaginația sa: „Dacă până acum mă consideram/ o cetate greu de cucerit,/ tu mi-ai dărâmat toate zidurile,/ până la ruină./ Dar, te rog,/ Lasă-mi cheia pentru îndrăgostire/ sub preșul de la intrarea spre inima ta!” (**Învins**).

„Te voi iubi până când pământul/ Va da mâna cu cerul,/ Până la Judecata de Apoi” (**Urme**), „Tu ești puntea dintre mine și abis” (**Griji fără margini**), sunt cuvintele unui om statornic în dragoste, pentru care despărțirea e doar o etapă, ea nu i-a stins simțămintele sincere și profunde, zăvorâte în cufărul inimii. „Când iubești, ...auzi/ tăcerea de dincolo de cuvinte/ chiar de sub lespezi de piatră” (**După plecarea ta**), continuă să ne împărtășească poetul gândurile sale, care „s-au întrepătruns, formând nemărginirea” (**Când toate se strâng**).

La polul opus, în „gândurile” care „se plimbă prin visele dimineților/ Ancorate de cuiburile păsărilor” (**Prin cuiburi părăsite**), el încearcă să reclădească „Un castel pentru trăinicia iubirii (**Reclădire**), deși este „îndrăgostit de înserări/ Și, în ultima vreme, de noapte” (**În mine este sângele ei**).

Păstrând același ton nostalgic, iarna de afară pare să-și fi făcut culcuș definitiv (și) în odaia ființei sale: „Acum am aripile rupte, sunt rănit,.../ Și nu mai pot sania peste nămeți/ ...s-o urc cu pași semeți,.../ Copilăria.../ ...am lăsat-o zălog pe un maidan” (**Aceeași iarnă**). Anotimpul în care „liniștea construiește o salbă” (**Anotimpuri**) își pune, uneori, amprenta (chiar) și pe imaginile vechi și dragi ale trecutului, estompându-le: „uitarea începe.../ să taie prin amintiri cărări întortocheate” (**Între noi**); „Am scris pe nisip tot dorul ce-l am,/ Dar vântul a șters cu uitarea”,...// „Sunt cu sufletul nins.../ Cum pot să mă simt în prezentul meu ciuruit?/ Ca într-o mare înfuriată sau într-un vast pustiu” (**Pesimism**).

Văzând că nu mai poate fi stăpânul propriului destin, ca altădată („Navighez pe o corabie ce urcă în amonte” – **Navigând**), poetul acceptă crudul adevăr: deșertăciunea vieții omului pe pământ („Mă întreb de multe ori dacă am fost/ O mână de pământ sau un cuvânt/ Rostit nepotrivit și fără rost” – **Parafrazare - după Walter Johrend**). El încearcă să pătrundă sensul existenței („Am vrut să înțeleg ziua de ce moare/ Și adâncimea unei răni de ce doare” – **Să înțeleg**), rămânând cel mai aspru judecător, dar și cel mai indulgent prieten al său: „Pentru toate relele pe care le-am făcut/ Și pe care le recunosc cu greu,/ Singurul care mă ceartă, /Dar de multe ori mi mă și iartă,/ ...sunt eu” (**Retrospectivă**).

Trecând prin negura zilelor, autorul „calc(ă) pe vreascuri și cenușă” cu smerenie, imaginându-și „poarta” spre tărâmul unde durerea nu va mai exista și înțelegând că atunci „Când pleoapele ochilor mei nu vor mai putea ridica/ Plumbul apăsător al țărânei veșniciei,.../ Întreaga... ființă rămâne slovă mută nimicniciei” (**Slovă mută**).

„Trăiesc din firimiturile unei vieți trecute”, ne (mai) destăinuie el, urmărind cu privirea imaginară „Herghelii(le) de cai albi” ce „aleargă prin iarba amintirilor” și numărând orele care îl despart de „marea trecere” (**Încep să număr**). „Nu m-am crezut vreodată/ Mai presus de mine” (**Nu am pretins**); „Timpul mă cunoaște pe de rost,.../ Sunt ca un pom, în toamnă, cu frunzele căzute,.../ Bucuria mi se vinde acuma în rate”, conchide poetul cu „sufletul conectat la aparate” (**Copilul de altădată**).

Parcurgând versurile lui George Văidean, caline și mângâietoare, ce poartă în slove un mesaj sfâșietor, de regret pentru viața care (i) se apropie de granița cu eternitatea, descoperim un poet de mare profunzime, înzestrat cu o iubire adâncă și cu o gingășie aparte a sufletului. Tonul elegiac al volumului, în care obsesia morții este imaginea-cheie, ne transmite o stare de tristețe și empatie cu suferința acestui cavaler de altădată al cuvântului, căruia existența i-a oferit puține momente de fericire.

Mărturisirea din final confirmă, dacă mai era nevoie, faptul că el nu poate (supra)viețui singur și că nu se simte împlinit, dacă nu împărtășește cu cititorii secretul calvarului său, transpus în versuri: „Am scris pentru voi, cei apropiați, pentru ca atunci când trebuie să plec departe și nu veți mai putea vorbi cu mine, să puteți, dacă veți vrea, să povestiți cu amintirea mea”.

Lucia PĂTRAȘCU

POLEN DE DEPĂRTARE de Henry Luque MUÑOZ

Volumul de poeme „*Polen de depărtare*”, semnat de poetul Henry Luque Muñoz, a intrat în librăriile din țara noastră, în versiune românească, prin amabila traducere a profesorului universitar Andrei Ionescu, de la departamentul de limbă spaniolă a Universității din București, un important hispanist, cel care a înlesnit publicarea sa la editura Univers, București, 2001. Se cuvine a nu neglija traducerea acestor poeme, făcută de unul dintre cei mai mari hispaniști, îndrăgostit de literatura sud-americană. Este vorba despre o traducere în care profesorul Andrei Ionescu s-a îngrijit ca stilul versurilor să fie „*lucrat, adecvat, civilizat*”, (așa cum însuși se exprimă într-unul dintre rarele sale interviuri!) pentru ca versiunea românească să aibă curățenia adaptării spiritului originalului, în această altă formă, cea a limbii române. A rezultat un volum de versuri cu un format mic, foarte elegant și cu o ținută grafică deosebită, înnobită de cele opt ilustrații-miniaturi ce, prin proveniența lor, aduc o notă aristocratică, specială.

Henry Luque Muñoz (**Bogotá, Columbia, 1944-2005**), poet, eseist, traducător, sociolog, coordonator de antologii, profesor titular la *Universidad Externado de Colombia* și profesor asociat la *Pontificia Universidad Javeriana*, a trăit mult timp în Europa și în Rusia, fapt ce i-a prilejuit apropierea de literatura rusă. Creațiile sale au fost traduse parțial în limba engleză, rusă, germană, franceză, indiană, ucraineană, portugheză și română. Astfel volumul de poeme „*Polen de depărtare*”, publicat cu titlul original „*Polen de lejanía*” la Bogotá, în anul 1998, a fost tradus în limba română la numai trei ani după apariție.

Cele trei părți în care a fost structurat volumul de poeme, fiecare având denumirea de *Carte* și primind un titlu interesant, au un număr important de poeme.

Cartea I, cu titlul „*Steaua tăcută*” (*La estrella silenciosa*), are un epigraf semnat de Novalis: „*Văzutul cuprinde nevăzutul*” și un altul cu autor anonim: „*Nu căuta cenușa trecutului, ci focul său.*”, este împărțită în două fracțiuni cu un număr de cincisprezece, respectiv, zece poeme și o secțiune intitulată **Cărți poștale rusești** (*Postales rusas*), ce cuprinde un număr de patru poeme.

Cartea II-a, cu titlul „*Nu mă lăsa singur*” (*No me dejes solo frente a tí*), are un epigraf semnat de Șota Rustaveli, care spune că: „*Ce ai găsit vei pierde, / Ce ai dăruit va fi al tău.*” Și cel de al doilea epigraf: „*N-am cunoscut în grădina unei cărți poștale*”, semnat de Gilberto Owen. Cele două părți ale *Cărții* cuprind un număr de șaisprezece și, respectiv, unsprezece poeme.

Cartea a III-a, cu titlul „*Buletin de știri despre lucruri nemaiauzite*” (*Noticiero de lo inaudito*), are un

epigraf semnat de Aloysius Bertrand: „*N-avea ce mânca și a cumpărat un buchet de violete*” și cuprinde un număr de șaptesprezece poeme.

Poetul folosește un stil propriu de versificație, rimă liberă, în poeme mai lungi sau foarte scurte, unele apropiindu-se de forma hai-ku, ori chiar poeme în proză, toate brodate cu metafore neașteptate, fapt ce conferă o vie originalitate și trezește interesul cititorilor. Este o formulă compozițională prin care își construiește o adevărată „*țară a poeziei*”, după ce patriotismul său adresează un îndemn pentru a înțelege trezirea unui popor și datorită în a-și păstra identitatea, starea de a exista și a dăinui: „*Ce este o țară, mă întreb. / ... / O țară este ceea ce construim noi / în timp ce defăimătorii ei dorm.*” (*Întrebarea*, pag. 67).

Din lecturarea acestui volum reiese că autorul a traversat experiențe grele, iar hotărârea de a crea versuri concise, expresive, ca mărturii ale trăirilor sale este generată de căutările în adâncurile sufletești ale fiecărui om. Cercetează, află, trăiește și scrie. Oricum ar fi sacrificiul și orice preț ar cere această dăruire de nestăpânit, poetul nu poate renunța: „*Orfan de creion și hîrtie / n-a avut încotro / și a trebuit să-și facă în trup o rană adâncă. // Acum scrie / cu degetul arătător / cu litere roșii pe un perete alb.*” (*Meseria de poet*, pag.19).

Temele întâlnite în volum sunt diverse, interesante și absolute neașteptate.

Istoria țării, ce s-a scris brutal, prin cuceriri cu

(continuare în pag. 29)

sânge vărsat, naște reproșuri: „... ai uitat să-i ceri bu-nicului tău, boiangiul, / rețeta pentru a vopsi Noul Regat al Granadei / cu altă culoare și nu cu sânge.” (Conchistadorului..., pag.23), la fel cum s-au născut mereu alte lumi noi: „...A împrăștiat sămînța / care a zămislit atâtea generații. Din înfiorata materie a visului său / s-a ivit stejarul cu scoarță pietroasă / pe care nu-l doboară nici vântul turbat.” (Gobi, pag. 27).

Starea existențială balansând între iadul neîmplinirilor: „Cine intră pe această poartă / își lasă afară visele și păstrează numai / cuvintele secătuite. Vor fierbe în cazanul cu smoală / frumusețea care a sedus cerul și piatra, / bărbatul care a fost smerit / dar a uitat să se pocăiască / și pustnicul fără nume...” (Pustnicul fără nume, pag. 35), raiul libertății, atât de dorit: „...am vrut să mă contopesc cu ea și să iau profilul / Libertății mult dorite și mereu depărtate...” (O scrisoare a lui Alaxandr Pușkin din lumea de dincolo către Anna Kern, pag 79) și traiul obișnuit pe pământ: „Aici, /... / pâinea are gust de cenușă și ciolanele noastre se numără printre osemintele fără nume...” (Povestea procesiunii înfocate, pag.39).

Dar cea mai importantă temă se referă la sentimentul împlinirii datoriei de creator: „Chemat în sfîrșit de cenușă / nefericitul a hotărât să primească sem-nul crucii. / ... / Când cineva i-a luat capul / și i-a picurat în auz ultimul poem. / Aflând în cuvânt / o forță mai adâncă decât moartea, / muribundul s-a ridicat și, cu pas hotărât, / a înaintat spre tăcere ca să îmbrățișeze lumina.” (Înviere, pag. 41). Este momentul în care: „...o pasăre va anunța vânturile / că lumea a înflorit...” (Epigramă I, pag. 53).

Din dorința de a învăța: „...să zburăm fără a ne afunda în mocirlă” (Ubi sunt, pag. 57), poetul este hotărât să persevereze: „...îmi voi ascuți pana, voi rămâne în gardă, / ostoid vaielele învinșilor.” (Biruitori, pag. 77). Acest căutător învie de fiecare dată împreună cu creația sa prin care își învrednicește menirea: „...nu sunt agent al paradisului...” (Scrisoare disperată, pag. 45) recunoaște poetul, însă conștientizează că pentru a ieși din orice stare de neputință: „...noi, cei ascunși, / fără limbă, fără ochi, fără lumina zilei, / stând mereu la zgomotoasa coadă a descurajării.” (Învățătorul, pag. 51) trebuie să facem o schimbare.

Dacă versurile acestui poet cu trăiri atât de profunde sunt, în general, tăioase, tragice chiar, prin mesajul lor, iată că tema iubirii, ce nu putea să lipsească din scrierile sale, primește un alt registru. O iubire manifestată în toate valențele ei (curată, pătimașă, îndurerată): „La început ai fost o copilă / ... / la început și la sfîrșit, / tu, copilă, / care țeși pânza anilor mei cu acul gingășiei, / care mângâi lumea ținând-o în căușul palmei.” (Cerneală fermecată, pag. 91), spune poetul cu duioșia unui veșnic îndrăgostit. Pentru sufletul său: „Femeia aceasta e talismanul meu / în care se află toată grația alchimiei. // Când trece ea / Ruina zilei se înalță / Și se preface într-un cântec.” (Talisman, pag. 101). Nimic nu poate dezlega taina iubirii, chiar dacă: „Scorpionii ne urmăresc; / să fugim în locuința noastră tainică / și să ne îmbrățișăm. // Ei se vor cățăra zadarnic în paradis / pe când tu și cu mine vom dănuți nebiruiți / în jurul rugului.” (Serenadă, pag.

103). Ca într-o poveste, alături de iubită, poetul trăiește gingașe reverii: „Foșnetul rochiei tale / a fost de ajuns pentru a adăposti o legendă / îndărătul pleoapelor mele.” (Foșnetul, pag. 105). Nici atunci când împrejurul poetului totul ar putea fi întunecat și obscur, dacă iubita îi este aproape, disperarea nu poate avea loc: „Lampa mea / este strălucirea / privirii sale / și când / își închide / pleoapele / se stinge / lumina / lumii.” (Știre, pag. 113). Iubirea celor doi rămâne atât de specială, încât și în absența temporară a iubitei, acest sentiment poate fi un model: „...căci iubirea noastră e atât de mare, încât vor veni cei drekți din lumea de dincolo / ca să învețe cum se iubește cu orbire neună / în acest iad de absență.” (Scrisoare către diavol, pag. 121). Cititorul va întâlni și compasiunea poetului pentru femeile care sunt nevoite să-și vândă grațiile sub forma unei iubiri mincinoase. Poetul ale cărui „cuvinte ... sângerează” aduce, prin versurile sale de iubire, o lecție mai presus de orice poveste banală.

Héctor Rojas Herazo, semnatarul prefeței acestui volum, intitulată „Despre rigoarea și frumusețea acestei cărți”, consideră că: „Acest volum antologic, cu o unitate bine strunită și împodobit cu aluzii mitologice care, pe măsură ce înaintează lucrarea lui, se transformă în certitudini ale propriei sale existențe, nu este altceva decât statornicia unui om care se zbate și se creează neconținut pe sine din suferințele și visurile lui, din mania și blândețea lui...O sea, un hombre que está vivo.”

„Polen de depărtare”, un volum de poezie bună, viguroasă, căreia autorul său, poetul Henry Lu-que Muñoz, i-a merit o consistență bogată în sim-țăminte înălțătoare, exprimate cu duioșie și iubire de oameni.

STUDIU ÎN CLAROBSCUR de Petre RĂU

Volumul de proză „Studiu în clarobscur”, semnat de scriitorul Petre Rău, publicat la editura Info-RapArt, Galați, 2019, este expresia cea mai recentă prin care autorul redă adâncimea trăirilor în perspectiva diferențierii între lumini și umbre, ori a întrepă-trunderii acestora prin crearea zonei astfel denumită. Cele cincisprezece titluri din cuprinsul volumului, ce-și arogă dreptul de a participa la desfășurarea unui anu-mit fel de război între autor și „Umbra... cea de toate zilele” (Semnătura corporală, pag.156), reușesc să stabilească un armistițiu convenit cu benevolență nu-mai după ce pelerinajul prin nuvelele timpurilor și ano-timpurilor pline de amintiri conduce la înțeleptirea celui care scrie această invitație spre clipele de cugetare.

Dorind parcă să respecte un aforism drag, în care scriitorul Petre Rău spune: „Nu uita că trecutul tău este o frumoasă poveste de care numai tu vei fi vinovat că se va pierde”, autorul iese parcă din timp și intră în lumea întâmplărilor de tot felul, povestind cu

(continuare în pag. 30)

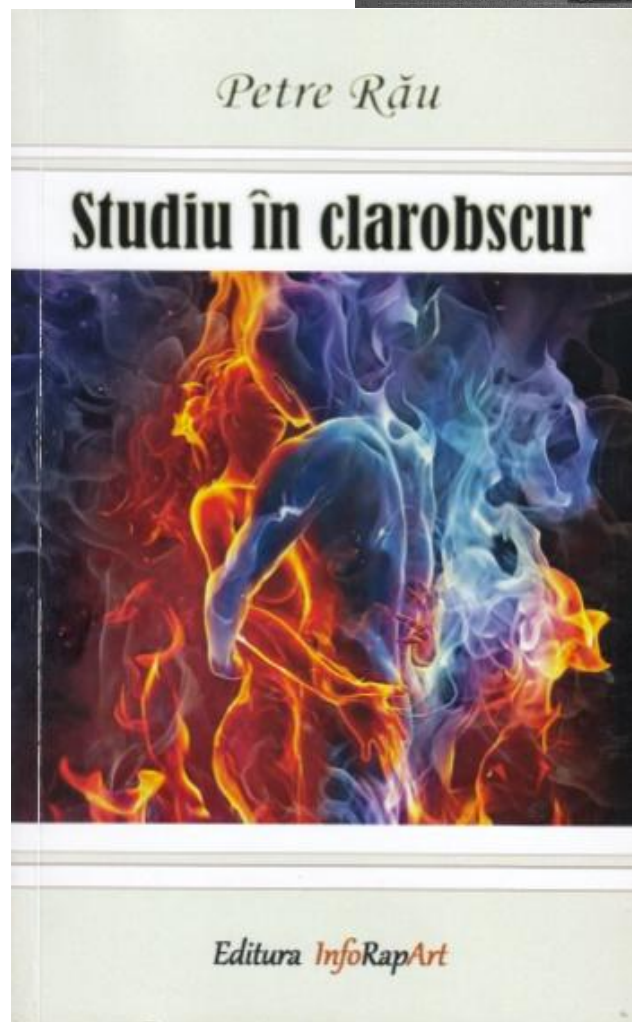
voluptate. De remarcat maniera în care descrierile autorului își însușesc haina de clarobscur folosită în artele vizuale (mai ales, în pictură!) și care impresionează prin redarea graduală a unor imagini unice, contrastante la întâlnirea cu faptele, dar completându-se ca în yin-yang-ul de demult pentru a le da conturul neașteptat și totuși presus.

Niciun volum semnat de autorul Petre Rău (proză, poezie, eseu, panseu) nu este lesne de lecturat, întrucât descifrarea sensului profund pecetluit de autor cere antrenament și perseverență din partea cititorului. De fiecare dată autorul Petre Rău „comite” (cum îi place să glumească!) o nouă creație surprinzătoare, încifrată pe alocuri în cheia ermetică a unei construcții literare superior organizată și, ca un logician dezabusat de anostul cotidian, trimite câte o provocare spre mintea cititorului. Este și exemplul acestui volum! Desigur că temele nu puteau fi obișnuite... La fel, întâmplările... Nici personajele întâmplărilor, care devin actanții pe care autorul nu ezită să-i amestece într-un colier multicolor... *Părintele Dionisie*, cel căzut în păcat cu ispitele Nataleiței. *Moș Toader*, paracliserul, care îi surprinde pe cei doi și moare neașteptat, ca într-o pedeapsă pentru că ar vrea să îndrepte lucrurile prin divulgarea tainei. *Nicu Rău*, prins la vremea războiului, prin gerurile unei ierni în care nemții se retrăgeau de pe teritoriul Basarabiei. *Ionel*, aflat în lupta sa cu unul dintre mistreții ce bântuiau satul.

În imaginația autorului, bogată și totuși analitică, creația sa lasă loc și unor altfel de personaje active, ca *necuratul* aflat într-un diferend cu familia Pazvante. Nici *moartea* nu renunță la rolul unui personaj ce explică sfătos și prietenește relațiile sale cu oamenii. Și *câinele* trăiește alături de stăpânul său o înfruntare cu ursul, gândind și planificându-și acțiunile ce l-ar putea ajuta pe acela să scape cu viață. Interesant este că scriitorul Petre Rău le-a dat acestora trăsăturile și sentimentul de acceptare sau nu, precum purtările oamenilor, ce contravin firescului, uneori.

Personajul de elită al cărții rămâne *bunicul Constantin*: „**El îmi acoperă toți anii copilăriei, și pe cei ai formării mele în viață**” (pag.114), cel care generează întoarcerea la copilărie, locul și timpul în care se țese covorul fermecat al amintirilor și de la care va decurge viața tânărului prin etapele inerente până acum, ajungând la vârsta unei pline și așteptate maturități, când se naște o concluzie bine precizată: „**Pentru mine chipul lui Dumnezeu nu putea fi altul decât cel al bunicului meu.**” (pag.113) și când stăruie încă amintirea altui Bătrân: „**Bătrânul părea plin de miezul unei înțelepciuni existențiale pe care eu abia o percepeam...**” (pag.126). O vreme a bătrânilor de la care viitorul scriitor adună comori de povești, unele întâmplări, pe care acum le scoate la lumina cărților, într-un fel de pelerinaj literar, plecând de la „**vale verde de rai**”, unde amintirea bunicului Constantin îi rotunjește scriitorului înțelepciunea unei vieți, concentrată în spusa celui alt Bătrân: „**Cine intră la mine în casă nu pleacă decât cu mine, altceva nu are ce lua...**” (pag 127).

O proză scrisă cu foarte multă fantezie, dar și o predispoziție de a aprofunda studiul (cum îl denumeste însuși autorul) psihologic, în nebulozitatea generată de fiecare situație în parte cu luminile și umbrele sale. Este

necesar să fie precizate cel puțin trei elemente în abilitatea creatoare a scriitorului Petre Rău:

Crearea de personaje, indiferent dacă acestea sunt oameni (ca cei amintiți deja), animale (câinele, ursul), elemente ale naturii (vântul, înghețul), sentimente (frica, plânsul) sau apariții fabuloase (necuratul, moartea).

Așezarea personajelor în contextul întâmplărilor, ca și cum ar fi de acolo dintotdeauna, în locul de unde capătă chip și rațiune pentru cele mai neașteptate situații, unele devenind actanții la persoana întâi, într-o personificare perfectă.

Descrierile... Indiferent dacă este vorba despre acțiunea în sine, la o diateză activă (lupta cu mistrețul, cu ursul) sau pasivă (înghețul ce cotopește trupul soldatului), descrierea desfășurării întâmplării este dinamică, progresivă și absolut reală. Apoi, descrierile din natura înconjurătoare... Ce diferență între cele trei nopți (noaptea când necuratul își face bilanțul relației sale cu familia Pazvante, noaptea când, aflat în preajma cimitirului, moș Toader urmărește să-și lumineze adevărul despre părintele Dionisie, ori noaptea geroasă când militarul Nicu Rău este cuprins de îngheț)! Textul mustește de epiteze și metafore, creând din mediul înconjurător și din întâmplările ce se petrec la un moment dat, un spectacol feeric de clarobscur, în care scriitorul a așezat cu grație o expresie artistică deosebită, cu un caracter absolut individual și modern.

(continuare în pag. 32)

Florin LOGREȘTEANU

POVESTE...

Copilăria lui Escargot, omul-melc, a stat sub semnul întunericului și al luminii. Nu se juca cu ceilalți copii, părea speriat în preajma lor. La grădinița din orașel, se izola de cei de-o vârstă cu el, făcându-se nevăzut în livada din apropiere, rătăcind printre nucii care de ani buni nu mai dădeau rod, merii neîngrijiți și gutuii cu fructe becisnice. Într-o zi a fost descoperit de personalul de serviciu – la sesizarea educatoarei care-i observase lipsa – tolănit în poenița acoperită cu iarbă, înconjurată de arbuști pitici, sălbatici, despre care nimeni nu se întreba dacă rodiseră sau vor rodi vreodată. Surprins, a încercat să dispară între prunii sălbăticiți, strecurându-se în întunericul crengi-lor joase, dar a fost imobilizat și readus cu forța în incinta grădiniței.

Apostrofă, nu plângea și nu răspundea la întrebările educatorilor, care încercau să-i înțeleagă reacțiile. Curios li se părea că băiețelul nu se închidea în el și nu trăda acel soi de încăpățănare a copiilor, ce refuză ostentativ să coopereze cu cei maturi, dintr-un spirit de frondă infantilă - cum ar spune psihologii. Escargot își înălța privirile peste capul educatorilor, fixându-le undeva, spre cerul scăldat de lumina solară, ignorând întrebările insistente care nu-l menajau minute în șir, ori explicațiile de cum trebuie să se comporte un copil educat.

„Este un băiețel dificil, a tras o concluzie pripită psihologul instituției preșcolare, după o încercare eșuată de a comunica cu micuțul. Nu-i înțeleg frustrările...”

După o lună, Escargot a refuzat să mai meargă la grădiniță, spre surprinderea părinților și mulțumirea nemărturisită a personalului instituției...

În următorii ani, Escargot se transformă într-un adolescent deșirat, slăbănog, dar la fel de necomunicativ în anturajul puținilor prieteni care îl acceptau așa cum era. **Prietenii lui Escargot** obișnuiau să spună cei din familie deși se îndoiau că tânărul cu părul rebel și ochii duși în fundul capului înțelegea noțiunea de **prietenie**...

În prezența colegilor, Escargot era la fel de izolat ca în copilărie, în mijlocul preșcolarilor. Nimeni nu bănuia că adolescentul taciturn comunica într-un mediu cu mult mai complicat și mai spectaculos decât ar fi fost ei capabili să înțeleagă. Formată din reprezentări stranii, vise care scăpau chiar înțelegerii freudiene, revelații și semne ale unei refulări născute de timpuriu, existența lui Escargot se îmbogățea cu tot ceea ce noaptea conștiinței sale îi oferea în locul ispitelor diurnului.

N-a fost totuși o simplă întâmplare revelarea Euterpei; ființă nocturnă, caldă, exuberantă în momente imprevizibile pentru adolescentul lipsit de experiențe verosimile,

dar ciudată. La apariția ei, lumina îndoienică a nopții conștiinței lui Escargot se estompa brusc. O privea, dar încerca de fiecare dată sentimentul dual că o vede și că n-o vede; că i se vorbește sau el însuși vorbește, așezând fiecare cuvânt, fiecare frază mai coerentă pe buzele ei. De pildă, auzea:

„Lumina mea este, în fapt, întunericul celorlalți. Culoarele mele n-au strălucirea curcubeului, dar există...”

„Nu înțeleg...”, bâlbâia el.

Și nici nu se străduia să priceapă. În asemenea singulare momente, simțea că trăiește vorbele zeiței. Și era suficient. Și dacă le trăia, ce rost ar mai fi avut să le înțeleagă ?...

La următoarele întâlniri, ea continuase să-i vorbească fără cuvinte. Când privirile Euterpei începuseră să amestece pentru Escargot felurite înțelesuri, aparițiile ei se răriră iar dorința lui de-a o revedea deveni mai arzătoare.

Pe urmă, așteptarea i se păru zadarnică. Se scurseră deja săptămâni, luni fără vreun semn de la Euterpe. La început, nopțile o visa așa cum o cunoscuse, dar curând chiar visele îi deveniră haotice; imaginea ei - cioburi de oglindă. Conștiință sau inconștiință, le adună într-o efigie. Era Euterpe și nu era ea. Ce i se părea mai ciudat era că, la sosirea nopții, efigia își făcea apariția din el însuși pentru ca, la ivirea zorilor, să se ascundă în el - numai dorință, fără profil și fără cuvinte...

În restul zilei, redevenea tânărul detașat de cele ale lumii iar lumea îl accepta așa cum îl cunoscuse: un inadapdat, un flușturistic, un biet adolescent de care înșiși bătrânii părinți se îndoiau că va ajunge vreodată cu picioarele pe pământ.

Ca în copilărie, rătăcea prin livada părăsită a fostei grădinițe - mutată de municipalitate într-o clădire modernă -, printre nucii fără rod, aproape uscați, merii și gutuii amenințând să se prăbușească, aruncând spre soare priviri ostile când i se părea lui că astrul încerca să-și bată joc de el: proiecta imaginea Euterpei ici și colo, într-un luminiș sau chiar în încrengătura de crengi uscate a pomilor, ispitindu-l să alerge, s-o ajungă. Escargot, melcul, nu se lăsa însă păcălit. O simțea pe Euterpe în el, caldă, tainică, palidă ca lumina unor stele. Soarele se străduia zadarnic să-i arate lumea în forme și culori pe care el fusese predestinat să le ignore...

În ziua când îl întâlni pe zdrențărosul Zarathustra cocoțat într-un prun, în speranța că pe vârf va afla câteva prune uscate, ceva se schimbă în existența lui Escargot. Se lipi de trunchiul pomului și-i mărturisi smintitului visul sau dorința ori speranța - probabil, toate la un loc - de-a o regăsi pe Euterpe. Fără să coboare, ronțăind fructele uscate, rătăcite pe crengile de sus, Zarathustra îl îndemnă să porceadă la drum lung și s-o caute.

„Încotro?...”

„Dacă o simți în tine, așa cum spui, îndreaptă-te încotro vei vedea cu ochii și ai s-o afli...”, l-a sfătuit smintitul.

„Dar eu văd numai în întuneric”, s-a mărturisit Escargot.

(continuare în pag. 32)

„Nici n-am spus că ai s-o afli în lumină solară, l-a certat Zarathustra. Omule, nu-mi răstălmăci vorbele!...”

Escargot mai zăbovi câteva zile până să se hotărască să plece în căutarea lui Euterpe. Aștepta semne prevestitoare. Aștepta revelații. Pe primele le identifică într-un nor cenușiu sub forma unei păsări imense. Lumina solară se estompase și putu desluși în depărtări chipul zeiței: fața prelungă, de culoarea indigoului, doi ochi albaștri, bordați de o pulbere de scântei iar părul... Nu desluși ce se ascunde sub coroana florală de Regina Noptii, purtată pe cap de Euterpe. Se îndreptă spre punctul pe care umbra fecioarei cădea perpendicular pe pământ. Reuși să parcurgă distanța într-o zi și-o noapte...

„Euterpe!...” îi rosti numele.

„Nu sunt Euterpe”, îl ignoră efigia.

„Te-am recunoscut, nu cedă Escargot. Te-am visat astfel în fiecare noapte...”

„Imaginația îți joacă feste. Curând, Regina Noptii are să adoarmă, lăsându-și șturlubaticile prințese să se-ncure în voie...”

Escargot simți un soi de vanitate inundându-i mintea. Nu putea fi dus de nas. Chiar începu să râdă. Zeița nu-i răspunse la provocare. Chipul de culoarea indigoului se ascunse sub penajul imensei păsări iar pulberea de scântei urzi un covor în culori amestecate de negru și albastru. Tânărul desluși, dezamăgit, florile de zorele...

„N-are rost să insiști spre-unde-Euterpe-este-numai-onălucă, îl povățui Zarathustra, cocoțat între ce mai rămăsese din coroana unui gutui uscat. Caut-o în altă parte...”

„Ți-am spus, o port în mine”, îi aminti Escargot.

„N-am afirmat altceva, frate! se înfurie smintitul. Tu ești Escargot, omul-melc, și te împărtășești la fel, din lumina zilei, și din noapte. Nu stăruie acolo unde ai ratat o dată!”

Două săptămâni i-au trebuit lui Escargot să se hotărască încotro s-o pornească în căutarea Euterpei. O vede de noapte de noapte în vis. Ființă nocturnă, zeița îi vorbea în cuvinte și necuvinte. Trezit din somn, Escargot nu reușea să-și amintească dialogul cu ea. Mesajul se rezuma la două cuvinte: **Caută-mă !...**

Deși era convins că lumina solară nu-i va fi de niciun folos, Escargot alese s-o facă în plină zi. Pe străzi ocolitoare, ajunse în partea de răsărit a orașelului unde municipalitatea reușise să creeze o salbă de grădini. Fiecare purta numele unei flori. Omul-melc pătrunse în toate, dar, în cele din urmă, intuiția îi sugeră că o va afla pe Euterpe în grădina cu trandafiri. Contemplă florile ore în șir, îmbătat de mireasma lor care, în imaginația lui, era însăși mireasma pe care epiderma feciorelnică a Euterpei o împrăștia cu voluptate în jur.

„Euterpe!... șopti, dar nu i se răspunse. Euterpe!...” continuă, însă cu același rezultat.

Când soarele săgetă orizontul, mireasma dispăru la atingerea primei boare a înserării iar culoarea florilor păli. Dezamăgit, tânărul visător se întoarse în grădina părăsită a fostei instituții școlare și-i mărturisi lui Zarathustra eșecul repetat.

„Nu mă așteptam la altceva, Escargot, omule-melc, îl certă acesta. În Grădina Trandafirilor, te-ai îmbătat cu mirosul florilor, în loc să le pătrunzi esența ascunsă în trupul lor firav. Nu te lăsa însă învins de neșansă. Continuă!...”

În oraș, totul i se părea acum fără noimă lui Escargot:

florile și copacii, iarba și pământul umezit dimineața de rouă. Absența Euterpei îi măcina existența. Când, din ce în ce mai rar, îi apărea în vis, știa că este numai întruchiparea unei ispite ce urma să aducă cu sine un repetabil coșmar. Încerca atunci să se îndepărteze...

Înstrăinat de lume, părăsi orașul. Ignoră magistrala, șoseaua națională, chiar drumurile de țară. Toate l-ar fi condus spre o lume aidoma cu cea din care plecase. Preferă câmpia uscată și terenul bolovănos, înțelenite cu piatră și rădăcini demult fără viață. Absența vieții, urâtenia locurilor îl scârbiră, dar în el persista dorința de a merge mai departe.

După o zi și-o noapte de mers continuu, obosit, se prăbuși peste un bolovan. Brusc, simți în el o energie care-i revigoră toate simțurile. În aceeași clipă, din piatră făsniră sunete muzicale, nespuse de frumoase. Se duse cu gândul la legenda lui Apollo, pe când lucra la ridicarea zidului Megareei.

„Lira lui Apollo...”, șopti, îmbătat de muzica nefirească.

„Nu, auzi limpede. Apollo a rămas în legendă. Euterpe continuă să fie fidelă nebunilor singuratici – tot mai puțini –, care mai cred în ea. Vom împărți împreună și întunericul și lumina, Escargot, melcule!...”

În fapt, Euterpe face verosimilă povestea. Poetul – asemenea omului-melc – prefăce întunericul din el în **bulgări fluizi de lumină...**

Gândul acesta îl însuflețea și-i dădu speranță. Își alungă din minte parfumul îmbietor al florilor, razele ademenitoare ale soarelui, căutările labirintice în întuneric. Acestea aparțineau unei lumi pragmatice. Euterpe i se revelase într-un moment și un loc sustrate oricărei logici...

(urmare din pag. 30)

Tentantă și seducătoare este lectura acestui volum, pe care la început îți vine să-l stropești cu apă sfințită pentru a te feri de relele ce pot răzbate din adâncul obscurului, pentru ca apoi să te luminezi în claritatea limpezirilor ce se desprind din textul brodat într-un epic fabulos, în care se împletesc descrierile neașteptate cu frământările sufletești ale fiecăruia. Cel interesat lecturează, înțelege sau nu, acceptă situații ce pot fi, la urma urmei, locul comun al altor asemenea întâmplări (vezi, degeratul unui om, atacul unor animale, amantlăcul necuvenit al unei fețe bisericesti, întâlnirea cu un aproape pustnic - bătrânul), însă, frapat de maniera de a prezenta lucrurile în paginile acestui volum „**Studiu în clarobscur**” de către scriitorul **Petre Rău**, rămâne fascinat și consecvent cititor al scrierilor sale.

Mădălina BĂRBULESCU

MIREASA FREUDIANĂ

Destinele noastre par a se dizolva
unele în altele,
ca și cum ar fi pictate în tehnica sfumato,
sub auspiciile unui creator priceput;
același creator care răstignește
surâsul femeii
pe un fundal cu orizont asimetric,
iar apoi își vinde capodopera ca suvenir
în lumea de dincolo.
Numai destinele unora se despică
și lasă lumina să zacă în suflete,
ca într-un sarcofag;
altele se închid,
iar întunericul le pândește viața,
ca pe o mireasă freudiană.

HAOS PRIMORDIAL

Când dogoarea ne stăpânește setea,
cheltuiește-ți pașii prin rostul umbrelor.
Toți suferim de setea mortului...
De aceea am uitat la ferestre
paharele cu lumină.

SURĂ DESPRE DOR

Dorul meu – un copil plămădit în foaierea unui erg,
Un mirador pe care poposesc șoimii tăi yoghini,
O patimă neștersă, într-o misivă, de ochiul tău
imberb,
Un ultim devot răstignit... printre spini,
O geamie în care sufletele nu mai au descântec,
O rază de lumină, așteptând în arcul răsăritului,
O noapte-n Marrakesh ce încă-mi arde-n pântec,
Dorul meu – un iatagan ce-atârnă deasupra capului.

LUMINA MEA

Lumina bate la poarta dinspre lumea taților.
Acolo ea stivuiește focul și arde porumbeii
trimiși de timpul care mistuie, zi și noapte,
comoara celor neștiutori; vede cum fuge
foamea din fața hranei, setea din fața băuturii
și nenorocirea din fața fericirii.

Doar ea poate să se păzească de călău,
pentru că știe că moartea este Sinele său.

BLESTEM ARĂBESC

Cu dragostea de îmi pleci,
Blestemat să fii pe veci!
Allah să te povârneasă,
Limba să nu-ți mai grăiască,
Ochii-ți să se-nece-n sare,
Să te usuci din picioare,
Să te bată armatanul,
Arde-te-ar boala tot anul!
Pustiul să-l ai serai,
Jalea să îți fie strai,
În bazar să găsești doară
Funii de mătase rară,
Să te sugrume cu ele
Toate durerile mele;
Să-ți pun umbra-n cingătoare,
Să nu ai noroc în cale,
Să ajungi un fur neder,
Călărind un dromader,
Cadâne să nu mai ai,
Nici fecioarele din rai
Și de sperii la alt harem,
Să te-ajungă-al meu blestem!
Să primești în Ramadan,
Cazne demne de Shaytan,
Iar Profetul să îți dea
Toată tânguirea mea;
Graiul meu cadiu să-ți fie
Testament, nu bucurie;
Să nu calci pământul sfânt,
În deșert să ai mormânt,
Din caftan să-ți faci coșciug
Și din iatagan, zălug,
Sufletul să-ți fie frânt,
Nurii morții, legământ;
De îmi pleci cu dragostea,
Jur pe viața mea și-a ta
Că jihad eu năpustesc
Peste tine, cât trăiesc!

CONSORTIU

Hrănește-mă cu mâna ta!
Mâna ta să-mi fie sabia lui Saladin,
să-mi fie consoarta anilor lumină
și până la pământ,
să-mi fie plecată închinăciune,
născută din vântul de sud.
Să stăm în jurul mesei,
de parcă am sta în jurul universului
să ne ospătăm.

Dar nu miel - n-am vrea
să-L sacrificăm pe Dumnezeu...

Lidia POPA

Lui Nichita smerenie

Vorbea acolo la radio într-o zi,
iar eu nu știam încă,
într-o zi nu voi mai tăcea,
voi scrie vorbe,
silabisind gândul
cu duhul mai marilor părinți
ce au înnoptat în mine.

Simțeam doar că aș fi vrut să îl cunosc,
mi-au spus că s-a stins,
atunci s-a aprins o lumânare în mine.
Pâlpâia un foc ascuns
ca o neliniște cu dor de trifoi,
trebuia doar să plec
ca târziul să nu continue.

Țara mea

Țara mea e o Evă despuiată de codri
Din sânul ei nu mai curg aur și diamante
Și tot mai des avortează proprii fii
Lăsându-și zestrea la palatele însemnate.

Țara mea e o coastă ruptă din pribegii.
Din patrioți poate va mai renaște
Ca Phoenix ce se naște din focurile vii.

Țara mea e o ȚARĂ oriunde în lume
Dar nu mai este vatra străbunilor ce știi.

Este decembrie

E decembrie și de la fereastră mă uit cum
Cerulea fulgăiește stele mici de bumbac
În interiorul sobei pline de lemn dansează focul
Arome de fag arzând în cameră
Umbrele săltând sărută obraji veseli
Pe fețele roz de ger înfășurate în căldură.

Este decembrie și pe aleea noastră din față
Trece o sanie trasă de doi cai
Departă răsună un clopot grav
Realizarea unui cor cu clopote
Atârnat la gâtul patrupedelor pline de viață
Plapuma înaltă de zăpadă acoperă pământul.

Este decembrie, nu mai sunt acasă la ai miei
Semăn amintiri vii pe pământuri de caiete
Clima s-a schimbat, zăpada este absentă
Petrecerile de Crăciun au invadat inima

Timpurile copilăriei apuse lipsesc
În țara soarelui răsare la două mii de kilometri.
Este decembrie.
Nu pot mirosi Crăciunul meu.

Un cetățean naufragiat prin lume

Frisoane pentru cuvinte citite sau auzite la știri,
dezgust cu motive ce te îngheață
despre morții nevinovați vinovați de nimic!

Tinerii mor pentru a satisface
dorința crudă de sânge nevinovat.
Pământul nu este suficient
pentru a vă acoperi păcatele!

Mamele și copiii mor numai din cauza că s-au
opus unui tată stăpân criminal.
Uscăciunea sufletului vostru va fi condamnat!

Oamenii mor numai pentru diversitate
fizică, mentală, de gen sau rasă.
Soarele este același astru pentru toată lumea!

Ei spun că oamenii trăiesc prea mult
peste șaptezeci
și nu sunt fonduri de pensionare.
Vechimea părinților nu va mai fi vechimea
noastră!

În loc de grâu se ridică râuri de sânge
pe terenuri bogate în petrol unde locuiesc
oameni flămânzi și însetați!

Instrumentalizează politic moartea
justifică rasismul salient
nefiind decât un criminal care își justifică
acțiunea!

Indiferent de apartenență și rădăcini,
mai multă responsabilitate de a răsufla în van
expert doar pentru a face reclamă!

Să începem cu cuvinte și fapte, vă rog:
construiți pace, securitate și seninătate.
Să condamnăm răul de toate tipurile și formele!

Să oprim masacrul în tăcerea celor nevinovați!
Tăcerea este acordul tacit cu genocidele!
Nicio catastrofă calculată! Să salvăm
umanitatea!

Sunt un cetățean naufragiat al lumii.
Nu justific violența de niciun fel,
indiferent de cine îl pune în practică!

Ia-ți mâinile murdare de pe copii și femei!
Jos mâinile de pe culoarea pielii!
Jos mâinile de pe cei slabi și nevinovați!

Să întindem mâinile împreună
înspre Curcubeu
pe cerul Vieții noastre!

Victor MAROLA

**În dialog cu Zvezdana Stanojevic,
profesor Petrovac, Serbia**

Victor Marola: *Comunitatea iubitorilor revistei dunărene Boema se bucură de o nouă invitată cu prezență de spirit: Zvezdana Stanojevic din Serbia. Bine ați venit!*

Zvezdana Stoianovic: Bine v-am găsit.

V.M.: Când v-ați îndreptat atenția spre literatură?

Z.S.: Sunt născută în sat din Valea Timocului, cu poveștile și obiceiurile copilăriei. Aveam pe atunci numai o carte de povestioare cu ilustrații: *Haidi*. Părinții l-au învățat pe fratele meu numai în limba sârbă, iar pe mine numai în limba română. Când încercam să comunic cu el, nu înțelegeam mai nimic. Nu știam limba sârbă înainte de a pleca la școală. Observând că nu cunosc limba, dascălul meu (învățătorul) s-a străduit să mă învețe să vorbesc sârbește. A fost un dascăl bun de vreme ce după ani și ani am devenit profesoară de limba și literatură sârbă. Începând din clasa a VII-a, când aveam 13 ani, am prins drag de lectură, continuând să citesc mult și în timpul liceului. Trebuie să precizez că dragostea pentru cărți s-a născut în copilărie, odată cu poveștile citite ori spuse de bunici și de mama mea.

V.M.: *Farmecul Belgradului este dat nu numai de monumente, catedrale, muzee ori parcuri, de oamenii binevoitori pe care îi întâlnești, ci și de Dunăre, care brăzdează șerpuiind metropola. Cum păstrați în memorie orașul din perioada studenției?*

Z.S.: A fost o perioadă foarte frumoasă, într-adevăr. Când vii dintr-un sat de munte într-un oraș mare, nu este prea ușor: trebuia mai întâi să învăț ce este un lift, un tramvai, dar am avut bucuria să cunoscut oameni cu inimă mare, prieteni cu care am împărțit și bune și mai puțin bune, am mers la teatru, cinema, concerte, evenimente culturale. Însă, a fost o perioadă urâtă: Serbia era sub sancțiuni, oamenii au trăit greu (în magazine era numai pâine și lapte), dar și cu puțin am mers mai departe pentru că bucuriile spirituale au fost mai importante decât materiale.

V.M.: *De ce v-ați specializat în literatură și nu în economie sau științe juridice, într-o perioadă când tinerii au devenit mai orientați spre carieră și profit financiar?*

Z.S.: Nu știu ce să răspund la acestea întrebare; este important să fii fericit, să te bucuri de orice răsărit de soare. Fiecare om are drumul lui. În opinia mea, cea mai mare realizare a omului este să aibă iubire, să se bucure de viață, să aibă familie, prieteni, să fie sănătos și, dacă se poate, să facă ceea ce îi place.

V.M.: *Care dintre scriitorii din literatura sârbă sunt mai aproape de sufletul dumneavoastră?*

Z.S.: Sunt mai mulți: Milos Crnjanski, Ivo Andric, Jovan Ducic, Dušan Matic, Njegos, Grzdana Olujic, Stevan Raičkovi. Mai amintesc doi scriitori pe care îi pot citi oricând: Vasko Popa și Branislav Nusic. Nu știu dacă este vreo legătură, dar amândoi sunt români, Vasko este român din Banat, Alcibiade lui Nușa este de etnie *fanțar*, așa cum sunt considerați unii vlahi aici. Cu rădăcini în literatura populară, **poezia lui Vasco Popa** (pe care o îndrăgesc) ne desco-

(dramaturg) nemuritor; când citești comediile lui ("Un individ suspect", "Doamna ministru", "O familie îndoliată", "Răposatul"), ți se pare că nimic nu s-a schimbat: oamenii, situația politică, socială, comediile rămân actuale, oricând ar fi citite ori puse în scenă. Sunt doi scriitori minunați.

V.M.: *În perioada anilor 1948-1988 scriitorii puteau publica fără nicio cenzură ideologică în fosta Jugoslavie?*

Z.S.: Totul era sub cenzură și în Iugoslavia, numai că în perioada comunistă represiunea nu a fost atât de apăsătoare ca în alte țări. Au fost și scriitori care au crezut în ideologia socialistă, dar și scriitori care nu au acceptat presiunile de natură ideologică în literatură și au emigrat: Miloš Crnjanski, Borislav Pekić, Danilo Kiš. Dragoslav Mihailovic a fost la Goli Otok-insula goală (tabăra, unde sunt deportați cei care a fost contra regimului), pentru că nu a suportat regimul, iar cărțile lui erau interzise. Scriitorilor nu li s-a permis să-și exprime opiniile liber fiindcă erau considerați opozanții regimului.

V.M.: *Ce tradiții au locuitorii din Timoc în perioada Sărbătorilor de iarnă?*

Z.S.: Obiceiurile românești de iarnă sunt foarte frumoase și vorbesc despre o vreme când oamenii au fost mai implicați în universul naturii. Azi noi le numim obiceiuri, dar pentru străbunii noștri "obiceiurile" erau un mod de viață, au știut exact când, cum și pentru ce se petrec. Unele nu mai există, unele se pot observa și astăzi într-o formă ușor schimbată. Sunt legate de lumina și căldura soarelui care se împrăștiează iarna, au rădăcini în timpurile anterioare creștinismului, cu origini în mitologia păgână. Pe 17 decembrie să sârbătorește *Barbura*. În seara dinaintea acestui praznic, se aduce un dovieac și se pune după ușă până dimineată. Dimineata se sparge dovieacul, semințele simbolizând puii și dorința gospodarului de a avea bunăstare. După ce se sparge, gospodina pune mâncare în dovieac și aduce câinele să mănânce din el pentru că în această zi nu este bine să vină vreun străin, altcineva din cei care nu locuiesc în casă. În această zi nu se mănâncă făsul, mazărea. Există și obiceiuri pentru Ajunul Crăciunului, de Crăciun, Sânvășii, Bobotează, toate exprimând dorințele familiei ca cei din casă să fie sănătoși, să aibă rodnicie la câmp, la

(continuare în pag. 36)

animalele domestice, cei tineri să-și întemeieze familii, să fie pace și bucurie în casă.

V.M.: Chiar dacă nu este vară, vă rog să ne vorbiți despre obiceiurile de Sânziene din zona dumneavoastră de origine. Ce învățături și mesaj se transmit copiilor?

Z.S.: Sânzianele se sărbătoresc pe 7 iulie (după stilul calendaristic vechi), obiceiurile fiind prezente și azi prin sătele românești. Este un praznic frumos, celebrează viața, iubirea. O zi înainte se culeg sânziene, se împletesc coroane care se pun la ușa să păzească casa și pe membrii familiei. De obicei, se merge și la mormintele celor dragi plecați dintre cei vii, împărțindu-se pachetele și fructe pentru sufletele celor adormiți. Am filmat împreună cu elevii mei acest obicei, în cadrul căruia este și o expunere mitologică despre iubirea dintre soare și lună. Obiceiul de a interpreta "Iana Sânziana" în zonele unde au locuit românii din Serbia, s-a cam pierdut astăzi. În cadrul filmului se explică originile acestei sărbători, prin versurile cântate de un lăutar. Este foarte important să se păstreze obiceiurile și să-i învățăm pe adolescenți și tineri să-și iubească neamul.

V.M.: Sunt și sârbi (de origine) care vorbesc românește în localitățile din Valea Timocului?

Z.S.: Nu există sârbi care vorbesc românește în localitățile din Valea Timocului, poate fi numai cei care sunt din căsătorii mixte. Și din rândul celor care vorbesc românește, sunt persoane care se consideră *vlasii* și nu români, din nefericire.

V.M.: Folclorul îi apropie pe oameni oriunde s-ar afla. Ce teme abordează folclorul acolo?

Z.S.: Sunt teme diferite, unele sunt despre viața omului, dragoste, obiceiurile de nuntă, moarte, despre natură, multe au legătură cu mitologia. Unele dintre obiceiurile sunt acompaniate cu jocuri. Este foarte interesant jocul care desfășoară la "nunta neagră", dedicat unui tânăr care a murit neînșurat. Există și jocuri care prezintă obiceiurile anuale: colindătorii cântă în fața gazdei care îi primește în curte. Toate exprimă dorințele frumoase adresate de Crăciun. În postul Paștelui se obișnuiește *priveghiul*, prilej cu care se oferă de pomană celor săraci pentru cei adormiți. În satele unde trăiesc etnicii români, este cunoscut un joc: "Marga"; este jocul desfășurat primăvara, care simbolizează trecerea de la iarnă și primăvară, de la frig și căldură, obicei prin care cei adormiți doresc să se vederească (lumineze) și se încălzească. Din nefericire, jocul de la Rusalii, dar cele mai multe obiceiuri s-au pierdut.

V.M.: Cum reușesc unii cetățeni să-și păstreze limba română în localitățile multietnice din Timocul sârbesc și Morava?

Z.S.: Cu mare greutate, limba maternă nu se învață la

școală, sunt puțini părinții care învață copiii să vorbească românește. În zona Timocului, unde trăiesc români, există numai câteva școli unde se poate învăța limba maternă. Cei din generația mea mai vorbesc un fel de românește amestecată cu cuvinte sârbești, însă cei din generațiile viitoare vor vorbi din ce în ce mai puțin...

V.M.: Vă mulțumim că ne-ați onorat cu prezența dumneavoastră în paginile revistei.

14 decembrie 2019, Petrovac

ȘTEFAN DUMITRESCU

O CARTE CA O VAZĂ DE FLORI PE MASA SUFLETULUI

(Constanța Abălașei Donosă - „Poezia florilor imperiale”)

Țin în mână o carte pe care simțurile mele o percep ca pe un bibelou de porțelan. O citesc a treia oară. Am pus-o pe noptieră de lângă pat să o deschid când mi se face dor de cântecul culorilor și de lumina diafană a poeziei. Când mă gândesc că toate pe lumea acesta sunt perisabile, numai poezia autentică născută din sufletul curat al omului, rezistă și străbate veacurile. Este o carte rară, care peste ani probabil că va fi o carte de colecție pentru împătimitii de rarități.

Cum nimic nu este întâmplător pe lumea aceasta, cu siguranță că nici întâlnirea autorului acestei Cronici literare cu doamna Constanța Abălașei Donosă (nume rar și frumos, coborât parcă din cronici), autoarea cărții. Cât am stat pe aceeași bancă, la lansarea cărților doamnei Daniela Guman și a distinsului ei soț, domnul Constantin Guman la Centrul Cultural Mihai Eminescu în toamna anului trecut, poeta și acuarelista Constanța Abălașei Donosă mi-a vorbit despre suferințele prin care a trecut, despre experiența trăită în apropierea morții. Acum după lectura cărții de poezie picturală, „Poezia florilor imperiale”, am înțeles cât se poate de profund că frumusețea poeziei acestei cărți, inefabilul ei s-a născut asemenea unui crin delicat din cenușul și adâncul suferinței prin care a trecut. Că un proces de îndelungi căutări care s-a petrecut în universul interior al ființei artistei, prin sublimare și distilare a urcat în nivelele superioare ale limbajului poetic și plastic percepțiile și sentimentele cele mai alese al firii omenești.

Doamna Constanța Abălașei Donosă este un artist plastic talentat, un acuarelist cu instinctul descoperirii starturilor fine, îmbibate de lumină ale realității și o poetă talentată, având vocația spațiilor siderale umanizate de iubire și de rafinament. Întâlnindu-se în aceeași ființă, artistul plastic și poetul, legea sinesteziei a făcut ca linia și culoarea să capete substanță poetică, iar poezia să prindă conturul și forma celei mai nobile și frumoase realități, care sunt florile. Vrem să spunem că nu întâmplător autoarea, sufletul ei de artist, s-a orientat către flori. Am spune că această căutare a frumosului din nivelul cel mai sublim al realității care este floarea este de fapt o întoarcere acasă și o regăsire a sufletului artistei. Poeta aflată în starea sublimă a căutării sinelui, a descoperii esenței ființei, se orientează asemenea acului busolei către floare (conceptul abstract de floare ca simbol al celei mai desăvârșite frumuseți, a aspirației către divin) tocmai pentru că floarea ca realitate divină (ca scânteie divină) aflată în adâncul ființei este cea care o impulsionează și o orientează către realitatea divină.

Iată mărturisirea artistei care privește cu luciditate și sinceritate în adâncul lumii interioare: „Dintotdeauna florile au rămas pentru mine o rară elevație. Privindu-le, mi-au strălucit ochii sufletului! Așa, rând pe rând, am pus în picturile mele sub formă de acuarele sau cele pe pânză, câte o părticică de suflet ca ele să rămână cu aceeași strălucire. De la florile cele mai nobile până la cele mai umile crescute în grădini, pe marginea șanțului, ori între

ciulini și uscăciuni, eu le iubesc la fel”. Așadar dragostea și acea mireasmă și muzică divină născută de ea este substanța inefabilă care străbate întreaga creație a doamnei Constanța Abălașei Donosă.

În „Poezia florilor imperiale”, artista îi dedică fiecărei flori câte o acuarelă și un poem. Pe pagina din stânga față în față cu poemul este acuarela, iar pe pagina din dreapta este poemul. Un cititor neavizat ar crede că cele două creații sunt distincte. După ce le privești cu atenție, și după ce te lași impresionat de conținutul celor două creații, îți dai seama că de fapt tabloul și poemul alcătuiesc o Creație unică. Și asta datorită în primul rând sensibilității, acuității artistului, dar și capacității sale de a le face să se iubească, să comunice între ele, să se apropie până al a deveni o singură Simfonie de frumuseți, de culoare și poezie.

Să luăm prima creație („Crinul regal / acuarela”), pe pagina din stânga avem delicata și mândra floare, plină de demnitate și de o măreție caldă a Crinului regal. În dreapta avem poemul, care desenează, ca să spunem așa, cu linii subțiri, frumusețea, suprafața frumuseții crinului regal „Îți dăruiesc un crin regal / Din iubirea veșniciei, / Credința și visul real / Din Altarul Episcopiei / Ascult cuvântul adevărat / Și pildele-ți din gura sfântă / Din inimă, cu capul plecat - / Buza mea, mâna-ți sărută” („Crin regal”).

Vedeți poeta nu caută rime savante, ci punctează cuvinte care devin concepte, și care descriu și totodată definesc frumusețea, sfințenia și esența Crinului regal. Iată care sunt aceste concepte: dăruiesc, crin regal, credința, visul real, Altarul

(continuare în pag. 43)

Marieta CRISTIAN

Iarna iubirii

Iarna s-a mutat definitiv în sufletul meu...
 și-a adus bocceluța cu fulgi de gheață
 și-i tot scoate din ea,
 învelindu-mă cu blândețe în voaluri reci
 care se lipesc de mine și de sufletul meu
 ca un mortar, solidificându-se instant...
 îmi șoptește ceva de leagăn...
 mă mângâie...
 îi e milă...
 o milă rece înghețată și ea...
 sufletul meu evadează într-un fulg
 care-și ia zborul nu știu încotro și spre ce...

Tăcerea din tine

Tăcerile tale sunt blânde, mângâietoare,
 delicate, mătăsoase.
 Mă voi înfășura în ele ținându-mă cu mîgăla cochilia
 în care mă voi închide
 pentru cât voi putea trăi fără tine.
 Uneori tăcerile tale sunt reci, înghețate...
 Le topesc la căldura durerii din mine.
 Uneori ard în flăcări roș-albastre...
 Le sting cu lacrimile mele,
 cu gheața speranței troienite de atâtea ninsori.
 Uneori sunt provocatoare, dureros de provocatoare,
 mă cheamă pe câmpul de luptă
 deși știu că nu am arme,
 că sunt singură și prea slabă
 pentru un astfel de război.
 Ies din eul cel blând și cuminte
 și devin eu însămi o armă...
 ucid cu sufletul meu...
 cu mine, odată cu mine însămi.
 Uneori sunt prezentă total
 de parcă s-ar fi mutat din tine... în mine
 Ca să nu pierd mai tatuez pe unde nimeresc -
 pe retină, pe strigătul neauzit,
 pe oxigenul pe care nu-l mai am,
 pe disperarea și dorul de tine.

Rezonanțe

Brațele tale se întind către mine
 ca niște copaci crescând, înflorind,
 rodind, aurindu-și frunzele
 și apoi înghețând în iarna trupului meu.

Trupul tău, ca un spectacol de artificii,
 lansează trasee surprinzătoare
 explodând în noaptea sufletului meu.
 Buzele tale rostesc în șoaptă chemări nedefinite
 amplificate în iadul gândului meu.
 Vorbele tale își încălzesc pruncii metaforelor
 la sânul poeziei din mine.
 Sufletul tău tace... ascuns în MINE
 Un exercițiu ca să nu uit de poezie...
 de tine.... de mine.... și de alții... și altele.

Cădere în sine

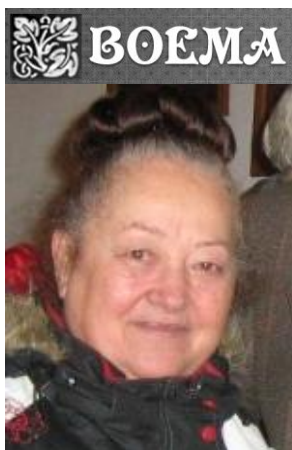
Stăteam în cușca sufletului meu
 Ca ursul iarna
 Mormăindu-mi micile plăceri
 Trăind din mine însumi
 Trăgând cu coada ochiului
 La bârlogul vecin,
 Înghițindu-mi hohotele de durere
 sau de bucurie - tot aia!)
 ca nu cumva să fiu suspectat de falsă hibernare
 și să-mi ies din fire!

Eram atât de încântat
 De spiritul de precauție
 De care mă descoperisem
 a fi în stare
 încât la o mică denivelare,
 într-o curbă ceva mai periculoasă
 a Destinului
 m-am împiedicat și m-am prăbușit
 fără speranță(!)
 ... în MINE!

Penurie de oxigen

Astăzi pe Fb-multivers
 (totul e posibil pe lumea asta!)
 mi-a șoptit un prieten de-al meu,
 de fapt EU din nu știu care univers
 din mulțimea asta amețitoare,
 că s-au terminat rezervele de oxigen!!!
 Vă dați seama, ce știre!
 Am plecat frisonând în căutare
 Orașul tăcerii!
 Nimic.
 Orașul vorbelor
 Nici atât!
 Orașul visului
 Pustiu
 Orașul speranței
 Ceva nesemnificativ!
 M-am întors dezamăgită.
 Ce să fac?
 În care EU din lumile astea paralele
 să mă retrag?
 Dacă și acolo e aceeași penurie... de oxigen?

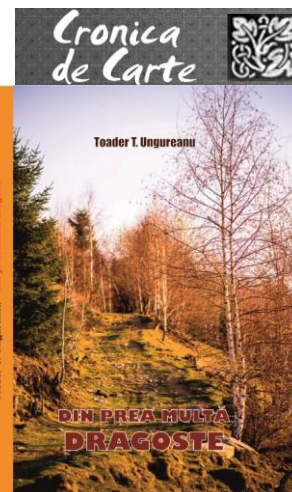
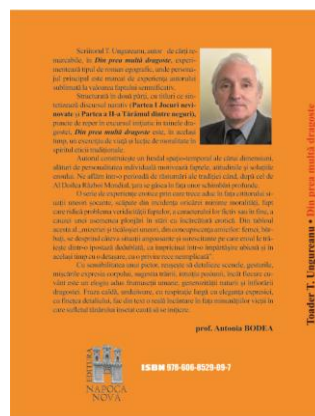
Rodica SCUTARU MILAȘ

Romantismul din proza lui Toader Ungureanu

Spuneam cândva că nu putem aborda, luând în discuție opera unui poet sau prozator având la bază doar par-curgerea în treacăt a unei poezii sau a câtorva fragmente din romanele apărute, fără a cunoaște îndeaproape în primul rând personalitatea celui care a așternut pe hârtie poezia sau proza și...lucru foarte important, fără a cunoaște rezultatul muncii acestuia, lucruri care se pot realiza numai citind, aprofundând, încercând a înțelege stările sufletești prin care a trecut. Nu se poate scrie cu adevărat dacă nu trăiești alături, sau prin, personajul căruia încerci să-i dai viață în operele tale, indiferent dacă e vorba de poezie, proză sau altfel de creații...

Am avut fericitul prilej de a participa la lansările unora dintre creațiile domniei sale, prilej cu care am discutat despre starea scriitorului în momentul în care încearcă să descrie un personaj, să-i dea viață ridicându-l sau de ce nu coborându-l, spre a da scriiturii sale sensul și consistența dorită, spre a crea acea atmosferă, stare sufletească în care cititorul să se poată regăsi, participând emoțional la întreaga acțiune. Spunea domnul Toader Ungureanu, fiindcă despre el este vorba, despre întâlnirea avută cu marele actor Florin Piersic care printre altele, subiectul în discuție fiind tocmai starea sufletească a scriitorului în acele momente când creionează sau construiește personajele unui roman, că, scriitorul se aseamănă foarte mult cu actorul care dă viață personajelor pe scenă... (Dacă nu intri în pielea personajului, preluându-i trăirile, caracterul, obiceiurile, bune sau rele, nu vei putea da naștere unui personaj credibil, căutat, iubit sau urât de public, va spune acesta) Și avea atâtea dreptate!

Și doar prin prisma celor de mai sus putem discuta despre opera prozatorului, poetului Toader Ungureanu, bucovineanul care trecând munții (tran-silva) s-a stabilit în ținutul mirific al Transilvaniei, pe blânda câmpie a Someșului, dând naștere, aici, la atâtea volume, cu subiecte atât de variate. Voi aminti unele dintre creațiile domniei sale, cele care mi-au trecut prin mână, sau despre care am auzit: **„Monografia Spitalului orășnesc Gherla”** 1989, **„Regăsiri în timp”**, (proză) 2000, **„Mi-e dor”**, (poezie) 2001, **„Gânduri pentru prieteni”**, (poezie) 2001, **„Sub semnul Capricornului”**, (proză) 2004, **„Și stropii grei”** (poeme) 2005, Trilogia **„Rătăcitorul”** (proză), 2006, Vol.I, **„Triumful vieții”** Vol.II, **„Destine”** Vol. III, **„Dincolo de hățșuri”**, **„Nu aștepta luna Mai”** (nuvele și povestiri), 2007, **„Condamnat la viață”** (proză), 2007, **„La colț de uitare”** (poeme), 2007, **„Și visele pot fi trăite”** (Nuvele și povestiri) 2008, **„Dragoste și Durere”** (proză) 2008, **„Al cincilea anotimp”** (proză)

2009, **„De dragul ochilor tăi”** (proză) 2010, **„Cărările destinului”** (proză) 2010, **„Privește cum ninge”** (poeme) 2011, **„Osânda”** (proză) 2011, **„Flori pentru Rico”** (proză) 2012, **„Strop de rouă”** (povești pentru copii) 2013, **„Din prea multă dragoste”** (proză) 2014.

Constantin Noica, filozof, poet, eseist, publicist și scriitor român, definește dorul ca “o alcătuire nealcătuită, un întreg fără părți, plăcere de durere, căutare de negăsire, o contopire și nu o compunere”, “Dorul nu are unitate de măsură. El se simte și se trăiește. Când ți-e dor, o clipă pare o veșnicie, iar o veșnicie pare mai mult decât o veșnicie”, “Când ți-e dor trăiești în tine, trăiești în amintiri, suspini, regreți și zâmbești”. Poate în acest context domnul Toader Ungureanu mă personajului principal din romanul **„Din prea multă dragoste”**, numele de **Doru**, **veșnic îndrăgostit**, tânăr plecat de timpuriu de acasă, care încearcă să regăsească tandrețea, îmbrățișările mamei, în brațele cuceririlor de-o vară, așa cum spune el, a tinerelor care-i calcă meleagul, venind în stațiunea de la poalele Oușorului spre a-și vindeca rănille trupesti și de ce nu, cele sufletești. Doru, mărturisește sincer, recunoaște că se simte bolnav, bolnav **din prea multă dragoste**, dăruind doar iubire necondiționată, fără a cere ceva-n schimb.../Pentru tot ce am făcut în viață/ Dumnezeu un pic m-a pedepsit /Să port povara dulce a iubiri /Fiind mereu, mereu, îndrăgostit/.

M-am întrebat de unde vine titlul romanului **„Din prea multă dragoste”? L-am găsit în mărturisirea autorului care răspunde: /”E un sentiment atât de rar, să dăruiești fără a aștepta recompense. Însuși Creatorul, din prea multă dragoste față de noi, muritorii, și-a jertfit unicul fiu, pe **Issus Hristos**... De ce și noi, muritorii, vremelnici pe acest tărâm să nu dăruim. Viața e atât de scurtă!”, /Cu acest roman îl vom descoperi pe Toader Ungureanu, prozatorul, îmbrăcat într-o nouă haină, juvenilă, proaspătă, neașteptată, iar îndrăzneala în a atinge un subiect puțin tratat de scriitorii din generația sa și felul în care aduce în discuție probleme despre care se vorbește îndeobște doar în șoaptă au înlocuit zâmbetul subțire, inteligent și timid care-i încununează de regulă chipul. Evident, domnul Ungureanu nu se dezice de propriul eu artistic, scrisul său are aceleași trăsături individuale (dese**

(continuare în pag. 40)

pauze de respirație, descrieri de natură cuceritoare, în care înfățișează pitoreștile locuri natale, personaje memorabile, ce mlădiază aparte limba românească), însă, de această dată, Toader Ungureanu este altul. Cu dibăcie împletește liricul cu epicul, astfel vom găsi printre filele cărții multe versuri pe care el Doru, le recită cuceririlor, lelelor, fiindu-le ghid pe perioada scurtă a unui nou sezon. *Când primăvara îmi va pătrunde iar în suflet,/ Vom rățăci stingheri ca altădat pe alei,/ Îmbrățișați, simțindu-ne din nou aproape,/ Va ninge peste noi, doar florile de tei.../Vom depăna amintiri, cândva, odată,/ Zări-vei o lacrimă stingheră-n ochii mei,/ Dorind ca să-mi pătrunzi din nou în suflet,/ Va ninge peste noi, doar florile de tei...*

Conștient de boala sa, încearcă să se rupă de vraja Metropolei, de vraja lelelor, măcar pentru o perioadă, acceptând postul de profesor într-un cătun uitat de Dumnezeu, Glodu! Ca un făcut și aici (din dragoste) intră-n formația de dansuri populare, având ca pereche o fată, Maricica, (fosta soție a presupusului ucigaș, Ion, țapinarul, executat cu ceva timp în urmă pe motivul invocat că și-ar fi ucis fratele) țărăncuță cu ochi ca mura coaptă, trăind încă o poveste de dragoste, sinceră, curată, fără constrângeri sau promisiuni, participând împreună cu prietenul său Veniamin, la descoperirea adevăratului ucigaș, reabilitându-l pe Ion, în final reîntorcându-se în Metropola pe care o îndrăgise din prima clipă, atunci când plecase de acasă.

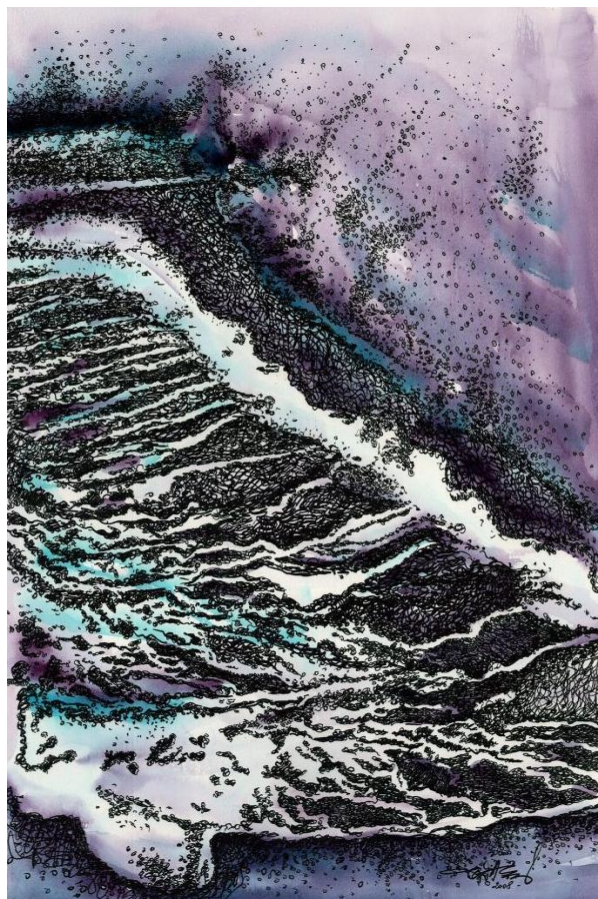
Așa cum va spune și Prof. Voichița Pălăcean Vereș, cu romanul **Din prea multă dragoste** Toader Ungureanu s-a transformat într-un autor modern, străin de orice fățărnicie față de sine sau față de noi, degustătorii cărților sale, iar senzualitatea și exotismul (cu siguranță, pentru publicul citadin, lumea țapinarilor este mai străină decât Orientul Îndepărtat!) cărții îi vor asigura, fără îndoială, înmulțirea în progresie geometrică a cititorilor tineri și foarte tineri.

Felicitări, D-le Toader Ungureanu pentru ceea ce ne oferiți nouă, cititorilor...

toată esența epică și-a realizat cea mai tulburătoare carte din câte s-au scris în ultimii ani, dar a privit fenomenul doar dintr-o latură, poate esențială, din perspectiva celor mai nevinovați din câți a produs această maree românească din perspectiva celor mai loviți, mai lipsiți de apărare și mai de compătimit din noianul celor implicați - a copiilor. Nu știu dacă autoarea va mai reveni asupra subiectului, dar se simte nevoia unui complement al acestei partituri - unul care să întregască abordarea narativă a fenomenului. Se simte nevoia unei dispunerii epice din perspectiva celor plecați, a mămicilor care au ajuns să populeze realitatea italică și care n-au ajuns nici ele într-o Arcadie paradisiacă, ci într-un Occident opulent și arogant dispus să experimenteze pe seama lor tot felul de umilințe. Și cred că tot autoarea **Satelor fără mămici** este cea mai indicată să-și paralelizeze demersul cu acest complement, menit să întregască un fenomen cu atâtea consecințe nefaste - directe sau colaterale - resimțite dureros și abraziv de conaționalii noștri.

Până atunci însă subliniem apăsător această bijuterie de carte, una din cele mai emoționante ce s-au scris în ultimii ani, o recomandăm călduros tuturor celor doritori de literatură bună și-o felicităm sincer pe autoare pentru această ispravă.

A.G. SECARĂ

**Spre niciodată, dintr-un port unde fantoma lui Poe
venea pe-o epavă...
(Exordiu)**

Cu un titlu îndrăzneț, pendulând (viața îi este un „perpetuu tangaj” scrie în poemul ce dă titlul volumului), în rest, decent, între un Max Blecher și un Ștefan Petică (oh, „moartea îmbracă-n alb”) sau, cine știe, poate un Panait Cerna, asumați sau nu (ca înrudire a sensibilității), Virgil Andronescu, vag solipsist, vag teribilist, păstrându-și însă și vocile interioare autentice, propune cititorului un nou volum de versuri în care neliniștile metafizice sunt pe ici, pe acolo, îmblânzite, în forme (lirice) fixe...

Poezia, ca și Dumnezeu, nu răspunde, probabil, decât când vrea ea (sau El) la telefon, ca să parafrzez un titlu din carte, nefericirea și sentimentul ratării (și literare) fiind, într-un fel, aplicațiile la care apelează cel mai des scriitorul brăilean... Scrie acesta în poemul „pe-o diagonală de x și 0”: „timpul nu a ucis copilul din mine/ doar l-a îmbătrânit/ așa am ratat eu întâlnirea/ cu marile bucurii ale vieții/ în timp ce-mi calibram opera/ pe-o diagonală de x și 0/ bifând astfel numai istoria ratării literare/ la schimb cu pierderea fericirii!”

Tensiunea este câteodată kafkiană, numai că anti-eroul nu se mai preschimbă în gândac ci într-un misterios acid demn de filmele cu „Alien”: „nimeni nu mă cunoaște/ decât Dumnezeul meu./ ce comori ascunse/ ce acizi ce zei și semizei/ ard prin sângele poetului?”

Desigur, Virgil Andronescu mai se și joacă de-a negarea propriului destin: a fi sau a nu fi poet ar putea declama pe malul Dunării („singur pe malul fluviului genune”), auzind sirenele ambulanțelor urlând și carele mortuare tăcând, mirosind picăturile de ploaie și zahărul ars, sufletele umilite de la începutul lumii până astăzi: „ploaia mărunță./ amară, spală suflete umilite/ nimic imaginar, doar zahăr ars./ siluete umane oglindesc în asfalt/ întunericul nopții.”

În afara tonului ușor dezarmant de lamentație perpetuă, rămâne atmosfera cuprinsă în chihlimbarul expresiei poetice unde, poate paradoxal, iubirea găsește refugiu oarecum bizar (un mic accent misogin este șăgalnic, în poemul „nu mă scoate Doamne din ispită!”): „iubitele îmi vor plânge cadavrul/ omul din el a plecat s-a topit/ apoi toate pleca-vor grăbite/ că vine femeia cea mai iubită/ să-și plângă omul/ și-un ochi îi va plânge/ celălalt cu lacrimi va râde/ că poetul trăiește nemărginit/ femeia cea mai iubită/ va arde poetic în propriu-mi infern!” (poemul „albastru cadavrul poetic”)

Moartea este și ea un personaj (liric)... erotic, cum altfel, „de nu te-aș fi iubit negăsindu-te/ mi-ar fi fost iubită moartea/ și sentimentele mi-ar fi trăit prin ea! (...)/ doar moartea aș fi iubit așa cum o trăiesc!”, poetul necăzând

Virgil
ANDRONESCU
Necropsie lirică

însă în păcatul deloc biblic al oximoronului.

Psalmic, el poate constata prăbușirea cerului (în sine), uneori Virgil Andronescu poate fi bukowskiian, dar nu curat murdar, apropo de repartiția americanului la „realismul murdar”, dar dacă „dragostea poate fi un câine venit din iad”, americană vorbește vorbind, românește andronescean poezia poate fi o mușcătură de câine: „câinii fantasmelor mă hăituesc/ când spre sufletul meu îi asmut/ mușcătura lor doare al naibii de tare!!/ lacrimi nu mai am să plâng/ de sus mă privesc ca pe un străin/ lumea a dispărut focul iadului se stinge/ toate trec rămâne numai poezia/ amară ca mușcătura unui câine”.

Între sens și non sens (un text este intitulat „îmi curge sângele în (sens in) vers”, alte poeme sunt „sens” sau „non sens”, există și „poezie devastată de sens”), Virgil Andronescu, ca mulți poeți din gruparea „Litera 13” (ușor vag nihilistă, cu o estetică a urâtului și a necredinței în poezia contemporană: „în cărți nu-i poezie!”), experimentează, aici ludic serios, „grav”, o zombificare aproximativă, în care cuvintele magice, mobilizatoare, pot fi o nostalgie absolută după perfecțiune, purificare („un foc de dor nemărginit” este menționat în poemul „cadaverica ispită”): „m-am lăsat pe mine însumi gaj/ păstrându-mi viu numai hoitul// nu am renunțat la mine doar m-am negat/ cuvântul mi-a fost întru Dumnezeu/ precum un rege fără regat/ am murit puțin câte puțin ca un zeu// peste timp chiar în vremurile noastre/ critici nemiloși mi-au disecat/ măruntaiele putrezite-n albastru/ descoperind dureri și dezastru// măruntaie mărunțuri organe/ literare/ în pietrificații de grav/ albastrul!” („necropsie lirică”).

(continuare în pag. 42)

În ultimă instanță avem un studiu pentru oamenii nenăscuți încă, dar care trăiesc sau trăiesc având senzația că sunt într-un vis care este de multe ori coșmar („sunt oameni care suferă deși nu s-au născut încă/ cei care s-au născut prea târziu plâng/ alții s-au născut prea devreme și mor”), umanitatea pare să aibă mult prea multe dimensiuni, una fiind a dezordinii divine, la care se face aluzie în ultimul text din carte. Desigur, nu trăim într-o lume perfectă, Virgil Andronescu poate fi un alt Virgil Andronescu („mi-a fost numele rană deschisă/ (Virgil Andronache)/ rană ce încă mă mai doare/ născând celălalt nume/ (Virgil Andronescu)”, scrie undeva auto-referențial scriitorul), fierea poate fi și ea un organ pentru scris, versul poate digera Totul, lumea este un vers, credința în blesteme e ca o hârtie de turnesol reliefând neantul cu toate gratiile sale (a se citi „port blestem”), scrisul este perceput ca o viață trăită în sicriu, se poate spune că este și o poezie emo, neo-romantică, gotică, ea (se) poate recita și așa: „singura alinare e blestemul/ de-a iubi și de-a scrie...”, zodia cancerului invocă și ea poeme, Tim Burton ar putea fi inspirat și el de o poveste tristă brăileană, cu și despre „nemurire”: „Am plecat/ La plimbare/ Cu moartea./ Pe drum a murit/ Coasa din mine/ Viața din ea...”, în care adevărul este al corbului lui Poe: „treceau luminile murind pe stradă,/ spre portul meu se-ndreaptă o epavă,/ spre nicăierea mă îndrept- de fapt,/ cu nemurirea nu dau piept./ și putrezitele lumini murind pe stradă-/ nu-i niciun port aproape de epavă,/ cu nemurirea nu dau piept- spre niciodată.../ niciodată...nu mă-ndrept!”

Dacă vreți, numele poeziei lui Virgil Andronescu este... sfâșiere, darwinistă și nu prea, dar să dăm evoluționistului invocat și el, în „Manej” ceea ce este al lui, pe lângă ceea ce este al Cezarului și al Zeului, și evoluționismului liric ceea ce poate fi al lui...

Așadar, cadavrul e viu, strigoiul poeziei poate crede în scripturi, dar și în moto-ul ales pentru întreaga carte: „Toți ne dorim nemurirea, numai că ea nu ne ia pe toți în serios.” Moartea, nefiind suspectă, poate să ceară celui viu, poetului, încă o autopsie! „Dintre toate durerile posibile,/ tocmai asta mi-a fost dată/ și încerc a o duce în cârcă/ întocmai ca pe un copil răsfățat./ Dincolo de ea nu există decât/ Cel care a creat-o și o îngrijește,/ după chipul și asemănarea Sa!”

Cum spuneam, cu o îndrăzneală decentă, poetul „se roagă” sui generis! Unii spun că zeilor le plac oamenii care nu sunt căldicei, nici măcar în poezia lor! Lucrările plastice ale Biancăi Pîrlog ajută poetul pe scara sa! La urma urmelor, același Bukowski scria: „You have to die a few times before you can actually live.” Și tot el, sau, dacă vreți, un personaj de-al lui, constata, în „Dragoste la 17,50\$”, p.114: „...și fix atunci mi-am dat seama că toată lumea suferă neîncetat, inclusiv cei care pretind că nu. Mie asta mi s-a părut o descoperire majoră.”

A.G. SECARĂ

Un sinucigaș în serie sau un copil din insectarul lui Alice (alt nume al Evei)

(Virgil ANDRONESCU, *Nuclee aforistice*, Brăila, Proilavia, 2018)

Cu siguranță Virgil Andronescu este un Ciorani-an. Care încă nu s-a hotărât să cucerească Parisul!

Între Biblie și Cioran, asumate încă de la început, adică între nimic și ceva, scriitorul inventează o mică apocalipsă sau o mică divină comedie, predestinată prin prenume. Doar un Big Bang trebuie să aibă și un nucleu de pornire!

Observarea fenomenului sinuciderii în serie este de bon ton, muzele sinuciderii fiind generoase! - „Doar devenind obsedat de sinucidere, am înțeles că lupta mea de o viață pentru a schimba destinul a fost doar o revenire la punctul zero al predestinării.”

Autobiograficul este dur: „Între Saul și Pavel: de la prigoană la apostolate sau de la veninos la serafimizare. Întotdeauna l-am căutat pe cel de-al doilea, dar m-am pricopsit cu primul.”

Aproape mereu „între”, de pildă între un refuz al Misticii autentice, care se predă, dinspre om spre taină, și Înțelepciunea filosofilor, poate scriitorul percepe Esența, dar nu poate să o redea cu aceeași disperare, cu aceeași măreție a acceptării: „Esența ființei mele: instinctul de conservare prin care am reușit supraviețuirea, atât în tumultul cât și în deșertăciunea lumii acesteia.”

Rezultă un omagiu adus instinctului de conservare, un omagiu care invocă Tragicul. Dar Tragicul aproape că nu crede în Literatură, ca și Târfa de Filozofie, când este decăzută, evident.

O declarație de (anti)dragoste mă contrazice: „Ți-a fost teamă că până și pietrele au să vorbească despre tine, iubito, de aceea ai transformat totul în deșert. În zadar, nisipul are memorie!”

În aceste rânduri este un adevărat roman amintind de „Cerule ocrotitor” al lui Paul Bowles, poate mai sentimental, existențialismul fiind învins de o mare sete de Absolut, luată uneori peste picior, dar cu eleganță: „Ridică-te, ia-ți iubirea și rățăcește!”

Absolutul are crucea Lui, asumată: „Cel mai important autograf dat de mine vreodată va fi acela de pe crucea primită de la Iisus.”

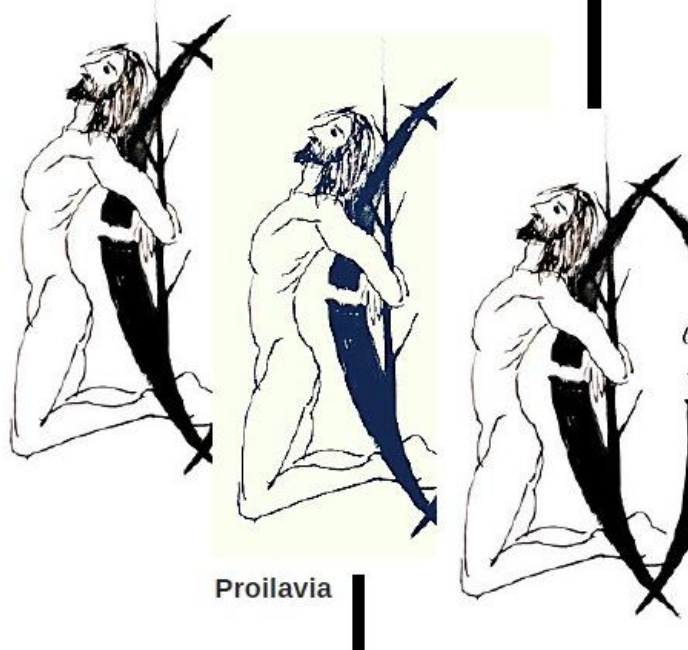
Valentin Popa observă în postfață: „Oricum, aforismul nu trebuie judecat după măsura adevărului, pentru că nu operează în domenii vizate de statistică.”

Scăpat, dar poate nu coborât cu totul în groapa cu scorpioni, are și un sartreanism care, între ființă și neant, poate părea minimalist: „Blestemul lui Sartre. Va învinge iadul doar cel care nu-l va vedea în ceilalți mai mult decât există cu adevărat.” Minimalist, dar cu adevărat sapiențial: „Dacă într-

(continuare în pag. 43)

Nuclee aforistice

VIRGIL ANDRONESCU

adevăr mă chinuie un demon, este exact acel demon care ar fi trebuit să-mi fie înger păzitor.”

Bref, este o întoarcere și la punctul zero al scriiturii, adică la momentul mușcăturii primordiale: „Dumnezeu și femeia - două săbii care-ți confundă rana cu o teacă.” Adam dincolo și dincoace de timpuri și de spații, poate chiar și de mode literare, Virgil Andronescu pare să fie exact ca primul bărbat care vrea să se îndrăgostească, observând, ca un copil, neajunsurile: „Dragostea, bolovanul acesta, ne-a fost legat intenționat de picioare pentru a ne ține pe pământ, însă noi tot prin nori am rămas cu capul.” Următorul aforism pare a confirma: „Trăiesc precum un fluture, în insectarul unui copil ce nu chiulește niciodată de la ora de disecție.”, fiind atins de șarmul unui poet francez damnat, dintr-o altă epocă sau din alt poem nescris vreodată.

Cartea este și un dialog cu Hugo Mărăcineanu, mai exact cu desenele sale, artistul plastic care recurge și la cuvinte încurajatoare într-un alt text de final. Dialog estetic esențial la propriu! Bufonul final este, într-un fel, mai epitaforic decât o mie de aforisme. Dar aceasta nu înseamnă că un cuvânt nu poate avea ultimul autoportret. Hugo observă zvârcolirile și costurile lor. Poate o empatie cu strămoșii ar fi binevenită: „Nu m-a iubit nicio femeie într-atât de sublim încât s-o iert pe Eva.” Dar când „Nimic nu se compară cu plăcerea nebună a unui poet de a se autodesființa”. Nu putem decât empatiza noi și să contemplăm agonia și mesajul ei misterios.

(urmare din pag. 37)

Episcopiei, cuvântul adevărat, pilda, gura sfântă, buza mea, mâna-ți sărută. Toate creațiile doamnei Constanța Abălașei Donosă sunt superbe, de aceea îndemnăm, cititorul să citească toate unicatele poeto-plastice. Cum Cronica s-ar întinde pe zeci de pagini dacă le-am analiza pe toate ne vom opri numai asupra câtorva.

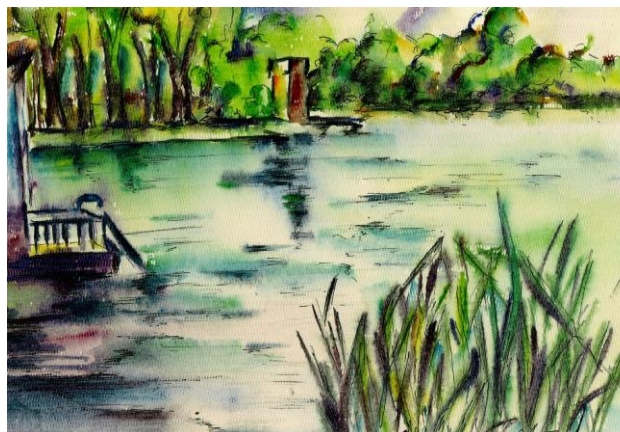
Iată creația intitulată „Crizantema de toamnă”/ „Acuarelă”. Crizantemele adunate într-o vază sunt o vâlvătaie de mister, intimitate, căldură, chemare, de iubire, de dor de depărtări, dând din petale ca din aripi, pline de neliniște, de frământări și de adâncire în sine.

Și acum iată poemul, adică interfața acuarelei: „Crizantemă regăsită / Din beția toamnei / Petala îți este ciufulită / Sub a nopții răcoare / Sub ploii de visuri grele / Te zbuciumi sub furtuni, / Mai frumoasă tu arăți - / Și iubire multă aduci” („Crizanteme de toamnă”).

Să observăm că poeta pune accentul pe conceptele poetice regăsite, beția toamnei, petală ciufulită, răcoarea nopții, visuri grele, zbuciumi, furtuni, îți arăți frumusețea, iubire multă aduci. Prin aceste concepte privim ca prin niște fante frumusețea, măreția, melancolia, neliniștea dar și perenitatea acestor flori.

La fel interpretăm și poemul „Bujori de câmp”: „În câmp bujorul plâpând / Își mișcă petalele în vânt. / Privește la soare și arată / Chipul său frumos având. / Bujorule aș vrea să-mi fii / O splendoare de lumină, / Făptura chipului să-ți ții / Precum o rază în surdină” („Bujori de câmp”).

Mai recitim încă o dată cartea doamnei Constanța Abălașei Donosă cu încântare. Acuarelele îți farmecă sufletul. În minte ne vine chipul plin de blândețe și de sfioșenie al pictorului tulcean Constantin Găvenea, pe care autoarea acestei cărți expozitii în miniatură îl admiră. Cu bucurie constat că doamna Constanța Abălașei Donosă se ridică surzând la înălțimea talentului maestrului.

Anca MIRON

Suflet stingher

Ce lume!
Cât ocol al vieții...
Mă știu eu oare
sau sunt de nerecunoscut?

Gândesc, mă macin
Gându-mi nemuritor
e viață oare sau e vid
în acest cumplit décor?...

Caut o lumină sufletească
într-un trup.
Câtând, se face seară
și murmurul mi-ascult:
O, veșnic suflet pur
Ești printre noi sau ai apus?
Te-ai amestecat și tu oare
cu plăcerile muritoare?
Ți-ai preschimbat candoarea
sau ai rămas un biet cugetător?

Un tremur lin,
un gând ce nu-mi dă pace
mă clintește din loc,
în voce se preface

Nu fac un pas, nici doi
Aud doar cum zice
"Croita-ți drumul vieții?"
Nu răspund, mă întorc
doi ochi blajini, ten încrețit
și-o ațintire către chipu-mi

Și iată-l iar spunându-mi:
-Îl caut încă, nu mi-e cunoscut.
Nu-mi dă răgaz ca să-i răspund.
Ce cauți ți-este cunoscut!
Răsfrânge-te în tine!
Numește-l și-apoi lasă-l,
Pășește degajat în drumul tău!

Mă clatin, mă întreb, nu știu ce să-i răspund
-Pur, autentic, asta caut
Și-mi pare că nu este
Unde ești tu, ecou de suflet?
...

Numai o reverență face și dus a fost.
Eu stam privind la tinerii cum
se scufundă-n lacul digital
și o privire, una doar
nu schimbă cu ceilalți.

Și totu-i roz
și-i numai negru-afară
de când nu ne mai intersectăm.

Iar creierele sunt spălate
De trecătoare fascinații.

Și câte studii
n-au cum să-l doboare.
Un teaser, o reclamă adesea repetată
să șteargă încetul cu încetul
gândul.

Și mii de teste
minuțioasele formule
gata doar să înrobească
și peste noapte să ne cucerească.

Iar miza-i colosală.
Ce intelect, ce rațiune?
Mai bine înrobire totală.

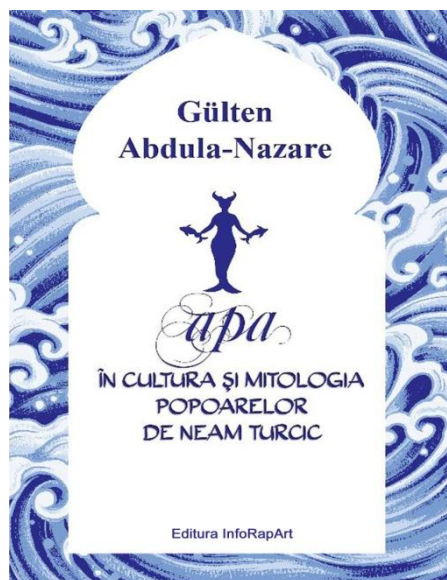
De-aceea stau și mă gândesc:
e oare de prisos
să-ți macini zilele fără de rost?

Un tânăr poate fi o nouă șansă
salvarea s-o aducă.
Gândit-ai tu vreodată
să faci schimbare-n lume?

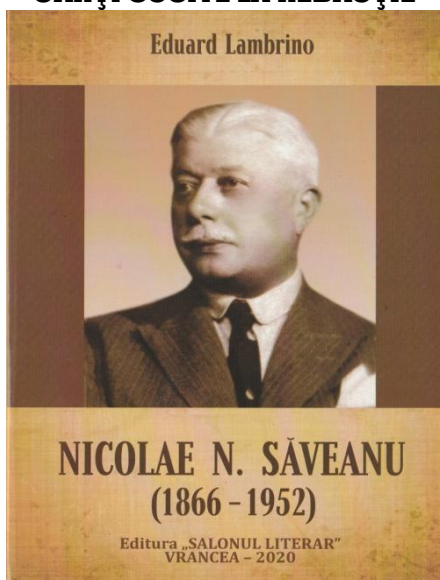
Și iată-mă pornind la drum
lăsând gloată în spate
Caut să găesc și-acum
Un veșnic suflet liber, pur!

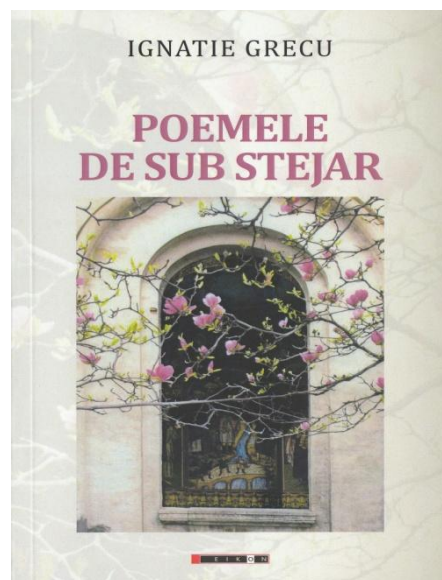
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

Gulten Abdula-Nazare - APA în cultura și mitologia popoarelor de neam turcic, Ed.InfoRapArt, 2020

Eduard Lambrino – Nicolae N. Săveanu Editura Salonul Literar Vrancea, 2020

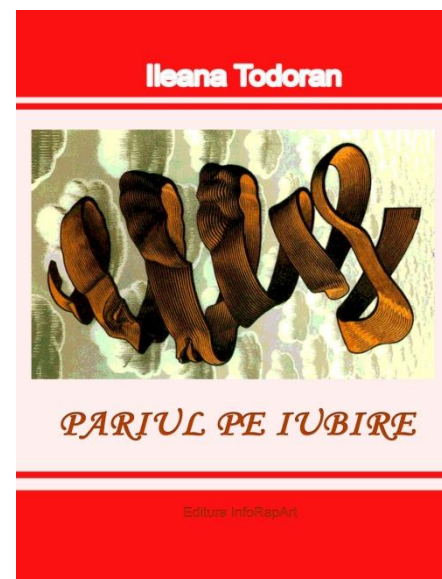
Ignatie Grecu – Poemele de ssub stejar Editura Eikon, 2019

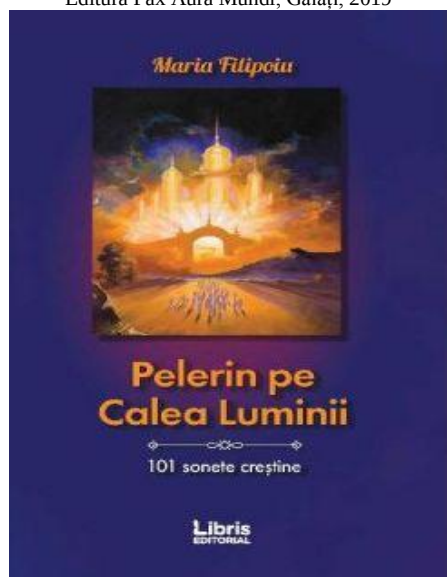
Petre Manolache – Solitudine Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2019

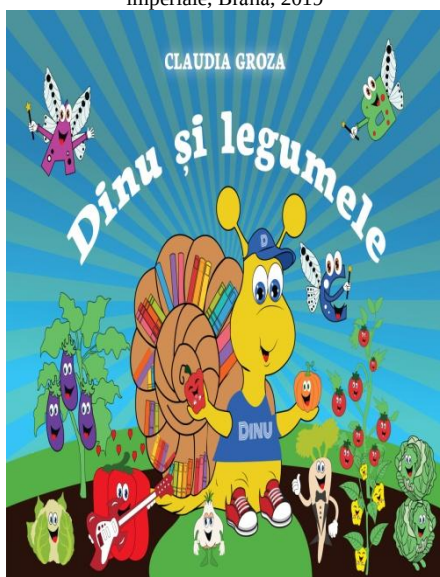
Constanța Abălășei-Donoșă – Poezia florilor imperiale, Brăila, 2019

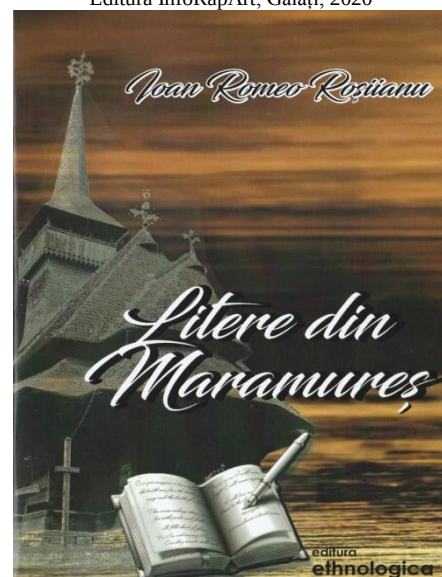
Ileana Todoran – Pariul pe iubire Editura InfoRapArt, Galați, 2020

Maria Filipoiu – Pelerin pe Calea Luminii Editura Libris, 2019

Claudia Groza – Dinu și legumele Editura InfoRapArt, Galați, 2020

Ioan Romeo Roșianu – Litere din Maramureș Editura Ethnologica, Baia Mare, 2019

BOEMA

apler

www.boema.inforapart.ro